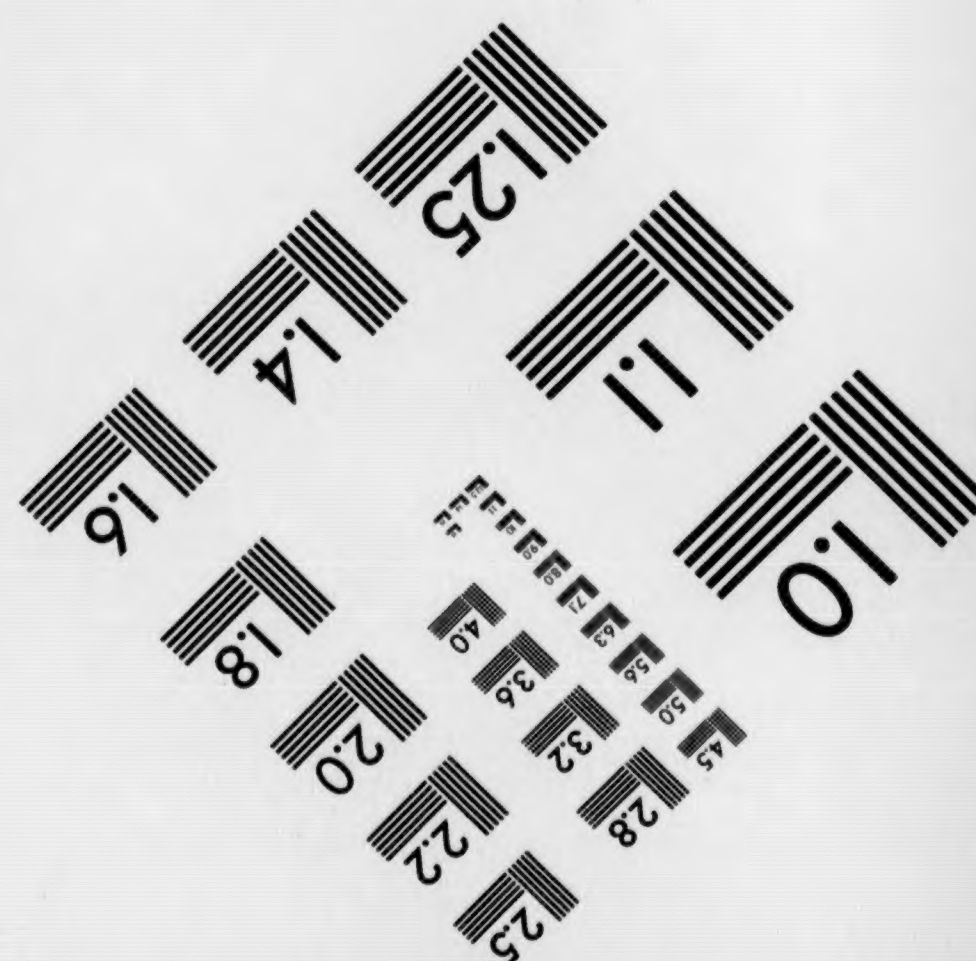
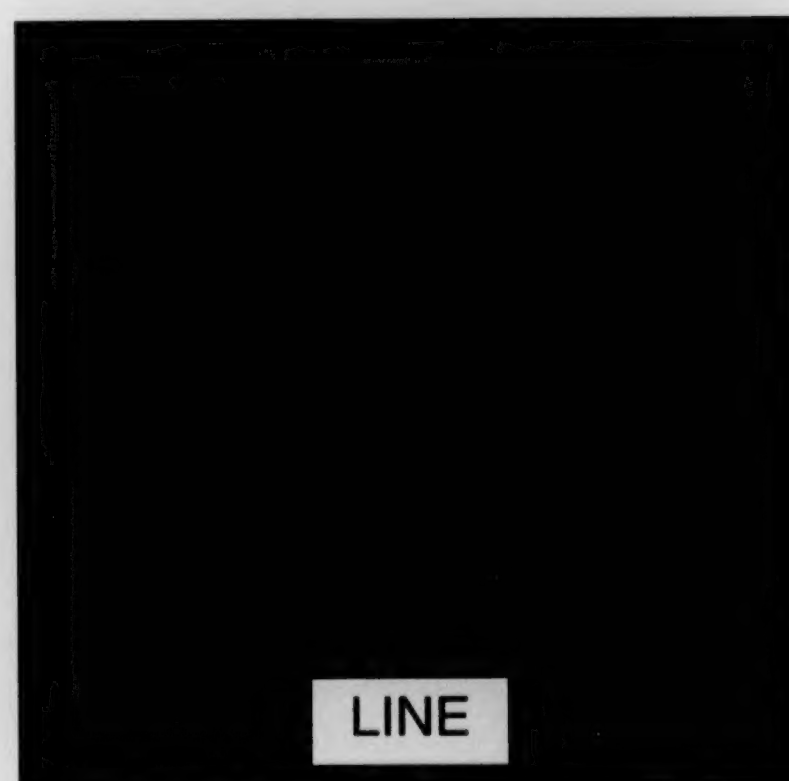
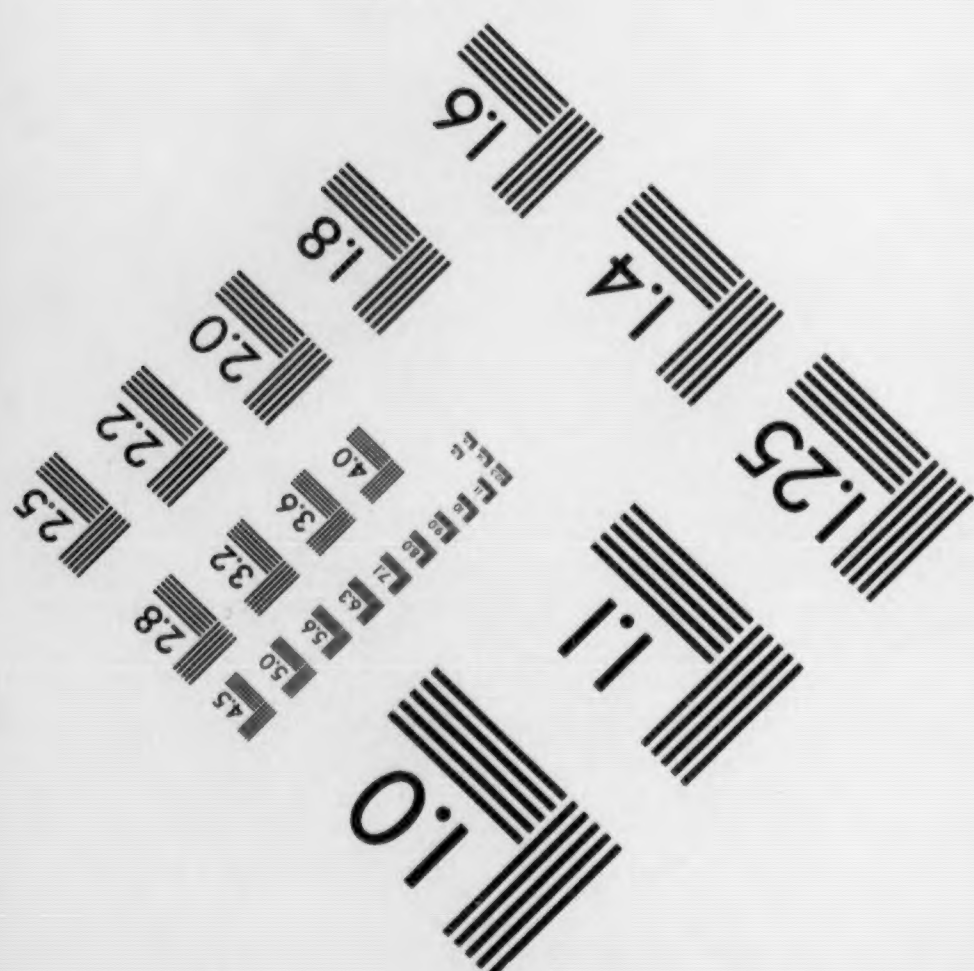
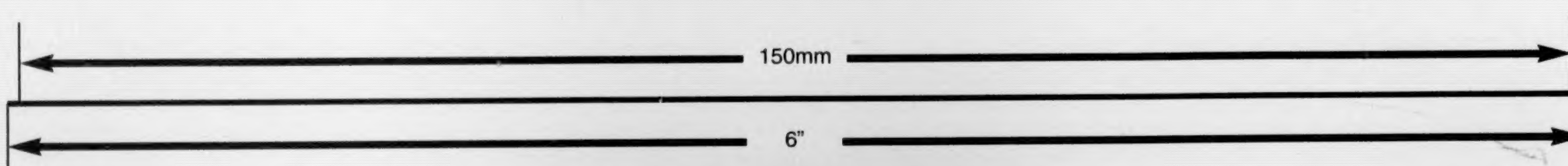
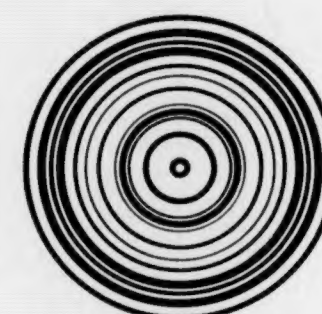
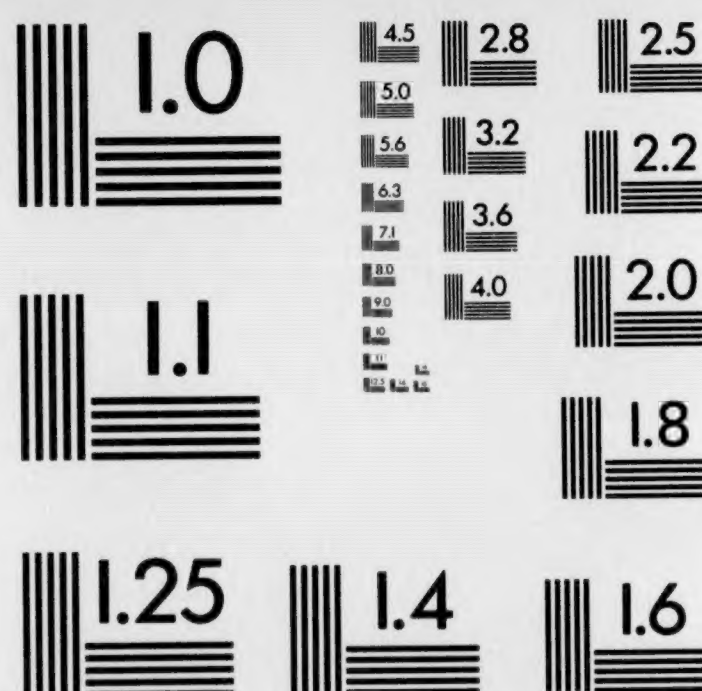
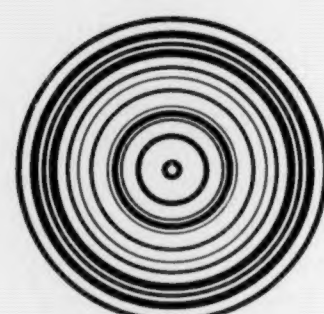
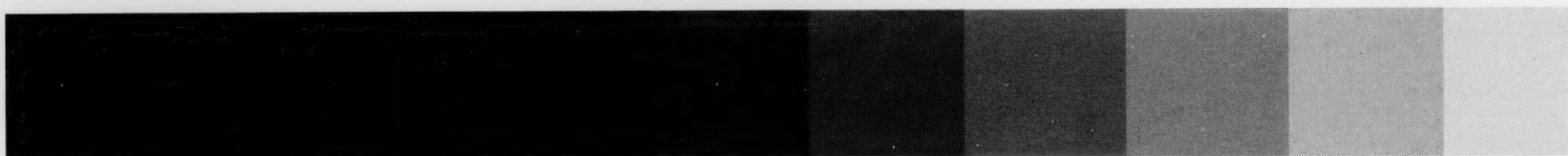
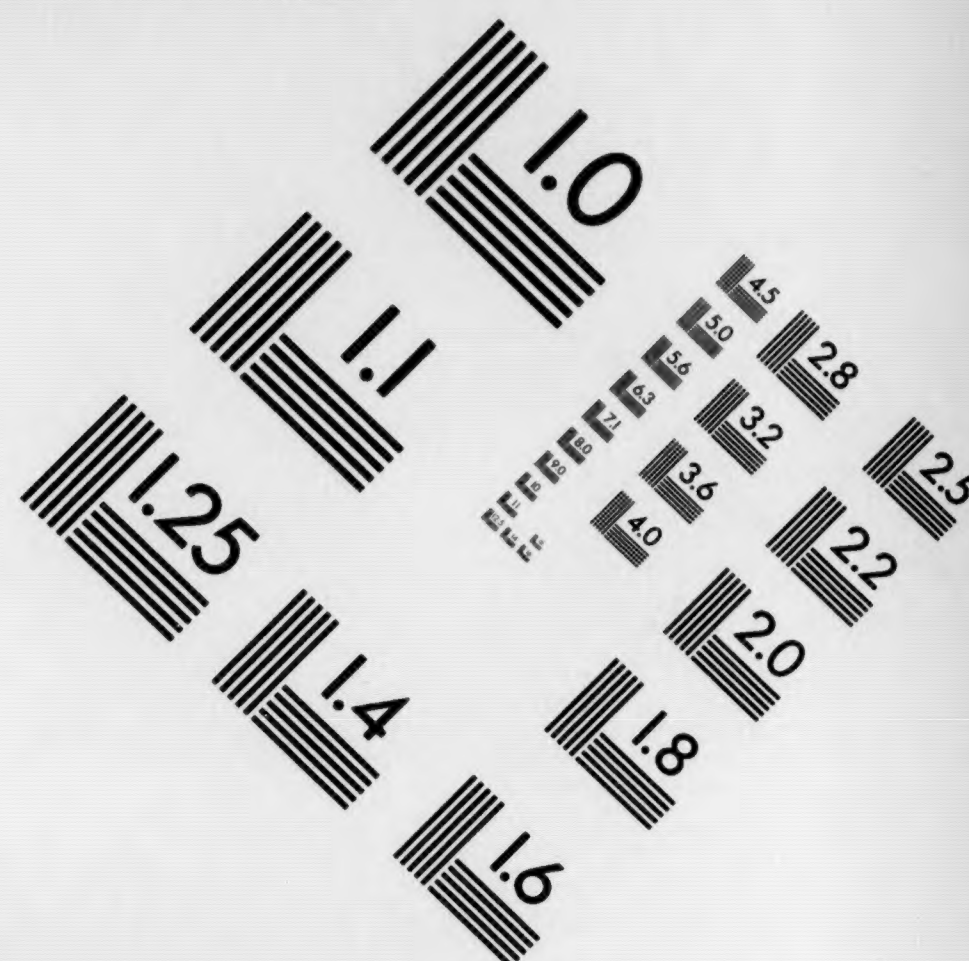
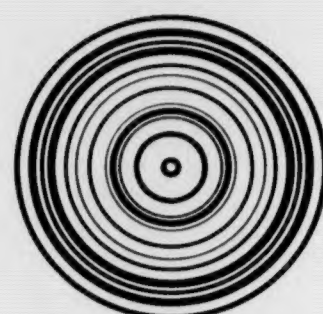
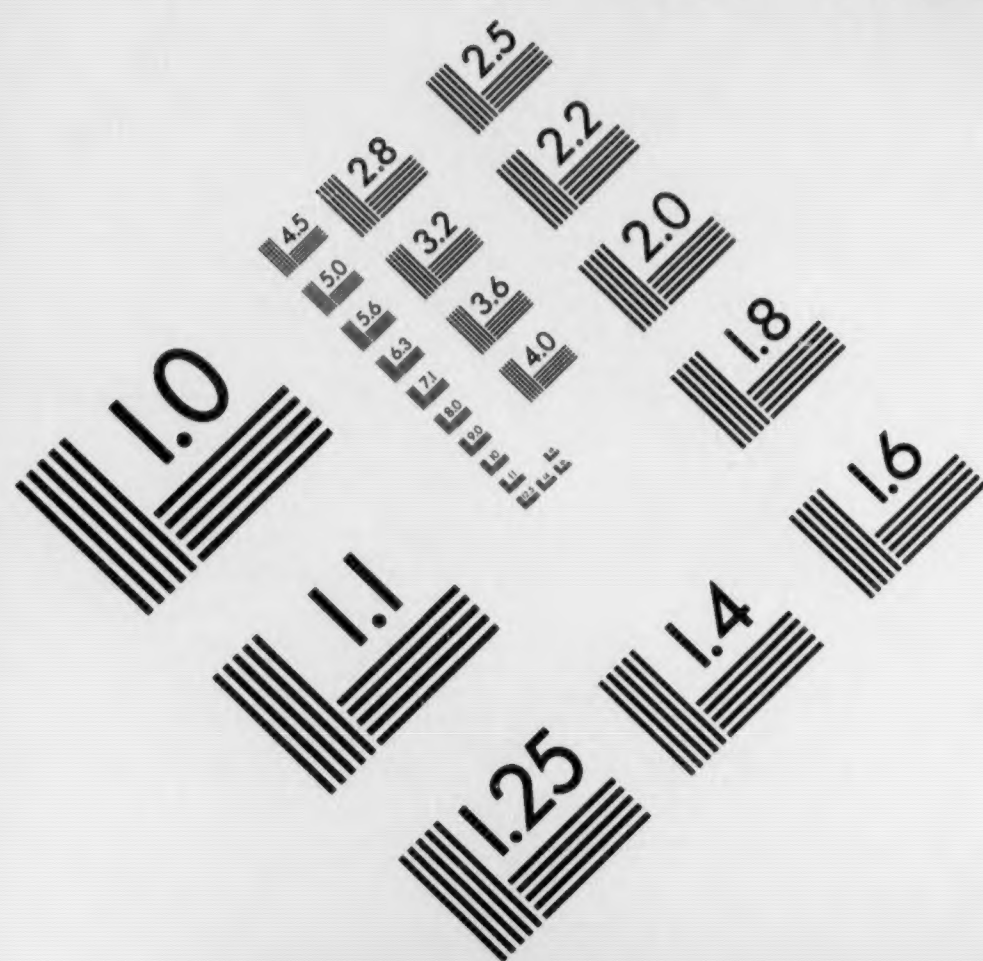

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

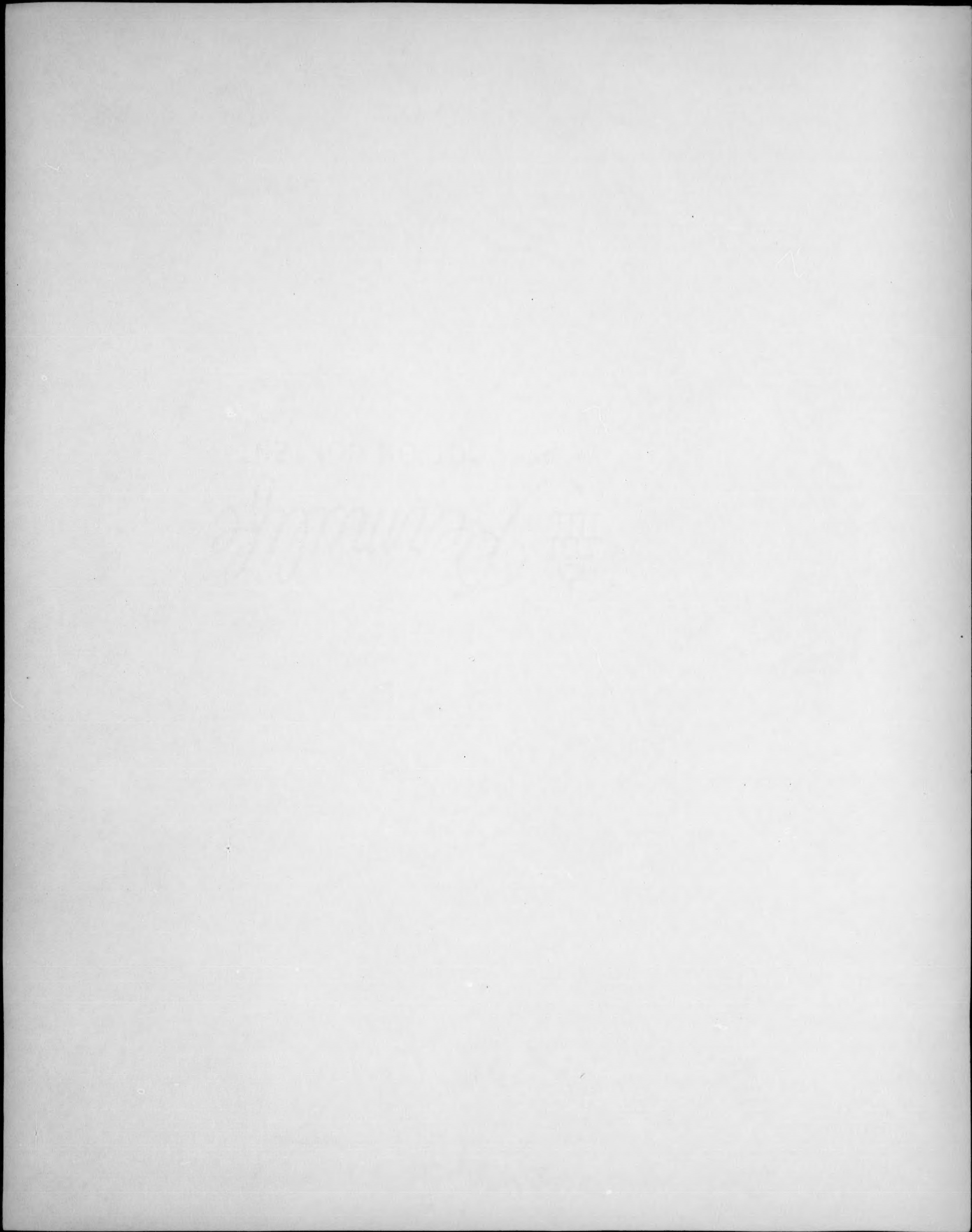
Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1899.24

Arones, F.

**Luft-parnose : a pyese in dray
aktn (finf bilder) / stsenishe
baarbetung loyt Sholem-
Aleykhemen.**

Minsk, 1930.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1899.24

Arones, F.

Luft-parnose : a pyese in dray aktn (finf bilder) / stsenishe baarbetung loyt
Sholem-Aleykhemen.

Minsk : Farlag fun Vaysruslendishn farband fun dramaturgn un
kompozitorn, 1930.

64 p. : ill. ; 18 cm.

1. Sholem Aleichem, 1854-1916. 2. Yiddish drama.
I. Belarus-Minsk.

ID : NXYH01-B10644
CALL #: /61841

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio

X 10.0

פ. אראיעט

ל'ופט-פארנאטע

פיעסע אין דר"י אקטן (פינף בילדער)

(סצענישע באארבעטונג לויט שאלעם אלייכעמען)

■ ■ ■ ■

2
61841

61841

№ 4

דראמאטישע ווערק

סעריע א

פ. אראנעס

לופט-פארנאסע

א פיעסע אין דריי אקטן (פינף בילדער)

(סצענישע באארבעטונג לויט שאַלעם-אלייכעמען)

פארלאג פון הייסרוסלענדישן פארבאנד פון דראמאטורגן און
קאמפאזיטארן מינסק — 1930

2/61841

מיין ארבעט איבער דער אינסצענירונג, לופט-פאר-
נאָסע- לויט ש. א. ווידמע איך די כאוויירים פון, ארטעף-
(ארבעטער טעאטער פארבאנד) אין ניו-יאָרק פאר זייער
גלענצנדיקע אויפפירונג פון, ריסטאָקראטן, און מיינע לי-
בע און טייערע כאוויירים פון דער געוועזענער טעאטרא-
לער סטודיע בא דער קולטור-ליגע אין קאָוונע (ליטע),
וועלכע זינען איצט צעשפרייט איבער דער גאָרער וועלט.
פ. ארָנעס.

פאלעסטיק
זא. 1504—3000 עקו.
גלאוויטבעל 1218

אַנטיידנעמער פון ערשטן אקט:

(אין ערשטן בילד.)

ער. א ייד א הענדלער מיט געבעקס און אויבס. זייער ארעם געקליי-
דעט. א באוואקסענער, מיט א קויש אפן האנט.
זי. א יידענע, א הענדלערקע מיט געבעקס און אויבס. אַרעם געקליי-
דעט, אין א צעריסענער פאטשיילע, מיט א קויש אפן האנט.
באסאָווע שטימע. א פאסאזשיר אין גלאנציקע שטיינער, א היטל מיט
א גלאנציקן דאשעק. גוט אָנגעטאָן, א גאלדענע קייט אפן בויך.
בלאָע ברילן אף א גראַבער נאָז.
הוויטשעדיק קעלכל. א פאסאזשיר אין א קאפעליש, א געל בערדל,
פענסנע אפן נאָז, אין א טורדוט מיט געפוצטע שיך.
אייניקע פאסאזשירן. (יידן און יידענעס, פארשיידן געקליידעט).
זשאַנדאַר. א הויכער, א גראַבער, אַ אָפּגעפרעסענער מיט גרויסע וואַנצעס.
קאָנדוקטאָר. קימאט דער זעלבער ווי דער זשאַנדאַר.

(אין צווייטן בילד.)

מענאכעס מענדל יאקנעהאַז. מיטעלע יארן, אין א הארטן קאפע-
ליש, וואס זיצט ניט גוט אפן קאפ, אין א אָפּגעפארעטער ווי-
זיטקע מיט געשטרייפטע הויזן, א הויכער קאלנער, דער שניפס
אָן א זייט, א מאַגערער, צעריסענער טשעמאַדאנטשיק מיט א
ענלעכן פארטפּעל אָנגעשטאַפט מיט פאַפּירן.
לאמטערנשיסער מאַרק מאַיסעוויטש—א פראַנט מיט גאלדענע
פענסנע אפן נאָז, א גרויסן פאַרטפּעל מיט פאַפּירן. געראזירט.
באַקפּיש. אַקים איסאַקאוויטש. א דיקער פארשוין, האַלט פון דער
אַכילע, גאלדענע ברילן אפן נאָז, א פאַרטפּעל מיט פאַפּירן.
טערקעלטויב. לאַזאַר קאַנסטאַנטינאוויטש. א געוויינלעכער ייד
מיט א פיינער באַרד, אָנגעטאָן ניט רייך און ניט ארעם, אויך מיט
א פאַרטפּעל מיט פאַפּירן.
אייניקע באלעגאַלעס. געקליידעט ווי שטעטלדיקע באלעגאַלעס.

אָנטיירנעמער פון צווייטן אקט.

מענאכעם מענדל יאקנעהאז. (איינצלהייטן זע העכער).

נויעך. א מעשארעס אין האטעל „טערקאליע“. א פארשוין מיט א קליין בערדל אין א קאמוזילקע אָן א פירזשאַק, א פריילעכער נעפעש.

מוישע-מאַרדכע דער לאַקיי. א טעמפער נעפעש פון א יאָר 20 אין גרויסע שטיווק, וועלכע זיינען אָנגעשמירט מיט דושענעכטס, אין א וואטאָוער לייבל.

דער קאַפּ. א ייד אין א יארמלקע, זייער באוואקסן.

1-דער ייד. } שטעטלדיקע הענדלער-קאבצאַנים פון פארשיידענעם על-
2-טער ייד. } טער און פארשיידן געקליידעט מיט קאַשיקעס סכורע אף
3-טער ייד. } די הענט.

א יידענע. מיט א פאטשיילע און מיט ניין מאָס רייד, מיט א קאַשיק סכורע.

א שטימע. וואָס רעדט הינטערן סיר.

דער באלעבאס. (פון האַטעל „טערקאליע“) — א פול-געפאקטער נעפעש, רעדט אסאך און מיינט, אז מען הערט אים. טויב ווי די וואנט.

די באלעבאַסטע. (פון האַטעל „טערקאליע“) — א הויכע, מאַגערע יידענע, זייער א בייזע, רעדט מיט גאל, א יידענע — א מאנסביל.

רעב אָשער שאדכן. א געלער גאנעוו, אין א קאפאטע מיט א טא-יעסקאַטן, אונטערן היטל א יארמלקע, קוקט אף אלץ מיט א גנייוועשן קוק.

אָנטיילנעמער פון דריטן אקט

(אין ערשטן בילד).

מענאכעם-מענדל יאקנעהאז.

מוישע-ניטל קימבאַק. א מעגושעמדיקער ייד מיט א גאָלדענער קייט אפן גרויסן בויך.

ביילע-לייע. זיין ווייב. א קלייניקע און דארינקע מיט גרויסע אוי-רינגלעך.

סאַניטשקע. זייער האכטער, געראַטן אין טאטן; הויך, גרויס און גראָב.

(אין צווייטן בילד).

שאַנעם מייער. א דירעקטאָר פון א וואנדערנדיקער יידישער טרופע.

1-טער אקטיאָר. } טיפן פון וואנדערנדיקע יידישע אקטיארן, וואָס פאָרן
2-טער אקטיאָר. } ארום איבער די קליינע יידישע שטעטלעך.
3-טער אקטיאָר. } אקטריסע.

דער כאַזן. א טיפ פון א קליינשטעטלדיקן באלטפילע.

די באלעבאַסטע: (דיזעלבע, וואס אין צווייטן אקט, פון האַטעל „טער-קאליע“).

רעב אָשער שאדכן.

פאַרשפּיל

טייערע כאַוויירים און טייערינקע כאַווערטעס, — מיר וועלן אייך באַלד שפּילן דאָ א בילד פונעם אלטן לעבן; ווי אזוי, בא דער צארישער רע-גירונג מיט איר פארשאַלטענער פירונג — ס'האָט געלעבט די שטעטלדיקע יידישע אַרעמקייט — דער ייד, דער אַרעמאן, האָט ניט געטאַרט ארבעטן ניט אפן פאבריק, ניט אפן אייזנבאן, ניט באארבעטן קיין ערד, קיין מע-לוכע-שטעלעס ניט האָבן, און געלעגן ניין איילן אין דר'ערד, אין „טשערטא אַסעדלאַסט“ באגראָבן. און אזוי ווי ס'האָט געלעבט די אַרעם-קייט די יידישע, האָט אויך געלעבט די אַרעמקייט די רוסישע, די פוילישע, די ליטווישע.... אָבער פארן גוויז איז אלץ געוועזן אָפן, אף דער צארי-שער רעגירונג האָט ער געקאָנט האָפן. זיין האָב און גוטס, זיינע געלט און זיינע קראַמען, האָבן קיינמאָל ניט געליטן פון די צארישע פאָגראַ-מען. נאָר די, וואָס האָבן געלעבט אין דאָכקעס און אין גוים, וואָס פלעגן שטארבן פאר א שטיקל ברויט, האָבן גענומען שאפן די לופט-פארנאָסעס; שאדכאַנעס, מעקלעריי, הענדלעריי און שאמאָשעס, אף יעדן טריט-א-בארג אגענטן, און אומעטום פול קאָנקורענטן, און מע האַנדלט, און מע וואנדלט.

מיט זאלץ, מיט שמאלץ,
 מיט וואקס, מיט פלאקס,
 מיט ווינט, מיט רויך
 און מיט עסרויגים אויך,
 מיט מאכזיירים און סידורים
 און מיט גראגערעס אף פורים
 און צעפלוויגן הענדום-פענדום
 שטארק פארמאטערט און צעהיצט
 פליט ארום מענאכעם-מענדל
 ס'נעזל גלאנצט, דער שטערן שוויצט,
 דאָ א זוך, און דאָ א כאפּ,
 דאָ א קוק, און דאָ א טאפּ,
 דאָ א דרעש, און דאָ א מאָל,
 דאָ א פרוו, און דאָ א קלייב,
 און שטארבט דריי מאָל
 מיט קינד און ווייב
 אין קרענק, אין פלאַג,
 אין נויט, אין קלאַג
 פאר הונגער יעדן טאָג.

איז אַט כאוויירים טייערע און טייערינקע כאווערטעס-מיר וויזן אייך
 א בילד, וואָס איז אוועק שוין לאנג. און טאָמער ערגעץ אף א באַנק
 זיצן דאָ די היגע מענאכעם-מענדלעך, וואָס ווארטן, אז פון הימל וועלן
 פאלן רענדלעך—איז ענטפערט זיי און גיט זיי צו דערקלערן, אז דאָס,
 וואָס ס'איז געוועזן—וועט צוריק גיט ווערן. און איצט כאוויירים רויק זייט,
 און שטיל, מיר בעטן אייך איר זאָלט אונדז ניט שטערן, אונדזער דראם-
 קרייז הייבט אָן די שפיל.

ערשטער אקט.

ערשטער בילד.

(א וואָקזאל. מען ווארט אפן פאָיער.
 פאַסאַזשירן אריין, פאַסאַזשירן ארויס. מע לויפט, מע
 שטופט זיך, מע קריכט איינס איבער דאָס אנדערע. טשע-
 מאָדאנעס, פעקלעך בעטגעוואנט, קוישלעך. א געשריי, א
 ליארעם, א געפילדער. אין דער רעכטער הושטשע, ער-
 און זי, מיט אַנגעלאָדענע קוישן עסנווארג.
 נאָכדעם, ווי דער פאָרהאנג עפנט זיך, ווערט דער טומל
 שטילער, ביז אלע צוועצן זיך אף די בענק).

1-טער פאַסאַזשיר. (צום צווייטן) איר פאָרט, דאכט זיך מיר, קיין
 באהאפאליע, הא?

2-טער פאַסאַזשיר. (צום ערשטן) און איר ווהין פאָרט? אויך קיין
 באהאפאליע?

1-טער פאַסאַזשיר. ניין, איך פאָר קיין טעפליק.

2-טער פאַסאַזשיר. און איך פאָר גאָר קיין כאשטשעוואַטע.

יידענע. (צום צווייטן) איר פאָרט קיין כאשטשעוואַטע? וועמען האָט
 איר דאָרט, אין כאשטשעוואַטע?

2-טער פאַסאַזשיר. וואָס איז? איר זייט א כאשטשעוואַטער?

יידענע. ניין, אליין בין איך פון פערעשטשעפּעניע. נאָר איך האָב א
 קאָרעו אין כאשטשעוואַטע.

3-טער פאַסאַזשיר. (אפגענעצנדיק) און דער, ליידיקייטער קומט אלץ ניט..

4-טער פאַסאַזשיר. דער, ליידיקייטער!... דער עמעסער, קוריערסקער-
 יעזד! ער איילט זיך ניט...

1-טער פאַסאַזשיר. בא אונדז אין טעפליק דערציילט מען, אז א באהא-
 פאליער באלעבאָס איז ארויסגעפאָרן מיטן, ליידיקייטער" פון באהא-
 פאליע צו זיינעם א מעכטן קיין כאשטשעוואַטע אף א בריס,
 איז ער אָנגעקומען צו דער בארמיצווע.

יידענע. (אפגעצנדיק) אז מען לויפט ניט גיך, רייסט מען ניט קיין שיד...

2-טער פאסאזשיר. און בא אונדז דערציילט מען, אז א בערשעדער מיידל מיט א נעמיראווער באכער האבן זיך געזאגט צונויפפאר-אף א מיטלפונקט אנקוקן זיך. געפארן זיינען זיי מיטן "ליידיקן גייער". איז ביז מע איז זיך צונויפגעפארן, איז דער באכער געווארן גרא ווי א טויב, און דאס מיידל האט שוין ניט געהאט איין צאן אין מויל, און איבער דעם איז זיך צעגאנגען דער שידעך.

יידענע. (גענעצנדיק) ווער עס גייט פאוואלי, דער פאלט ניט... (עס קומען אן "ער" און "זי").

ער. יידן! קויפט! פארדינט א מיצווע! גיט צו לייזן! געפלאכטענע קוילעטשלעך, הארטע אייער, זעלצערואסער, מאראנצן...

זי. יידן! קויפט, פארדינט א מיצווע! גיט צו לייזן! געפלאכטענע קוילעטש-לעך, הארטע אייער, זעלצערואסער, מאראנצן...

ער. יידן האט ראכמאנעס, גיט עפעס צו לייזן! העלפט א יידן מיט פינף קינדער יעסוימים!

זי. יידן! האט ראכמאנעס, גיט עפעס צו לייזן! העלפט א יידענע מיט פינף קינדער יעסוימים! (שטייען ביידע צו צו א פאסאזשיר.)

פאסאזשיר. (וויל קויפן בא ביידן) גיט איר מיר א קוילעטשל, און איר-א פאר אייער...

ער. קויפט איר, רעב ייד, דארפט איר קויפן בא איינעם, אף צוויי כאסענעס טאנצט מען ניט!

פאסאזשיר. (צו "איר") נו, גיט איר מיר ביידע זאכן...

זי. (פאלט אן אפן פאסאזשיר) רעב ייד! מיט וואס בין איך אייך עפעס היינט ניט געמעגן אין שללייער? (לאזט ניט קויפן בא "איר")

פאסאזשיר. (צו "איר") נו, סא וועל איך קויפן בא אייך, גיט איר מיר ביידע זאכן...

ער. (לאזט ניט קויפן בא "איר") רעב ייד! ערשט יענע וואך האט איר בא מיר געקויפט און האט זיך, דאכט מיר, ניט געסאמט און ניט דערווארגן אויף...

פאסאזשיר. נו, ס'איז א מיסע אן אן עקו איך וועל אייך געבן ביידן צו לייזן, גיט איר מיר א קוילעטשל און איר-א פאר הארטע אייער... איך וועל קויפן בא ביידן...

זי. (פאלט אן אפן יידן) פעטער! מיט איין דאס אף צוויי יערידיס פארט מען ניט!...

(דער פאסאזשיר, א מעוולוועלער, טוט א שפי און אנטלויפט פון זי.)
ער. (צו "איר") וואס כאפסטו מיר אויס אלע קוינים, פארכאפט זאלסטו ווערן.

זי. (אן אפגעקאכטע) איך כאפ? דו כאפסט דאך אויס בא מיר, ארויס-געכאפט זאלסטו ווערן!

נעמען זיך קריגן, לאזן זיך אריין אין בארד און האר, עס ווערט א טומל, עס קומען אן דער זשאנדאר מיט א קאנדוקטאר. זיי קערן איבער ביידע קוישן, דאס עסנווארג צעשייט זיך איבערן וואקזאל, פון אלע זייטן לויפן אן פאסאזשירן, מע שרייט, מע קוויטשעט. טרערן און קלאלעס גיסן זיך צונויף מיטן כאסס פון די פאסאזשירן און מיטן געלעכטער פון זשאנדאר און קאנדוקטאר. קוילעס:—

1-טער פאסאזשיר. א גערעט אף געפלאכטענע קוילעטשלעך.

2-טער פאסאזשיר. א פאגראם אף אייער.

3-טער פאסאזשיר. וואס האט ער געהאט צו די מאראנצן?

4-טער פאסאזשיר. וואס פרעגט איר, א קעלעווו

5-טער פאסאזשיר. וויפל שאצט איר דעם העזעק?

זשאנדאר. (צום פארזאמלטן אוילעם) ר-ראזאידים! ר-ראזאידים! (צו "איר" און צו "איר") א טי בערקא, שמערקא, טאטעלע-מאמעלע, סאביריי מאנאטקי, זשוויין! (זיי קלייבן ווי עס איז צוזאמען דאס עסנווארג אין איין קויש) א טעפער מארש, ווי זשאנדארמסקווי, פראטאקאל סאסטאווים (ביידע נעמען זיך בעטן בא איר) נו, מארש, מארש, בערקע, שמערקע... (פירט זיי אוועק, דער אוילעם צוזעצט זיך אף די ערטער.)

אייער. אט האבן זיי פארדינט אף שאבעס.

א צווייטער. א מיצווע. לאזן זיי ניט קריכן, ניט איינעסן זיך אן די ביינער אריין!

א דריטער. וואס זאלן זיי געבאך סאן? א ייד זוכט פארנאסע.

באסאווע שטימע. כא-כא-כא! יידישע פארנאסע!

קוויטשעדיק קעלכל. יידישע פארנאסעסז איר האט שענערע פאר-
נאסעסז גיט זיי א הער.

באסאווע שטימע. יונגערמאן, גיט צו אייך רעדט מען!
קוויטשעדיק קעלכל. גיט צו מיר רעדט איר? איך רעד אבער
צו אייך, איר האט שענערע פארנאסעסז א יא, איר שווייגט? וואס
שווייגט איר?

באסאווע שטימע. וואס וויל פון מיר אט דער יונגערמאן?
קוויטשעדיק קעלכל. וואס זאל איך וועלן? איר זאגט: יידישע פאר-
נאסעס-זאג איך: אדער אבע, איר האט שענערע? גיט זיי אהער.

באסאווע שטימע. געפעלט אייך אביסל א פריטשעפע?
א ווייבל. שאט, יידן זאל זיין שטיל, אט איז זי דא.

איניקע. ווער?

די ווייבל. זי אליין. דאס ווייבל פון די אנבייסנס.

איניקע. ווו איז זי, די יעפיפע, ווו?

די ווייבל. אט איז זי, א! (עס קומט אריין. זיי מיט א לידיקן קויש
מיט פארוויינטע אויגן. שטופט זיך דורך מיטן לידיקן קויש צווי-
שן אוילעם. זוכט א פלאץ, זעצט זיך אוועק אף דער ערד, אפן
איבערגעקערטן קויש, באהאלט די געשוואלענע אויגן אין צע-
ריסענעם שאל און וויינט זיך שטילערהייט. אין אוילעם א שטיל-
שווייגן)

באסאווע שטימע. (ווענדעט זיך צום אוילעם) יידן! וואס שווייגט איר?
איינער. וואס זאלן מיר שרייען?

באסאווע-שטימע מע דארף איר עפעס מאכן. (כאפט אראפ זיין היטל
ווארפט אריין א פאר מאטבייעס, גייט צווישן אוילעם, פון איינעם
צום אנדערן, ווענדעט זיך צו זיי): גיט יידישע קינדער, וויפל
איר קאנט. עכאד האמארבע וועעכאד האמאמיט-מאכט ראשע:
דארף וואונאמו קאניו ווי'ובי ניע סמאטריאטי. (דער אוילעם טוט
זיך א נעם צו די קעשענעס, מע ווארפט אין היטל מאטבייעס.
ווענדעט זיך צום קוויטשעדיק קעלכל) יונגערמאן, גיט עפעס
אין היטל אריין!

קוויטשעדיק-קעלכל. איך גיב ניס.

באסאווע שטימע. פארוואס?

קוויטשעדיק קעלכל אט אזוי. ס'איז בא מיר א פרינציפ.

באסאווע שטימע. דאס האב איך געוואוסט פריער.

קוויטשעדיק קעלכל. פון וואנען?

באסאווע שטימע. מען זעט נאך די באקן, ווי די ציינער קנאקן
—מאכט ראשע: ווינאץ פאנאץ פאץ כאלאווע...—

קוויטשעדיק קעלכל. (אנגעצונדן) איר זייט א איגנאראנט, א ברא-
בער יונג אן אמהארעץ און א נאכאל, אן אזעספאנעם דערצו!

באסאווע שטימע. דאנקען גאט! אבי גיט קיין דאוועראכער בעיאד
כאזאקע שטאים (גייט צו צו דער יידענע) מומעניון טאמער וואלט
געווען גענוג צו וויינען? איר מאכט גאר קאליע אייערע שיינע
אויגן. גיט אהער ביידע זשמעניעס, לאמיר אייך אויסשיטן דאס
ביסל קליינגעלט.

„זי.“ (נעמט צו דאס געלט) אינגאנצן ער—ברעכן זאל ער האלדו און
נאקן, ביין און לייב אפן גלייכן וועג, ליבער גאט! אלצדינג נעמט
זיך פון אים—נעמען זאל אים די ערד, זיסער פאטער! ער זאל
גארניט דערלעבן קומען אהיים, קומען זאל אף אים א מיסע מעהומע,
א כאליערע, א סרייפע, א מאגייפע, אן אויסכאפעניש, אן אופלויפעניש!
אן איינדארעניש! א צונויפשומופעניש!...

באסאווע שטימע. גענוג אייך שוין צו בענטשן, ווייבל! זאגט בעסער,
וואס האבן געהאט צו אייך דער זשאנדאר מיטן קאנדוקטאר?

זי. איבער אים, דער שלאק זאל אים טרעפן! ער האט מוירע געהאט,
טאמער כאפ איך אויס אלע קוינים. איר מעגט מיר גלויבן, איך
זאל אזוי ריידן מיט וועמען מיר איז ליב, אז זינט איך פאר
אף דער ליניע און האנדל מיט דערדאוויקער סכורע, האט מיך
נאך קיינער גיט אנגערירט, איר זאלט זאגן אף א האר אפילע!
איר מיינט, מאכמעס וואס? מאכמעס גוטסקייט? אזויפיל מאקעס
זאל זיך אים זעצן וויפל קוילעטשלעך מיט וויפל אייער
עס ווערט צעטיילט אף דער סטאנציע. אלעמען פונעם
קלענסטן ביזן גרעסטן, מוז מען פארשטופן דעם האלדו.
קומט דער טאג, הייבט זיך אן אן אויסטיילעניש: דעם א קרענק,
דעם קאדאכעס, דעם א מאקע. דער סטארשי קאנדוקטאר נעמט
זיך אליין זיין כוילעק אנבייסן וואס ער וויל, און די איבעריקע
קאנדוקטארס טיילט מען אויס, וועמען א קוילעטשל, וועמען אן
איי און וועמען א מאראנץ. וואס דארפט איר מער? אפילע דער סטרוזש,

וואס הייזט די אויוונס, א כאלערליע אים אין פאנים, מיינט איר, איז נישט קיין באלן אף אן אנבייסן? אזא מאקע אים! ער שרעקט מיך, אז טאמער נישט, וועט ער מיך מאסערן צום זשאנדאר. ער ווייסט נישט, א קרענק אים אין די ביינער, אז דער זשאנדאר אליין איז אויך אן אונטערגעשמירטער. דעם זשאנדאר איז מען מעטא-מע אלע וואך, אז עס קומט זונטיק, מיט א פארציע מאראנצן, אי דאס-קלייבט ער אויס די גרעסטע, די שענסטע, די בעסטע מא-ראנצן...

באסאווע שטימע. מומעניו וועדליק איך פארשטיי נאך אייערע געשעפטן, דארפט איר גיין אין גאלד.

זי. וואס רעדט איר?—קוים-קוים וואס מע קומט אויס מיטן קערן. און אמאל מאכט זיך, אז מע דערלייגט די הויט. מע ווערט בעדיל-עדאל.

באסאווע שטימע. צו וואס זשע טויג אייך דער מיסכער? זי. וואס זשע זאל איך גיין גאנווענען? אז איך האב פינף קינדער, פינף כאלעריעס אים אין בויך, און אליין בין איך קראנק, קרענקען זאל ער אין העקדעש, ליבער גאט, פון היינט אן כאטש ביז אי-בעראיאר רוישכוידעש עלעל, ווי ער האט געמאכט א טעל, בא-גראבן דאס געשעפט, באגראבן זאל איך אים! אזא געשעפט, אזא זיס געשעפט, אזא גוט געשעפט!

באסאווע שטימע. א גוט געשעפט? זי. א גאלדן געשעפט, פארנאסע בעשעפע, ווי זאגט איר, מיט סעלער און מיט לעפל.

באסאווע שטימע. אט נאך-וואס האט איר געזאגט, מומעניו, אז מע ווערט בעדילעדאל.

זי. וואס זשע, מען פארדינט, אז מע צעטיילט העכער האלב אומזיסט דעם קאנדוקטאר און דעם סטארשי קאנדוקטאר און אלע זונטיק דעם זשאנדאר? וואס איז בא מיר-א קרעניצע? א ברונים? צו גנייוויש געלט?

באסאווע שטימע. (ארויסגייענדיק פון די קיילים) ע, מומעניו, איר מאכט מיט מיר זומער און ווינטער!...

זי. איך מאך? די צארעס מיינע מאכן, מאכן זאל איך אים א סויט. ווי ער האט מיך אוועקגעקוילעט, געקוילעט זאל ער ווערן פון גאט, אז געווען איז ער סאכאקל א שניידער, א לאטוטיק, געשטש-...

בעט מיט דער נאָדל און ווי עס איז פארדינט, ווי זאגט איר, וואסער אף קאשע. האט ער זיך אָבער מיסקאנע געווען אין מיר, דערווען, די אויגן זאלן אים ארויס, אז איך עס ברויט, עסן זאלן אים ווערן, און האלט אויס מיטן דאָזיקן קויש, קיין איינהאַרע, פינף קינדער יעסוימים, זאלן אים אין די אויגן, שטיינער אים אין הארצן, גייט ער, ארויסגיין זאל אים די פאַרע, און קויפט זיך אויך א קויש, קויפן זאל איך אים טאכריכים, ליבער גאט! פרעג איך אים: וואס איז דאָס? זאגט ער: א קויש. וואס וועסטו טאן, זאג איך, מיטן קויש: זאגט ער: דאָס אייגענע וואס דו. זאג איך: וואס הייסט? זאגט ער: אט דאָס הייסט... איך האָב, זאגט ער, אויך פינף קינדער, וואס דארפן עסן... דו וועסט זיי, זאגט ער, מיט ברויט נישט האָדעווען... האָט איר עפעס צו אים? און אט ווי איר זעט, שלעפט ער זיך מיר נאָך מיטן קויש און שלעפט אוועק בא מיר אלע קוינים, שלעפן זאל מען אים די ציין פון מויל. און רייסט ארויס פון מיר דעם לעצטן ביסן, רייסן זאל מען פון אים שטיקער, זיסער פאַטער, הארציקער, געטרייער!

באסאווע שטימע. וואס-זשע דארפט איר זיך טאָפּטשען ביידע אף איין אָרט?

זי. וואס-זשע דען זאלן מיר טאן?

באסאווע שטימע. זוכט אייך אויס אן אַנדער פלאץ. די ליניע איז גרויס.

זי. נו, און ער?

באסאווע שטימע. ווער?

זי. דער מאן מיינער.

באסאווע שטימע. וואסער מאן.

זי. מיין צווייטער מאן.

באסאווע שטימע. וואסער צווייטער מאן?

זי. וואס הייסט-וואסער צווייטער מאן? דאָס איז ער דאָך סאקע, דער שליםאָזל, מיין צווייטער מאן, אז אָך און וויי איז מיר!

באסאווע שטימע. (אלע כאפן זיך אוף פון די ערטער) ער, דער קאַנ-קורענט אייערער, איז אייער צווייטער מאן?

אייניקע. אייער קאַנקורענט איז אייער צווייטער מאן?

זי. וואָס דען האָט איר געמיינט? מיין ערשטער מאָן? עהע-הע! ווען
מיין ערשטער מאן, אַלעוואַשאַלעם, זאָל מיר איצטער לעבן...
(דער אוילעם שיסט אויס א געלעכטער, מע רעדט, מע טומט
אלע אייניגעס).

(ס'קומט אָן דער דער פאָיעז. אלע גיבן זיך א הייב אוף פון
די ערטער. אלע שטופן זיך, א טומל א יאריד, אלע שפארן
זיך צום ארויסגאנג).

סאָף פון ערשטן בילד.

צווייטער בילד.

(אין וואָגן. פאָרנט אף די פויליצעס פעקלעך, טשעמאַדאנעס,
—אייניקע פארשויןען זיצן, אייניקע ליגן אויסגעצויגן, אייניקע
שלאָפן. —איינער אליין אף א באַנק, נאָענט צום פענצטער, זיצט
מענאכעס-מענדל, באַטראכט דעם נייעם גארניטער, רעדט צו זיך
אליין):

מענאכעס-מענדל. אַנגעטאָן מיך אביסל-ווי א כאַסן. אויסגעפּוצט-ווי
א מויד, א כיסאָרן די הויזן אביסעלע צו שמאַלדלעך, און דער
קאַלנער... אַי, דער קאַלנער! נאָר אף צו דערוואָרגן ווערן!...
איך פאָר. איך ווייס ווהין איך פאָר? איר וועט זיין, זאָגן זיי,
א גוטער אגענט. אייער נאָמען אליין, זאָגן זיי, איז שוין גענוג!
א ווערטל אויסצורידן מענאכעס-מענדל יאָקענהאַן, וואָס מע קאָן
אים, זאָגן זיי, ווי א בייזן שילינגער, אומעטום: אין יעהופּעץ, אין
בויבעריק, אין מאַזעפּאָוקע, און וווּ ניט? פאָרט, זאָגן זיי, צווישן
אייערע יידעלעך און זייט מאַצליעך! שטראפּירט, זאָגן זיי. מענטשן פון
טויט... שטראפּירן מענטשן פונעם טויט? ווי אזוי נעמט מען דאָס און
מען שטראפּירט אַפּ יענעם פון טויט? זאָל איך אזוי וויסן א בייזע
וועטשערע! כאַטש זיי האָבן מיך געלערנט צוויי טאָג קעסיידער
הילכעס-אגענט, און „אָוואַנס“ האָט מען מיר אויך געגעבן. און
דאָס איז דאָך דער איקער, מאכעס איר אגענטן נעמען אוואַנס.
ס'זאָל ניט זיין קיין אוואַנס, וואָלט ניט געווען, זאָגן זיי, קיין
אגענטן... כּוץ לאָזע האָבן זיי מיר אַנגעפּאקט א פּולן פּאַרטפּע,
מיט קאָסטיטוציעס, מיין איך אינסטרוקציעס... (עפנט אוף דעם
פּאַרטפּעל און באַקומט ארויס א בריוול) אָ! מע זאָל דערמאָנען
מאָשיעכן, שיינע-שיינדלס א בריוול! ווי זאָגט די שוויגער מיינע:
„אז מע זוכט א שער געפינט מען א בעזים...“ מע דארף פונ-
דעסטוועגן לייענען נאָך אמאָל, וואָס שרייבט עפעס מיין פּלוינעס-

טע זאָל מאַרין יאָמים זיין? בעמיילע סקוטשנע אין וואָגן, ניטאָ
וואָס צו טאָן. (ער גענעצט אַפּ. לייענט דעם בריוול). ליכוויד
באַאַלי האַיאָקער האַנאָגיד האַכאַכעס... (בעקיצער) מענאכעס-מענדל
ניירוי יאָר! „ערשטנס קום איך דיר צו מעדדן, אז מיר זיינען
אלע גאט צו דאנקען אין בעסטן געזונט, גיב גאָט דאָס נעמליכע
פון דיר צו הערן אף ווייטער ניט ערגער.“ (רייסט איבער) דאָ-
קען האַשעס ייסבאַרעך, וואָס כאַטש געזונט. (לייענט ווייטער):
„צווייטנס שרייב איך דיר, זאָלסט אזוי קויעך האָבן, מעשומעד
איינער...“ (רייסט איבער) שוין! זי הייבט שוין אָן מיט אירע בראַ-
כעס! (לייענט ווייטער) „זאָלסט אזוי קויעך האָבן, מעשומעד איי-
נער, צו כאַליען דאָרטן אין דער קרענק אין דעם וויסטן פינצטערן
יעהופּעץ, ברענען זאָל עס מיט דיר אייניגעס אף איין פייער, ווי
איך האָב אפּילע קויעך צו פּלאַנטערן מיט די פיס, אז בעסא-
כאָקל האָט מיר דער שיינער דאָקטאָר געהייסן ליגן-ליגן זאָל ער
אפן בייטוילעם מיט דיר אין שכינעס, „ווי די מאמע זאָגט...“
(רייסט איבער) אהא! די מאמע זאָגט!... (לייענט ווייטער) „ווי די
מאמע זאָגט, ס'זאָל אייך זיין היימליכער אין די לאנגע ווינטער-
נעכט... נא דיר גאָר אזא שלאק, א נייע פארנאָסע האָט אים גאָט
צוגעשיקט, דעם ברויטגעבער מיינעם: ער וועט שטראפּירן מענטשן
צום טויט! וואָס הייסט דאָס, מענדל, דו וועסט שטראפּירן מענטשן
צום טויט! פארוואָס?.. (רייסט איבער) זי הייבט ניט אָן צו פארשטיין, וואָס
מע שרייבט איר (לייענט ווייטער) „ביסט דאָך קלאָר מעשוגע-
מעשוגע מעגסטו ווערן פאר אלע יידן, ווי די מאמע זאָגט...“ (ריי-
סט איבער) זי איז שוין ווידער דאָ מיט דער מאמע! (לייענט וויי-
טער), ווי די מאמע זאָגט; „א פערדל, אז מע לאָזט אַפּ די ליי-
צעס, פארייסט דאָס אויך דאָס וויידל“, קארג, הייסט עס, וואָס דו
האַסט איבערגעדינט אלע אַוויידע זאָרעס, געווען שוין וואָס אין דער
קאָרט: א הענדלער, א טענדלער, א גייער-א דרייער, א שאד-
כן-א באדכן, קארג, וואָס די גאנצע וועלט האָט מיט דיר וואָס צו
טאָן, באדארפסטו נאָך אויספרוון האַנדלען מיט טויטע לעבדיקע
מייסים. ווי זאָגט די מאמע זאָל לעבן: „ווארט, ווארט, ער וועט
זיך דיר שוין באלד פאַרשטעלן פאר אַן אַם אויך ערגעץ אין פוילן...“
וואָלט ניט גלייכער געווען טויזנט מאָל זאָלסט, לעמאַשל, זיין אצינד
אף דער מילכאָמע מיט יאמפּאַניע... (רייסט איבער) יאָ, ס'פארשטייט
זיך! אָס פלי איך... (לייענט ווייטער)... „און קומען צופאָרן אהיים
אין אזא שטאנד כאַלילע, ווי אונדזער מוישע וועלוול-לייווע אוו-
ראָמס איז געקומען, פינצטער איז מיר, אָן הענט און אָן פיס, און
אָן לייב און אָן לעבן, ווי די מאמע זאָגט: „די קויל ווייסט דען

וועמען זי שיסט? געדענק-זשע, מענדל, איצטיגט מאל זאג איך דיר מיט גוטן: ס'זאל אף דיר קומען א מעחומע, א סרייפע, א מא-גייע... (עס קומט אריין און וואגאן לאמטערנשיסער מיט א גרויסן טשעמאדאן, זוכט אן אָרט אף צו זעצן זיך).

לאמטערנשיסער. (רוסיש) מאָזשנע ק'וואם?

מענאכעם-מענדל. (באהאלט דאָס בריוול אין פארטפּעל. אויך רוסיש) אָך, דליא טשעוואָ ניעט? (צו זיך) א פיינער פארשוין מיט א שיי-נעם טשעמאדאן... עפּשער וועט ער זיך לאָזן שטראַפּירן פון טויט?

לאמטערנשיסער. (באשטאט דעם טשעמאדאן, זעצט זיך אוועק לעבן מענאכעם-מענדלען, נעמט ארויס א פאפיראַס, רעדט רוסיש) (צו זיך) נאָדאָ זאָנדיראַוואָט פאַטשוו-א טאפ אין וואָגן... (צו מענא-כעם-מענדלען) ניעט לי או וואס אָגניא?

מענאכעם-מענדל. אָך, דליא טשעוואָ ניעט? (גיט אים א שוועבעלע. רעדט צו זיך) גאנץ גוט וואָס ער הייבט אָן אף צופריער.

לאמטערנשיסער. (טראַגט אים אונטער א פאפיראַס) ניע אוגאָדנאָ לי? (צו זיך) א פאָדכאָדיאַשטשי סוביעקס... א פראָווינציאל מיט א ניי-עם גארניטער... עפּשער וועט מען קענען מיט אים מאכן א גע-שעפט? כאָטש א קליין סטראַכאָווקעלע אף אויסשלאָגן די הוי-צאָעס...

מענאכעם-מענדל. (נעמט) אָך, דליא טשעוואָ ניעט? (פארוויכערט רעדט צו זיך) זעט אויס א גאנץ לייטישער מענטש, ער וועט זיך מירזעשעם געוויס פארטראַפירן פונעם טויט.

לאמטערנשיסער. (צו זיך) מיט אזא כניאַק קאָן מען ריידן אף יידיש (הייבט אָן ריידן אף יידיש) א כיעס צו פאָרן אין באָן... נישט דאָס וואָס אמאָל אז מען איז געפאָרן מיט א פור, פלעגט מען זיך, ווי פאָנימאיעטע, שלעפן און שלעפן און שלעפן.

מענאכעם-מענדל. (זאָגט אים נאָך) שלעפן און שלעפן און שלעפן. לאמטערנשיסער. מען איז געווען אין גאָלעס באם באלענאָלע, קע-כוימער בעיאָד האיויצער.

מענאכעם-מענדל. קעכוימער בעיאָד האיויצער.

לאמטערנשיסער. ער פלעגט אָנפאקן א בויד מיט פארשווינען פון קאָל מאַמינים שעהו,

מענאכעם-מענדל. פון קאָל מאַמינים שעהו.

לאמטערנשיסער. יידן, און חייבער, און א זעקל מעל, און א ציג און א גאלעך...

מענאכעם-מענדל, און א ציג, און א גאלעך...

לאמטערנשיסער. און אז מע איז געקומען בארג ארוף, האָט ער געהייסן די פארשווינען זיי זאָלן זיך מאַטריעך זיין אראָפּגיין, מע בעט אייך מעכילע.

מענאכעם-מענדל, מע בעט אייך מעכילע.

לאמטערנשיסער. און היינט בין איך א פאָרעך, זיך מיר, ווי פאָני-מאיעטע, אין וואָגאן און רויכער מיר א פאפיראַס, אי ניקאָקד!

מענאכעם-מענדל. אי ניקאָקד!

לאמטערנשיסער. איי מיילע האָט נאָר געהאט דאָס אמאָליקע פאָרן, מע איז געווען זיכער מיטן לעבן. מע האָט ניט מוירע געהאט טאָמער כאָלילע אן אומגליק, א קאטאסטראָפע, דאָס הייסט, טאָמער קערט מען זיך איבער, ווי פאָנימאיעטע, און מע פליט ווי די האלעשקעס מיטן קאָפּ אראָפּ.

מענאכעם-מענדל. ווי די האלעשקעס מיטן קאָפּ אראָפּ.

לאמטערנשיסער. גוט, אז מע איז באוואָרנט כאָטש מיט עטלעכע טויזנט קערבלעך אף נאָכן טויט. דאָס ווייב מיט די קינדער זאָלן כאָלילע ניט דארפן, ווי פאָנימאיעטע, גיין איבער די הייזער,

מענאכעם-מענדל. איבער די הייזער (צו זיך) ער גייט גלייך ווי א גוט פערד...

לאמטערנשיסער. (צו זיך) ער גייט דאָך מיר נאָך ווי א לאָשעקל (הויך) וואָרום קאָלומאן פארשטייט איר מין, דאָס רעדל דרייט זיך, דרייט זיך עס.

מענאכעם-מענדל. דרייט זיך עס.

לאמטערנשיסער. און אז עס הערט זיך אוף צו דרייען איז—סטאָפּ מאַשינא!

מענאכעם-מענדל. סטאָפּ מאַשינא!

לאמטערנשיסער. (צו זיך) ער לאָזט זיך פירן. מע דארף גיין מיט אים גלייך צו דער שטאל. (הויך) דער כיסאָרן וואָס ניט יעדער קאָן זיך באוואָרענען מיט געלט, היינטיקע הויצאָעס, ווי פאָנימאיעטע, מיט היינטיקע-ע-ע-ע...

מענאכעם-מענדל. מיט היינטיקע-ע-ע-ע...

לאמטערנשיסער. איז כאָטש פאָקריינע מערע, א סטראכאָוקעיע.
מענאכעם-מענדל. פאָקריינע מערע א סטראכאָוקעלע. (צו זיך)
ס'דאָך טאקע עפעס גאָר מין האשאמאים כ' לעבן!

לאמטערנשיסער. איך האָב מ'ך גראד אצינד דערמאָנט, וואָס בא
אונדז האָט זיך געטראָפן א מייסע. איינער א געמיינער באלאבאָס,
וואָס האָט אף זיין / עבן ניט פארמאָגט קיין טויזנט רובל, ווי פא-
נימאיעטע, ניט אָנגעקוקט קיין גאנצן הונדערטער אין די אויגן.
האָט ער אָבער סייכל געהאט באציטנס זיך פארסטראכירן אין
עטלעכע טויזנט קארבן. איצט איז ער געשטאַרבן, פאָרנדיק,
ניט פאר אייך געדאכט, אין באן, האָט מען זיין ווייב אויסגעצאָלט
בא אונדז ניט לאנג פינף טויזנט קארבן מאָעס מעזומאָנים אכאם
וועאכאם!

מענאכעם-מענדל. מאָעס מעזומאָנים, אכאם וועאכאם! פונקט דאָס איי-
גענע וואָס בא אונדז, בא אונדז האָט זיך אויך געטראָפן אזא
מייסע, ניט מיט פינף גאָר מיט צען טויזנט קערבלעך, זאָל מיר
גאָט אזוי העלפן בעכאל אָשער עפנע.

לאמטערנשיסער. (אויסער זיך) צען-טויזנט-קארבן?
מענאכעם-מענדל. צען טויזנט קארבן.

לאמטערנשיסער, וואָס האָבן זיך געטאָן מיט אזא סומע געלט?

מענאכעם-מענדל. וואָס זאָלן זיי טאָן? זיי האָבן געעפנט א קראָם,
א שארפע קראָם!

לאמטערנשיסער. אזוי? נו? און לייזן עפעס געלט?

מענאכעם-מענדל. נאָך א מין דייזן! מע גראָבט געלט!

לאמטערנשיסער. (צו זיך) איצט איז דער בעסטער מאָמענט. מע דארף
אים נעמען אפן צימבל. (הויך) ניט שיינען צו זאָגן מעקאנע זיין
א געשטאַרבענעם, נאָר אז מען דערמאָנט זיך אן די לעבעדיקע.
ווי פאָנימאיעטע... יעדער האָט א ווייב און קינדער... (ויפצט)
איטלעכער באדארף עס טאָן...

מענאכעם-מענדל. (ויפצט) הערסטו! אָט דאָס שמועסט מען דאָך! (צו
זיך) אָט איצט איז די בעסטע צייט אים נעמען אין כידער אריין.

לאמטערנשיסער. (ויפצט) אז וויל איז דעם, וואָס טוט עס אָפּ בא-
צייטנס.

מענאכעם-מענדל. (ויפצט) ווער ס'האָט סייכל, דער פארכאפט פריער,
דער... און עס קאָסט גאָר ניט אזוי טייער, וואָס קאָסט עס דען?

לאמטערנשיסער, (אופגעלעבט) עס ווענדט זיך אין ג' יאָרן; איך מ'ין
אז מע קאָן דאָס אָפּמאכן דאָ טאקע?

מענאכעם-מענדל. (אופגעלעבט) פארוואָס ניט?

לאמטערנשיסער. א דאָקטאָר קאָן מען קריגן, נאָכדעם צושטעלן א
שוידעטעלסטווע, ווי פאָנימאיעטע...

מענאכעם-מענדל. דאָס איז די לעצטע דאיגע דאָס. דער איקער איז די
סומע.

לאמטערנשיסער. (כאפט זיך צום פאָרטפּעל) ניט די סומע איז דער
איקער, דער איקער איז די יאָרן.

מענאכעם-מענדל. (כאפט זיך צום פאָרטפּעל) געוויינטלעך די יאָרן.
וויפל זייט איר אַלט?

לאמטערנשיסער. איך? וואָס געהער זיך אָן, וויפל איך בין אלט?
מענאכעם-מענדל. וואָס הייסט וואָס געהער זיך אָן? איר זאָגט דאָך,
אז דער איקער איז די יאָרן, זאָגט איר דאָך!

לאמטערנשיסער. וואָס הייסט? איר ווילט דען מ'ך פארסטראכירן?
ווי פאָנימאיעטיע?

מענאכעם-מענדל. וואָס דען? איר ווילט מ'ך פארשטראפירן?

לאמטערנשיסער. איר זייט אויך אן אגענט?

מענאכעם-מענדל. נאָך א מין אגענט! א סופ-אגענט!

לאמטערנשיסער. (שטייט אוף, גיט די האנט און שטעלט זיך פאָר גאנץ
העפלעך, נאר מיט גאדלעס) מארק מאיסעוויטש לאמטערנשיסער,
אָקרוזשנאָי אגענט אינקוויזיטאָר פון „עקוויטעבל“.

מענאכעם-מענדל (שטייט אוף און שטעלט זיך פאָר) מענאכעם-מענ-
דל יאקנעהאָז, סופ-אגענט פון „יאקיר“. (עס קומט אריין אין ווא-
גאָן באַקפיש מיט צוויי טשעמאָדאנעס און זוכט אן ארט אף זעצן
זיך).

באקפיש. מאָזשנאָ?

לאמטערנשיסער. פאָזשאלויסטא.

מענאכעם-מענדל. פיושאלעטי.

באקפיש. (זעצט זיך אנטקעגן, צעלייגט זיך מיט די טשעמאדאנעס, איין טשעמאדאן בינדט ער אוף און נעמט ארויס פון דארטן פלעשלעך מיט קעסטלעך מיט אלערליי פארביינסנס, שטעלט אוועק דעם צווייטן טשעמאדאן פאפערק, ווי א טישל, און נעמט זיך צום אַנבייטן) אונטערזעגנס, הערט איר, איז גוט, אז מען פירט מיט זיך א צדינג, וואָרום נישט אף יעדער סטאנציע קריגט מען וואָס מע דארף, און נישט אלצדינג, וואָס מע גיט מיר, דאָס עס איך. איך האָב מוירע פאר מיין מאָגן. דאָס הייסט, ס'איז כאָ-לילע בא מיר נישט קיין קראנקער מאָגן, האלעוויי ווייטער. נאָר איך האָב מוירע, איך זאָל אים נישט קאליע מאכן. דער מאָגן, הערט איר, דאָס איז א קעסל. הערט אוף כאָלילע דער קעסל צו קאכן, איז די גאנצע מאשינע אין דער ערד. (עפנט אויף א פלעשעלע, און גיסט זיך אָן א קויסע) לעכאים, יידן, לאָמיר זיין געזונט. (גיסט אָן נאָך א קויסע און טראָגט אונטער מענאכעם-מענדלען) פארוואס, זייט מויכל, דאָסדאָזיקע ביסל, ס'איז מיינע אן איי-גענע נאסטויקע-מאראנצשאלעכץ.

מענאכעם-מענדל. (צו זיך) עפעס זייער א ליבהארציקער פארשוין. עפשער וואָלט מען אים געקאנט פארשטראפירן פונעם טויט? (הויך) א דאנק! גיט בעסער זיי (ווייזט אָן אף לאמטערנשיסער).

לאמטערנשיסער. (צו מענאכעם-מענדלען), טרינקט, טרינקט. (צו זיך) א פריילעכער סוביעקט: מע קאן אים פארסטראכירן, אויסשלאָגן הויצאָעס...

באקפיש. (טרינקט נאָך א גלעזל און טראָגט אונטער לאמטערנשיסערן) פארוואס, איך בעט אייך, א ביסל מאשקע און פאַרבייטט מיט די-דאָזיקע סארדעלן. אויסגעצייכנטע סארדעלן, האז וואָס זאָגט איר? גוטע סארדעלן? פרישע? איך לאָז מיך נישט אין וועג אריין אָן קיין סארדעלן. א קאשע אף א מייסע, וואָס עס טרעפט זיך אין וועג. אין וועג דארף מען זיין געהיט מיטן עסן, וואָרום דאָס געזונט, הערט איר, איז טייערער פון אלצדינג. וואָרום, אז מע דערמאָנט זיך אינעם טויט איז מען נישט זיכער מיטן לעבן, און ביפראט אז מע האָט אינדערהיים א ווייב מיט צוויי קינד-דערלעך, צוויי אויגן אין קאפ.

לאמטערנשיסער. (עסט) נישט מער, ווי צוויי.

מענאכעם-מענדל. צוויי סאכאקלז

באקפיש. (קייט) קוקט נישט וואָס איך בין אזוי... ע-ע-ע... איך זאָל מיך נישט אונטערהאלטן מיטן עסן, וואָלט איך שוין ע-ה-ה-ה! נעמט, איך בעט אייך, צו גלעזלעך ווישניק, ס'איז אייגענער ווישניק, מיין ווייבס מעלאַכע.

לאמטערנשיסער. (טרינקט) א געטריי ווייב בא אייך.

מענאכעם-מענדל. (טרינקט) בא אייך א ווייב א געטרייע.

באקפיש. אזעלטהייט, איינע אין א גובערניע! וואָס ווייסט איר? **לאמטערנשיסער.** נישט קיין ווייב איז דאָס, ווי פאַנימאיעטע, נאָר עפעס אָן אויצער!

מענאכעם-מענדל. אָן אויצער, נישט קיין ווייב!

באקפיש. וואָס ווייסט איר? וואָס ווייסט איר?

לאמטערנשיסער. (צו זיך) אָנגעטראָפן אפן רעכטן אָרט... מיר דאכט, עס וועט גיין א גאנג... (הויך) אזא ווייב דארף מען שעצן.

מענאכעם-מענדל. (צו זיך) ער גייט מיט אים אף א דערעך... (הויך) אזא ווייב דארף מען האלטן בעקאָועד, אזא ווייב.

באקפיש. (שיילט א מאַראַנץ). וואָס ווייסט איר? וואָס ווייסט איר? נעמט, איך בעט אייך, א מאַראַנץ. אז איך גיי קויפן מאַראַנצן, קויף איך נישט אבי-וואָסערע מאַראַנצן. דאָס חאָט אויך זי איינגע-פאקט מיר, מיין ווייב מיין איך...

לאמטערנשיסער. (שיילט א מאַראַנץ). אזא ווייב, ווי אייערע, טאָר מען נישט לאָזן אזוי אָן א שום באוואָרעניש כאָלילע אפן ערגסטן פאל, טאָמער אן אומגליק כאסוועשאָלעס. ווי פאַנימאיעטע? איך גיי מיט דעם גאנג, אז וואָאָבשטשע, א ווייב דארף מען באוואָרע-נען, און ווער שמועסט נאָך מיט קינדער, און ווער שמועסט נאָך אזעלכע מענטשן ווי מיר, פאַנימאיעטע, וועג-מענטשן.

מענאכעם-מענדל. (צו זיך) ער מאכט דאָס גאָרניט שלעכט, כילע-בן. (הויך) מיר זיינען דאָך עפעס וועג-מענטשן, זיינען מיר!

באקפיש. איך גיי אויך מיט דעם גאנג, אָן א ווייב מוז מען באוואָ-רענען, פארוואסערן כאָטש מיט א קאפיטאל פון אוועלכע צען טויזנט קערבלעך. דערוף איז פאראן נאָר איין מיטל.

לאמטערנשיסער. (אופגעלעבט) אָפסטראכירן זיך?

מענאכעם-מענדל. (אופגעלעבט) שטראפירן זיך פון טויט?

באקפיש. פון וואנען האט איר געטראפן, וואס איך מיינ? איר האט
בא מיר ארויסגעריסן די ווערטער פונעם מויל!

לאמטערנשיסער. דער סייכל איז מעכאיעוו, ווארום מיט וואס דען
קאנען אזעלכע מענטשן ווי מיר, פאנימאיעטע, באווארענען אונדז-
ערע ווייבער?

מענאכעם-מענדל. א פראסטער סייכל.

באקפיש. איר זייט זייער גערעכט, אז מען קאן צאלן ביסלעכווייט,
און קיין סאך קאסט דאס גיט... ווער פון אייך ביידן וואלט ווע-
לן מאכן דעם אייסקע?

לאמטערנשיסער, (כאפט זיך צום פארטפעל) איך, געוויינטלעך, (קוקט
אף מענאכעם-מענדלען פון אויבן אראפ).

מענאכעם-מענדל. (כאפט זיך צום פארטפעל) געוויינטלעך איך.

באקפיש. ווילט איר, הייסט עס, ביידע? מעהייכעטייטע. נאך גלייכער,
(בייגט זיך אן נאכן פארטפעל) אינם דאקטאר, מיינ איך, וועט קיין
מעניע גיט זיין.

לאמטערנשיסער. פונעם דאקטער קאן מען נאכדעם צושטעלן א סור-
דעטעלסטווע. דער איקער איז די יארן.

מענאכעם-מענדל. א פאפיר פונעם דאקטער קאן מען נאכדעם צוש-
טעלן. וויפל זייט איר אלט-אט דאס איז דער איקער.

באקפיש. איך?

לאמטערנשיסער. ווער דען?

מענאכעם-מענדל. ווער-זשע דען-איך?

באקפיש. וואס הייסט? איר האט דאך געוואלט, אז איך זאל אייך אפ...

לאמטערנשיסער. איר זאלט אונדז? מיר האבן געמיינט אייך!

מענאכעם-מענדל. דאס האבן מיר אייך געמיינט.

באקפיש. איר? מיר? איר זייט דען אג...?

לאמטערנשיסער. פארשטייט זיך-אגענטן! נו, און איר?

מענאכעם-מענדל. אגענטן, געוויינטלעך! און איר ווער זייט?

באקפיש. (שטייט אוף, טרייסלט זיך אפ פון עסן, גיט זיי די האנט).
איך האב די ערע מיך פארצושטעלן: אקים איסאקאוויטש באקפיש,
אינספעקטאר-ארגאניזאטאר פון „ניו-יארק“.

לאמטערנשיסער. אזוי, אכינו אטא? מארק מאיסעוויטש לאמטערנ-
שיסער, אגענט אינקוויזיטאר פון „עקוויטעבל“ (קוקט אף מענאכעם
מענדלען פון אויבן אראפ).

מענאכעם-מענדל. זייט איר, הייסט עס, פון אונדזערע מענטשן טאקע?
(עלעגאנט) מענאכעם-מענדל יאקנהאז, סופ אגענט פון „יאקיר“..
(עס קומט אריין אין וואגאן טערקטויב מיט טשעמאדאנעס, זוכט
אן ארט פאר זיך).

טערקלטויב. מאזשנע קיוואם?

באקפיש. איזוואלטע.

לאמטערנשיסער. ס'אודאווואלסטויעם.

מענאכעם-מענדל. ס'פראוואלסטויעם. (צו זיך) עפשער וואלט זיך
דערדאזיקער פארשוין פארשטראפירן פונעם טויט, עפשער?...

טערקלטויב. (אוועקזעצנדיק זיך) שווער אוועקצופארן פון דערהיים,
פון ווייב און קינדער... זייער שווער...

מענאכעם-מענדל. שווער ווי דער טויט!

באקפיש. (צו טערקלטויבן) זיי זיינען בא אייך ציטעריק, ווייזט אויס,
די קינדער?

טערקלטויב. גיט אזוי ציטעריק ווי טייער.

לאמטערנשיסער (צו טערקלטויבן) פיינע קינדער בא אייך? געראטענע?

טערקלטויב. נישקאשע. לערנען זייער גוט. גוט דערצויגן. דערצויגן
דאס איז דער איקער.

באקפיש. (קוועלט) צו אזעלכע קינדער באדארף מען אסאך האבן.

לאמטערנשיסער. מע דארף זיך צו זיי, פאנימאיעטע, גוט אונטער-
גארטלען.

מענאכעם-מענדל. גוט אונטערגארטלען דארף מען זיך.

טערקלטויב. א כידעש א ביסל! איר זעט גראע האר? (באווייזט אף
דער בארד) נישט נאך קיין פופצן יאר נאך דער כאסענע.

באקפיש. (שאקלט מיטפילנדיק מיטן קאפ) אי-אי-אי!

לאמטערנשיסער. קיין אנאָרע אזא כעוורע אז מען האט!...

מענאכעם-מענדל. אזא כעוורע קיין אנאָרע!

טערקלטייב. אויסהאלטן, קליידן, שוכן, לערנען, געבן דערציונג! דער-
ציונג דאָס איז דער איקער. דאָס הייסט, איך קלאָג מיך נישט
כאַלילע, דאנקען גאָט, איך האב א פיינע שטעלע און פארדיי...
נאָר אז איך טו א קוק אָפּ מיין געזינדל, קיין אַנאָרע, און עס קומט
מיר אָפּ דער מאכשאַווע, טאָמער, כאַלילע, לאַז גאָט היטן, די שאַ
זאָל גאַרניט זיין... איר פארשטייט? קאלובאַן דער קאָפּ דינט
און די הענט ארבעטן... איר פארשטייט?

באַקפיש. אָ! מיר פארשטייען דאָס ייער גוט. מיר זיינען אויך סעמינע
מענטשן. מיר פילן דעם טאם, וואָס הייסט צאָר גידל באַנים.

לאַמטערנשיסער. קינדער באַזאָרגן, איז, פאַנימאיעטע. איינע פון די
ג-עסטע זאכן!

מענאכעם-מענדל. א גרויסע זאך צו פארוואַרגן קינדער, פארוואַרגן
טערקלטייב. איך טיינע דאָס קעטידער מיט מיין ווייב און מיט אים-
לעכן באַזונדער, און וווּ איך קום, טיינע איך דאָס אייגענע,
וואָס וואָלטן געטאן נעבעך אזעלכע מענטשן ווי מיר, ס'זאָל נישט
זיין קיין מיטל אָפּ צו...

באַקפיש. (כאפט אויס די ווערטער) סטראכירן זיך.

לאַמטערנשיסער. פארסטראכירן זיך נאָ סלוטשיי סמערטי?

מענאכעם-מענדל. אָפּשטראפירן זיך פונעם טויט?

טערקלטייב. (אופגעלעבט) איך זע אין אייך, אז איר פארשטייט דאָס אלע
זייער גוט און אז איר זייט אלע גרייט אָפּמאכן דאָס אייסקול
קאָן איך אייך זאָגן דערוף נאָר א יאשער-קויער, איר טוט א
גוטע זאך.

באַקפיש. (שטארק אופגעלעבט) מיט טוען דאָס, וואָס אונדזער כוין
הייסט אונדז טאן.

לאַמטערנשיסער. דאָס וואָס דער סאָוועסט דיקטירט אונדז, פאַנימאיעטע?

מענאכעם-מענדל. מיר טוען עס אלץ-יוישער, טוען מיר דאָס.

טערקלטייב. זאָל אייך גאָט העלפן, ווי איר ווינטשט אייך, איר זאָלט
מאריך יאָמים וועשאַנים זיין. גאָט זאָל אייך מעכטיע זיין, ווי איר
האָט מיך מעכטיע געווען מיט מיין ווייב און קינדער, זיי קוקן
נעבעך ארויס דערוף, איך בין דאך זייער איינציקער שפייזער. (שלעפט
ארויס אַ פאַרטפּעל) וויפל רעכנט איר צו מאכן, לעמאַשל? אָפּ וואס
פארא סומע, הייסט עס?

באַקפיש. (נעמט זיך צום פארטפּעל). ווי קאנען מיר וויסן, וואס פאר
א סומע?

לאַמטערנשיסער. (נעמט זיך צום פאַרטפּעל). מיר קאנען אייך, פאַני-
מאיעטע. זאָגן א דייע?

מענאכעם-מענדל. שיינעך מיר זאלן אייך זאגן דייעס, מיר?

טערקלטייב. (דערשטוינט) וואס הייסט: איר מיד? איך וויל דאָך אייך...

באַקפיש. (אויסער זיך). איר ווילט אונדז מאכן די שפיל?

לאַמטערנשיסער. איר ווילט אונדז סטראכירן נאָ סלוטשיי סמערטי?

מענאכעם-מענדל. אָפּשטראפירן פונעם טויט ווילט איר? אונדז?

טערקלטייב. וואס דען? איר? מיד? איר זייט דען אויך אגענטן?

באַקפיש. כאָ כאָ! פאַרשטייט זיך אגענטן, נו, און איר?

לאַמטערנשיסער. אגענטן, ווי פאַנימאיעטע. און ווער זייט איר?

מענאכעם-מענדל. נאך א מין אגענטן! נו און איר?

טערקלטייב. (עלעגאנט). לאַזאַר קאַנסטאַנטינאָוויטש טערקלטייב. גע-
נעראל-אינספּעקטאָר און אגענט-אַרגאַניזאַטאָר פון „אורבען“.

באַקפיש. (עלעגאנט). אַקים איסאַקאָוויטש באַקפיש אינספּעקטאָר-אַרגאַ-
ניזאַטאָר פון „ניו-יאָרק“.

לאַמטערנשיסער. (עלעגאנט) מאַרק מאַיסעיעוויטש לאַמטערנשיסער,
אַקרוזשנאַ? אגענט אינקוויזיטאר, וויפאַנימאיעטע' פון „עקוויטעבל“.
(קוקט אָפּ מענאכעם-מענדלען מיט גאדלעס).

מענאכעם-מענדל. (עלעגאנט). און איך בין מענאכעם-מענדל יאקנע-
האָז בין איך, סוף אגענט פון „יאָקיר“. (אלע פיר גיבן זיך די הענט,
בייטן זיך מיט די קארטלעך, נאָר איין מענאכעם-מענדל טאַפט זיך
אין אלע קעשענעס). אווא, נישט נאָך באַ מיר קיין קארטלעך. נישטאָ.

טערקלטייב. (זיפצט) אַ שווערע פאַרנאָסע, האָ?

באַקפיש. (זיפצט). אַ קעקריעס יאָם סוף! מע פארט, מע שמעקט, מע
מיינט טאָמער?...

לאַמטערנשיסער. (קוקט מיט גאדלעס אָפּ מענאכעם-מענדלען). ווי
פאַנימאיעטע, עס וואָלט עפּשער געווען נישקאַשע, עס זאָלן נישט
זיין אזוי פיל אגענטן, פאַנימאיעטע, קאַנקורענציע...

מענאכעם-מענדל. וואס טויג מיר קאנקורענציע—שמענצע? זאגט פראסט
אף יידיש: מע דיגט אין דער ערד און מע באקט בייגל.

(עס גייט דורך אין וואגאן דער זשאנדאר. גאדלעס-
דיק, באטראכט זייער שטרענג די פאסאזשירן, באזונ-
דערס מענאכעם-מענדלען; וועלכער בייגט זיך פאר
אים אינדרייען. נאכן זשאנדאר קומט דער קאנדוקטאר,
פאר וועלכן מענאכעם מענדל האט אויך גרויס דערע-
כערעץ. דער קאנדוקטאר רופט אויס: סטאנציע קא-
סרילאוווקא. אלע כאפן זיך צו די פעקלעך, ס'פאר-
מאכט זיך דער פארהאנג. פארן פארהאנג אף דער
אוואנסצענע קומט מענאכעם-מענדל, ארומגערינגלט
מיט אייניקע באלעגאלעס)

באלעגאלעס. (צו מענאכעם-מענדלען, וועלכער ראנגלט זיך פאר זיין
טשעמאדאנטשיק)

- 1-טער. פעטער! גראנד-האטעל!
- 2-טער. האטעל „פראנציע“, פעטער!
- 3-טער. פעטער! האטעל „פארטוגאליע“!
- 4-טער. — פעטער! האטעל „טערקאליע“ (רייסן בא מענאכעם-מענדלען
דעם טשעמאדאנטשיק.)

מענאכעם-מענדל. מיין טשעמאדאן! מיין טשעמאדאן!

(צוויי באלעגאלעס צוקריגן זיך).

1-טער **באלעגאלע.** דו סמארק איינער! איך האב דאך פריער געזען
דעם פאסאזשיר... מיין פאסאזשיר.

2-טער **באלעגאלע.** וועסטו פריער בלינד ווערן! ווי געפעלט דיר?
זיין פאסאזשיר!... דער טשעמאדאן איז דאך בא מיר!...

1-טער **באלעגאלע.** א כאלעריע! א מיסע מעשונע! סע זאל א רועך אין
דיין טאטנס טאטן אריין ביז אדאם הארישויגן געפלוין געווארן!...

2-טער **באלעגאלע.** ווער דערווארגן מיט א די-של, און לאז זיך דיר
שטעלן דאס מויל אף א זייט!

1-טער **באלעגאלע.** דו פארך איינער! ס'איז דאך מיין פאסאזשיר! (צו
מענאכעם-מענדלען) פעטער, פארט נישט מיט אים... ער וועט איין
פארפירן אין קאפאקא! דער מארעוויכער.

2 **באלעגאלע.** אט גיב איך דיר א קנאק אין טראמוויי, פליען דיר
ארויס אלע פאסאזשירן! (צו מענאכעם-מענדלען) פעטער! קריכט
אין וואגאן! וואג, קינדער, וואג—וואג! (די באלעגאלעס שלעפן
מענאכעם-מענדלען יעדערער צו זיך, דער 2-טער באלעגאלע טוט
א כאפ דעם טשעמאדאן אונטער איין האנט, מענאכעם-מענדלען
אונטער דער צווייטער האנט, און טראגט אים אוועק הינטערן
פארהאנג. די באלעגאלעס נאך זיי שרייענדיק און טומענדיק.

סאף פון ערשטן אקט.

צווייטער אקט.

אן ארעמער צימער אין א קליינשטעטלדיקער אכסאניע.
דורכן צושויער-זאל גייט דער באלעגאלע, מענאכעם-מענדל—
נאך אים. זיי קומען צו צום פארמאכטן פארהאנג, פונדאנען
דער באלעגאלע הייבט אן צורייידן:

באלעגאלע. נויט! נויט! ווו ביסטו ערגעץ אין אלדערוכעס? עפן!
איך האב דיר געבראכט א העכט! ער דארף א נומער!... (ס'באווייזט
זיך נויט, וועלכער שטעקט ארויס דעם קאפ, באטראכט מענאכע-
מענדלען, נאכדעם עפנט זיך דער פארהאנג).

נויט. (צו מענאכעם-מענדלען) וואס פארא נומער, לעמאשל, ווילט איר?
מיט געזאנג צי אן געזאנג?

מענאכעם-מענדל. (צאלט זיך פאנאנדער מיט דעם באלעגאלע, וועל-
כער גייט אוועק) וואס פאר א געזאנג?

נויט. פון די אקטיווערן. בא אונדז שטייען די אקטיווערן פון דעם יידישן
טרעיאטער, און אנטקעגן שטייט בא אונדז א כאזן מיט זינגערלעך,
געקומען צופארן אף שאבעס. מע זאגט אז עס איז נישט קיין שלעכ-
טער כאזן. גאר אן אנטיק פון א כאזן!

מענאכעם-מענדל. עס קאן זייער זיין, אז ער איז אן אנטיק פון א
כאזן, נאר איך בין אייך מויכל. גיט מיר בעסער א נומער אן
געזאנג.

נויט. ווי איר ווילט אייך! איך קאן אייך געבן אן אנדער נומער, די
ברייטע איז בא אייך; נאר אז עס וועט אייך זיין דארטן נישט אזוי
דאטיק, זאלט איר צו מיר נאכדעם קיין טיינעז נישט האבן!

מענאכעם-מענדל. וואָס הייסט. נים אזוי דאָסיק?

נויעך. לעמאַשל, טאַמער וועט מען אייך בייסן?

מענאכעם-מענדל. ווער וועט מיך בייסן?

נויעך. ווער וועט אייך בייסן? איך וועל אייך נים בייסן; עס וועלן זיך שוין געפינען אזעלכע, וואָס וועלן אייך בייסן. מע האָט נים לאנג, ערעו פייסער, גערייניקט, נאָר עס העלפט נים, קיין קערפּסין אויך נים...

מענאכעם-מענדל. אויב אזוי, זאָל שוין זיין מיט געזאנג...

נויעך. גערעכט, רעב אויערעך, נעמט טאקע אָס דעם נומער (ווייזט אָפּ דער בינע). אָס אַ דאָ וועט איר זיך קאַנען אויסרוען, ווי גאָט האָט געבאַטן. אָס וועל אייך אים הייסן צוגרייטן (נעמט וועקן מוישע-מאַרדכען, וועלכער שלאָפט אין בעט) דאָ יאָלד איינער! דו יאָס-קאַטער! דו אָקסנהאַרן! אָס גיב איך דיר אַ שמיר איבערן טשאַלנט-ברעטל און מאַך דיר קאליע די יאסלעס! די גאנצע וועלט פאַרט פון דעם באַן און ער איז אריין מיט די שטיוואלעס אין בעט. זיך צעלייגט, ווי באַם טאַטן אין וויינגאַרטן און כאַליעט אין דער קרענק! אַ שיינער לאַקיי! קראנק געווען ביז אהער עפענען די לאַדן! צו שטעלן דעם סאַמאַוואַר? צו אָפּפּוצן די אקטיווערן די שטיוול? צו אופראמען באַם כאַזן מיט די זינגערלעך? מוישע-מאַר-דכע הוילעך, מיטן קאַפּ אין דער ערד! (מוישע-מאַרדכע כאַפט זיך אָפּ, באַקוקט מענאכעם-מענדלען און נויטען און צעהירזשעט זיך)

נויעך. זעט נאָר, זעט! טאַמער ווייסט איר, וואָס איז מיט אים דער גע-לענדער? סע שטופט אים די האַנאַע, די פעטע, אפן ניקטערן האַרצן! מוישע-מאַרדכע, הוילעך מיטן קאַפּ אין דער ערד! דו פאַסקודנע-באַכער! דו קאַרטאַפּלעפּרעסער! לאַקשנשלינגער! בייגלכאַפּער! (דערלאנגט אים אַ טראַסק אין האַלדז און וואַרפט אים אַרויס) גיי, עפן אָפּ די לאַדן (מוישע-מאַרדכע גייט אַרויס).

מענאכעם-מענדל. ווער איז ער, אָס דער מוישע-מאַרדכע?

נויעך. ער איז דער לאַקיי פון אונדזער האַטער. אַ גאַנץ ערלעכער באַכער, נאָר אַ ביסל אַ פוילער, האָט אַ האַרטן שלאָף. אָן פעטש וועט איר אים נים אופוועקן בעשום אויפן, האַרעוועט נעבאַד ווי אן אייזל!... וואָס ער פאַרמאַגט, גיט ער אָפּ דער שוועסטער, ער האַט אַ שוועסטער אן אלמאַנע... קוים געפויעלט באַ אים מאַכן אַ פאַר שטיוול... (מע עפנט אָפּ די לאַדן, מענאכעם-מענדל באַטראַכט דעם צימער).

מענאכעם-מענדל. אָס דאָס איז באַ אייך דער בעסטער נומער?

נויעך. יאָ, דאָס איז באַ אונדז דער נומער איינס! אין דעם נומער פאַרן אריין די גרעסטע פריצים!

מענאכעם-מענדל. נו, און קיין אומיוואלניק גיט זיך באַ אייך נים?

נויעך. וואָס בעט איר? אן אומיוואלניק? באַ אונדז ווייס מען נים פון אזוינע זאכן, מיט וואָס עסט מען דאָס?

מענאכעם-מענדל. אָפּ אַרומצוואַשן זיך... פון וועג...

נויעך. א! איר מיינט אָפּ צו וואַשן זיך... וועט איר מויכל זיין אריינגיין אין קיך, דאָרטן וועט איר געפינען אן עמער וואַסער מיט אַ קענדל מיט אלץ, וואָס איר דאַרפט.

מענאכעם-מענדל. נו, און וואָס צו עסן קריגט מען באַ אייך? טיי?

נויעך. אַ שיינע! אָס הייסט איך מוישע-מאַרדכען שטעלן דעם סאַמאַוואַר, וואָס וועט איר זיך עפעס הייסן געבן צו דער טיי? פריש געבעקט, קאַרזשיקלעך מיט מאַן אָדער גאַר קאַסרילעווקער פראַנזווילן? איך גיי שוין ברענגען, און איר רוט זיך דערווייל אָפּ פונעם וועג (לויפט אַרויס. מענאכעם-מענדל וויי זיך צויליגן, טירוקט זיך אריין אַ קאַפּ. דער קאַפּ. פעטער! איר זייט שוין אַ געדאוונטער?)

מענאכעם-מענדל. וואָס גייט דאָס אייך אָן?

דער קאַפּ. איך האָב צו אייך אַ באַקאַשע.

מענאכעם-מענדל. ווער זייט איר?

דער קאַפּ. אַ ייד, אַ פרעמדער, נים קיין היגער. איך האָב געוואָלט בעטן אייך אייער טאַלעס און טפילן. מיינעם האָט מען אוועקגע-גאַנוועט ערשט נעכטן אָס-דאָ, אָפּ דער סטאַנציע (מענאכעם-מענדל גיט אים זיין טאַלעס און טפילן, דער קאַפּ רוקט זיך אַרויס, מענאכעם-מענדל וויל זיך לייגן שלאָפן, עס רוקט זיך אריין אַ ייד).

1-טער ייד. ראַזניך טאַוואַראָוו, פאַני! זאָקן גוטע! רענקאוויטשקי זימני בעסטע וואַרע וואָלול! בעכאַצי כינעס, יאַק באַגאַ קאַכאַס! קויפט אייך זאָקן, כאַטש אַ האַלבן טרוץ! דאָ אייך גאָט געבן געזונט! איך האָב נים געוואוסט ווער איר זייט, וואָרום סע מאַכט זיך אַמאָל מע טרעפט אָן אָפּ אַ פאַרעץ און מע רעדט צו אים אוועק אַ שאַ קעסיידער אָפּ אונדזער יידיש לאַשן, כאַפט מען אַ פּסאַק. האַב איך מיך מעיאשעו געווען, איך וועל מיך פרווון אָפּ פויליש, אָפּ רוסיש, אָפּ דייטש; איך פאַרשטיי דאַנקען גאָט, עטלעכע שטראַכן... הענטשעקלעך אַ פאַר גוטע, וואַרעמע, ווילט איר נים?...

איך בין, ווי איר זעט מיר, געווען אמאל א גרויסער סויכער, געפאָרן אף די גרעסטע יאָרדיים! קיין יארמעלינעץ. קיין פראַס-קוראָו און קיין פּאַלטאווע... (מענאכעס-מענדל קויפט בא אים א פאַר זאַקן).. מער, הייסט עס, ווילט איר גאַרניט? זייף א שטי-קעלע? א קעמעלע א גוטס. פון די אנטיקן? ניין? א דאנק אייך פארן פידיען. מיינע קינדער וועלן זיך מעכניע זיין... (גייט ארויס, קומט גלייך אריין צוריק) עפּשער וועט איר פאַרט קויפן א בער-שטעלע א גוטס? אָדער א שניפּס א שיינס? אָדער נאָך א פאַר זאַקן? איך וועל אייך די צווייטע פאַר אָפּגעבן וועלוועלער, ניין? איר ווילט ניט? האָט זשע אייך א גוטן טאַמיר!... (גייט אוועק. מענאכעס-מענדל וויל זיך לייגן, ס'קומט אריין א ייד).

2-טער ייד. קויפט בא מיר זאַקן, פעטער, גוטע זאַקן, וואָלוול,

מענאכעס-מענדל, איך דארף ניט קיין זאַקן, א דאנק!

2-טער ייד. וואָס הייסט איר דארפט ניט קיין זאַקן? אָט האָט איר דאָך נאָר וואָס געקויפט א פאַר זאַקן בא יענעם! איך בין אויך אן אַרעמאן און א מעטופל מיט קינדער, איר מוזט בא מיר קויפן א פאַר זאַקן!... (מענאכעס-מענדל קויפט בא אים א פאַר זאַקן).. א דאנק אייך זייט געזונט, גאָט זאָל אייך באגליקן (גייט ארויס. מענאכעס-מענדל וויל זיך לייגן-ס'קומט אריין א ייד).

3-טער ייד. אויב איר ווילט פארדינען א מיצווע איר זאָלט פארשפאָרן פאַסטן טישעבאָוו, נעמט צו בא מיר א רעשטל אין גלייכע געלט, פארבליבן בא מיר זאַקן א טויף.

מענאכעס-מענדל. איך דארף ניט קיין זאַקן! איך האָב שוין גענוג זאַקן.

3-טער ייד. איך גיב אייך אַפּ אונטערן קערן, איך דינג מיר מיט אייך ניט. וויפל איר וועט געבן, געבן זאָל אייך גאָט געזונט און לאנגע יאָר.

מענאכעס-מענדל. אָבער, אז איך האָב שוין געקויפט 2 פאַר זאַקן...

3-טער ייד. וועט איר האָבן דריי פאַר זאַקן, איך בעט אייך קויפט בא מיר א פאַר זאַקן. איך גיב זיי אייך אוועק האַלב אומזיסט... (מענאכעס-מענדל קויפט זאַקן, דער ייד גייט אוועק) בלייבט גע-זונט און זייט מאצליעך. (ס'קומט אריין א יידענע מיט זאַקן)

יידענע. דאָס זייט איר דער אירערן...

מענאכעס-מענדל. יא, דאָס בין איך דער אירערן, וואָס איז דען?

יידענע. איך האָב געהערט זאָגן, אז איר זייט געקומען קיין קאסיר-לעווקע קויפן זאַקן. האָב איך אייך געבראכט עטלעכע טויף זאַקן אף אמוסטער. בא מיר איז אפאבריק פון זאַקן. שוין צען יאָר, אז איך ארבעט זאַקן...

מענאכעס-מענדל. ווער האָט אייך געזאָגט, אז איך קויף זאַקן? איך בין ניט געקומען נאָך קיין זאַקן, איך דארף ניט זאַקן!

יידענע. (הערט ניט, וואָס ער רעדט און מאַלט ווי א מיל).. מיינע זאַקן האָבן א שטעם אף גאנץ קאסירלעווקע! קוקט אָן א זאַק!... וואָס זאָגט איר אף דער זאַק?

מענאכעס-מענדל. אָבער אום גאָטעס ווילן! איך קויף ניט קיין זאַקן! איך דארף ניט קיין זאַקן!

יידענע. אָט ליגן דאָך בא אייך זאַקן!

מענאכעס-מענדל. דאָס האָב איך געבראכט זאַקן אף צו פארקויפן! קויפט בא מיר זאַקן, יידענע.

יידענע. האָסט געהערט א ביסל! ער פארקויפט אויך זאַקן! ס'פעלן אויס אין קאסירלעווקע קאבצאָנים, וואָס האנדלען מיט זאַקן, איז צוגעקומען נאָך איינער! (גייט ארויס מיט קאעס, מענאכעס-מענדל פארשליסט די טיר, וויל זיך לייגן, מע קלאפט אין טיר)

מענאכעס-מענדל. ווער קלאפט דאָס?

א שטימע. (הינטערן טיר) ס'איז איך!

מענאכעס-מענדל. ווער איז דאָס דער, איך? ווער קלאפט דאָס?

א שטימע. דאָוויד.

מענאכעס-מענדל. וואָסער דאָוויד?

א שטימע. (חינטערן טיר) דאָוויד שפאָן.

מענאכעס-מענדל. וואָסער דאָוויד שפאָן?

א שטימע. דאָוויד שפאָן דער קאָמיסיאָנער!

מענאכעס-מענדל. וואָס דארפט איר? עפּשער זאַקן?

א שטימע. (הינטערן טיר) איר דארפט זאַקן? אָט טו איך א שפאָן צווישן די קלייטן און ברענג אייך זאַקן!

מענאכעם-מענדל. ניין ניין! איך דארף נישט קיין זאקן! איך דארף
נישט קיין זאקן! (מענאכעם-מענדל לויפט ארויס שרייענדיק, איך
דארף נישט קיין זאקן! קומט אריין צוריק, פארשליסט די טיר,
פאהאלט זיך אונטער דער קאלדער, שלאפט איין. ס'כאלעמט זיך
אויס: פון אלע זייטן קומען יידן מיט יידענעס און ברענגען אים
זאקן. ס'הערט זיך א שטארקער קלאפן אין טיר. מענאכעם-מענדל
שלאפט. מע קלאפט שטארקער, שטיל. פון פענצטער רוקט זיך אריין
נויעך מיט געבעק. שפרינגט אראפ פון פענצטער, צו צעשיט זיך
דאס געבעק. פון טומל כאפט זיך אויף מענאכעם-מענדל).

נויעך. (אביסל צעטומלט. פארלעגן) מיר דאכט, אז איך האב אייך אופגעוועקט
פונעם שלאף. איר האט דאך געקענט זאגן, אז איר שלאפט.

מענאכעם-מענדל. עס מאכט נישט אויס. (דערוועט די צעשטענע גע-
בעק) פון וועמעס וועגן איז דאס אזויפיל פראוויזיע?

נויעך. (צונויפקלייבנדיק פון דער ערד) וואס האט איר יעסורים? פאר די
הינט וועט מען דאס, כאטשילע, נישט ארויסווארפן, פארצן, קיין
אנארע ווער ס'זאל עכן. איך אליין האב 6 פיקערס אייגענע,
א כוז צוויי פרעמדע יעסומים, נעבעך... זאגט מיר בעסער, וואס
זייט איר פאר א מאדנע בריע אזעלכע? איר דארפט האבן זאקן,
האט איר נישט געקענט זאגן מיר? נישט דאוידל שפאן, ער זאל אייך
גיין ברענגען זאקן?

מענאכעם-מענדל. ווער האט אים געהייסן ברענגען זאקן?

נויעך. איך ווייס נישט ווער עס האט אים געהייסן: איך האב אים גע-
וויס נישט געהייסן! דאוידל גאנעו וועט אייך ברענגען זאקן, וועט
זיין וואס צו זען! קאסדיגעווקער זאקן!... (עס קומט אריין דער
באלעבאס פון האטעל).

מענאכעם-מענדל. (מיינט, אז דאס איז געקומען א ייד מיט זאקן
כאפט אים אן פארן האנט און וויל אים ארויסווארפן פון צימער)
גיט אייך געזונטערהייט מיט אייערע זאקן צו אלדי גוטע יאר
איך דארף נישט קיין זאקן!

נויעך. (האלט אים איין) גאט איז מיט אייך! וואס טרייבט איר זיין
דאס איז דאך אונדזער באלעבאס פונעם האטעל!...

מענאכעם-מענדל. (אין פארלענהייט) אזוי גאר? האט קיין פאריבל
נישט. (גיט אפ שאלעם-אלייכעס דעם באלעבאס, טראגט אים אונ-
טער א בענקל) און איך האב געמיינט, דאס זייט איר יענער ייד,
וואס איז אוועקגעלאפן מיר ברענגען זאקן. אן אומגליק! מע האט
מיר פארווארפן מיט זאקן! זיצט, איך בעט אייך.

באלעבאס. א דאנק! איך קאן באשטיין! (זעצט זיך, פארויכערט א
ליולקע) פונדאנען קומט א ייד? פון יעהופעץ? איך האב דארטן
א באקאנטן אין יעהופעץ. דאס הייסט, ער זיצט שוין נישט אין
יעהופעץ—ער איז אריבערגעפארן פון דארטן שוין לאנג, איך האב
מוירע, אויב נישט א יאר אכצן, און עפסער אלע ניינצן... קיין
אדעס, זאגט מען, איז ער אריבערגעפארן: ער האט דארטן קרוי-
וויס אין אדעס, ס'איז בא זיי א קאנטאר פון ווייץ. צוויי קאנ-
טארן; איינע אין אדעס, די אנדערע אין ניקאלאיעו... די אדע-
סער קאנטאר מאכט נישקאשע, נאר די ניקאלאיעווער קאנטאר
מאכט נישט אזוי גוט, מאכמעס ניקאלאיעו איז אצינד געשלאגן,
שטארק געשלאגן, איבער פעאדאסיע, זאגט מען, איבער דעם
פארט, וואס מע האט געמאכט אין פעאדאסיע. ס'איז היינט א
גאנצע שטאט געווארן פעאדאסיע, איך האב אין פעאדאסיע איר
באקאנטע, א פיינע שטאט, זאגט מען, פעאדאסיע!...

מענאכעם-מענדל. (פאר זיך) ס'איז, דאכט זיך, א מאיסע אן א טאך
(צום באלעבאס) וואס האב איך אייך אינזינען געהאט צו פרעגן
יא, פארוואס האט איר א נאמען געגעבן אייער אכסאניע, האטעל
טערקאליע?

באלעבאס. (הערט נישט, וואט מע רעדט צו אים) — איך געדענק נאך
פעאדאסיע פאר א קליין שטעטל... איך בין אליין, פארשטייט
איר מיר, א דארטיקער, א בעסאראביער בין איך, פון בעסאראביע,
פון א קליין שטעטל דובאסארע. דאס הייסט, געבוירן בין איך
פון בעלץ... איר זייט געווען אמאל אין בעלץ? א פיינע שטאט
בעלץ. נאר ווי קומט זי צו קעשעניעו?...

נויעך. (האט זיך די גאנצע צייט געפארעט מיט צוגרייטן דעם פרי-
שטיק. מישט זיך אריין אין שמועס) גוט מארגן געדע, רעטעך
טראג איך! (צו מענאכעם-מענדלען) איר מעגט ריידן מיטן באלע-
באס א ביסעלע העכער, ס'איז בא זיי קאליע די שטיק, זיי הערן
נישט די וועלט!...

מענאכעם-מענדל. (רוקט זיך נאענט צום באלעבאס, שרייט אים אפן
אויער) איך פרעג, פאר וואס הייסט עס עפעס, אייער האטעל
מיט אזא מאדנעם נאמען „טערקאליע“?

באלעבאס. (באליידיקט, וואס מענאכעם-מענדל שרייט אים אפן אויער)
וואס שרייט איר אזוי? איך בין נישט טויב! א מאדנער נאמען, זאגט
איר, מיט וואס איז עס אזוי מאדנע? „אינטאליע“ איז גוט? „פארטו-
גאליע“ איז גוט? און „טערקאליע“ טויג נישט? יענע אלע נעמען

האט מען בא אודנו אין קאסרילאָווקע פארכאפט פריער, האב איך
א נאָמען געגעבן נאָכן טערק... יא, איז ווו האלט איך? קעשעניעוו
און די מענטשן? ... בא אודנו אין בעסאראביע, הערט איר, זיינען
גאָר אנדערע מענטשן! בא אונדז אין בעסאראביע עסט מען גאר
אנדערש... בא אונדז אין באסאראביע, אז מע זעצט זיך עסן,
דערלאנגט מן, הערט איר, צו אלעם ערשטן די שיינע פיש פונעם
שיינעם טייך. נאָכדעם פלייש, דאָס גוטע, דאָס פעטע שטיקל פלייש,
נאָכדעם גיט מען אף דעם גרויסן טעלער די שיינע, די ריינע
מאמעליגע, וואס מע שניידט דאס מיטן גראבן פאדעם אין דער
ברייט. נאָכדעם דער, אנגט מען די פרישע, די הייסע פאמפושקעס
און מע פארטרינקט מיטן עמעסן ריינעם בעסאראבער וויין. בא
אונדז אין בעסאראביע... (הינטער די קוליסן הערט מען, ווי די
אקטיארן רעפעטירן א לידל פון קאלדוניע: „פיסעלעך! און פיסעלעך
און לעבעדיקע פיסעלעך! אף מיר אזא יאר!“ דער כאון מיט די
זינגערלעך רעפעטירן: „ייסמעכו וועייסמעכו בעמאלכוסכא“.

מענעכעם-מענדל. וואס איז דאס פאר א קאנצערט? ווער זינגט דאס?
נויעך. איך האב אייך געזאגט, רעב אוירעך, אז דער צימער איז מיט
געזאנג. אין דער רעכטער זייט שטייען בא אונדז איין די אקטיאר-
שטיקעס, רעפעטירן זיי זיך א טרעיאטער-שטיק, „גאלדוניע“,
און לינקס שטייט בא אונדז א כאון מיט מעשארערים, גרינטן
זיי זיך צו שאפעס. (עס צועפנט זיך א ווייבערישער קאל, וועל-
כער שרייט און שעלט:)

באלעבאסטע. (הינטער קוליסן) א מאקע, א צאָרען א שלאָק, א קא-
פאָרע! אן אויסגוס, א קלאָלע! א קלאָג, א יעלאָלע! א פייער,
א סרייפּע! א מעהומע, א מאַגייפּע! ווו ביסטו ערגעץ?

מענאכעם-מענדל. (כאפט זיך פארן קאפ) וואָס איז דאָס פאר אַן
אַנשיקעניש?

נויעך. באומרויקט זיך ניט, רעב אוירעך, דאָס שרייט אונדזער באלע-
באָסטע, דאָס זוכן זיי דעם באלעבאָס, (אין טיר) באלעבאָסטע, זיי
זיינען דאָ, דער באלעבאָס, אין דעם צימער. (עס קומט אריין
די באלעבאָסטע.)

באלעבאָסטע. (ברייט) נויט, פארוואָס האָסטו מיר ניט געזאָגט, אז עס
איז געקומען א נייער אוירעך? (צו מענאכעם-מענדלעך) א גוטער
מאָרגן, רעב אוירעך, פון וואנען קומט איר? ווי רופט מען אייך
אין וואָס איז אייער טועכץ?

מענאכעם-מענדל. דאָס וועט איר זיין די באלעבאָסטע פונעם האָטעל
טערקאליע? א גוטער מאָרגן! מיך רופט מען מענאכעם-מענדל,
איך קום פון יעהופּעץ און מיין טועכץ איז, — איך בין אן אגענט.
א סטראכיר-אגענט, איך פארסטראכיר...

באלעבאָסטע. וואָס שטראפירט איר? וועמען שטראפירט איר?
מענאכעם-מענדל. ניט איך, שטראפיר, נאָר איך סטראכיר. איך בין
אן אַקרוזשנאָי סופ-אגענט פון דער פירמע „יאקאר“, און איך
פארסטראכיר מענטשן פון טויט...

באלעבאָסטע. טאָ נאָך וואָס זייט איר אהער געקומען, קיין קאסרילעווקע?
מענאכעם-מענדל. קאסרילעווקע, פארשטייט איר מיך, געהערט מיר.
דאָס הייסט, ס'איז מיין ראיאָן, מיין ראיאָן באשטייט פון דער
גאנצער ליניע פון יעהופּעץ ביז קאסרילעווקע, און אלע, וואָס
געפינען זיך אין מיין ראיאָן, קענען זיך פארסטראכירן בא מיר
פון טויט...

באלעבאָסטע. זייט איר געקומען, הייסט דאָס, פארשטראפירן קאסרי-
לעווקע פון טויט? איך האָב מוירע, רעב אוירעך, אז קיין גרויסע
גליקן וועט איר דאָ ניט מאכן, ווייל אין קאסרילעווקע זיינען שוין
אלע געשטאָרבן, און דאָס, וואָס זיי גייען ארום-איז דאָס דערפאר,
ווייל זיי האָבן ניט אף טאכריכים, נאָר אזוי ווי איר זאָגט, אז איר
געפינט זיך שטענדיק אף דער ליניע צווישן יעהופּעץ און קאסרי-
לעווקע, ס'אייער, זאָגט איר, וואָס?..

מענאכעם-מענדל. ס'איז מיין ראיאָן, איך בין דער סופ-אגענט פון
דער פירמע...

באלעבאָסטע. יא, איז האָב איך צו אייך א באַקאָשע.

מענאכעם-מענדל. א שטייגער, קעדימע לעמאַשל? וואָס פאר א בא-
קאָשע האָט איר צו מיר?

באלעבאָסטע. פארשטייט איר מיך, מיט א וואָכן צוויי צוריק, איז בא
מיר אין האָטעל פארפאָרן דער באַרימטער וועלט-שאדכן לייב ליי-
בעלסקי.. ער איז טאקע אַייגעשטאנען אין דעם זעלבן צימער וואָס
איר, אין דעם נומער איינס, האָט דערדאָזיקער לייב לייבעלסקי
פארגעסן אין אַט דעם צימער, עפעס א גאַנצן פעק. און אזוי ווי
איר פאָרט ארום, זאָגט איר אף דער ליניע, צווישן יעהופּעץ און
קאסרי-לעווקע, וועט איר זיך געוויס מיט אים באגעגענען—וועט
איר אים אָפגעבן דאָס פעקל, איר וועט פאָשעט א מיצווע פארדינען.

מענאכעם-מענדל. צו וואָס דארף איך פרעמדע פעקלעך? עס קלעקט
מיר מיין אייגענער פעקל.

באלעבאַסטע. האָט קיין מוירע נישט. ס'איז נישט קיין געלט, ס'איז פא-
פירן... שיימעס...

מענאכעם-מענדל. מ'נא, מירן זען, וואָס ריזיקירן מיר דאָ? (נעמט
צו דאָס פעקל).

באלעבאַסטע. און טאקע אזוי. וואָס ריזיקירט איר דאָ?
מענאכעם-מענדל. באלעבאַסטע, קרוין, עפּשער וואָלט געווען א סוואַרע
מען זאָל אריינדערלאנגען א סאַטאַוואַרטשיק טיי? עס כאלעשט
מיר זייער דאָס האַרץ. עס הונגערט מיך...

באלעבאַסטע. נויט! וואָס שטייטטו ווי א לינענער גוילעס, דו הערסט
דאָך, אז דער אוירעך איז הונגעריק!...

נויעך. אָט די מינוט! שוין א זייגערנע שאַ, ווי איך האָב געהייסן
מוישע-מאַרדכען דעם לאקיי אָנשטעלן דעם סאַטאַוואַר, און נישט
מע זעט אים, נישט מע הערט אים. מוישע-מאַרדכע! וווּ ביסטו
ערגעץ? מיטן קאָפּ אין דער אין דער ערד! (לויפט ארויס).

באלעבאַסטע. (ארויסגייענדיק) רעב אוירעך, וואָס ווילט איר זאָל מען
איך אריינדערלאנגען א ליכט צי א לאַמפּ? (ארויס).

מענאכעם-מענדל. (ארויספאלייטנדיק) א לאַמפּ, א לאַמפּ. און עפּשער
א ליכט? ניין, זאָל זיין א לאַמפּ. נו, טראָגט אריין א ליכט (בליי-
בנדיק אליין) א ליכט איז ווערוועלער, דאכט זיך... (באטראכט
דאָס פעקל, בינדט אים און, נעמט ייגענען) אָ! דאָס איז דאָך א
גאַנצער אויצער! (נעמט ארויס פון פעקל א ביכעלע. לייענט):
דאָס כאַסן-קאלע ביכל פון וועלט-שאדן לייבע לייבעלסקיי.
לאַמיר נאָר א קוק טאָן, וועגן וואָס רעדט זיך דאָ אינעם ביכעלע
פון וועלט-שאדן לייבע לייבעלסקיי? (לייענט):

אָוורוטש-כאַווע באַס האַגוויר רעב לייזוי טאַנקינאַג... גרויסער
מעיוכעס... אישטוי מיריאם-גיטל... גאָס קיין מעיוכעסעס-אויך
א מעיוכעסעס, הייסט דאָס... הויכער וווקס... קראַסאַוויצע... דאַלעד
אַלאַפּים, רויצע געקאַנטשעטן... זי וויל, הייסט דאָס, א געקאַנטשעטן..
באַלטע-פייטל בען האַגוויר יוסעף היטלמאכער... מאַסקיל, ציע-
ניסט... געקאַנטשעט בוכהאלטעריע... מיפּריזיוו אַסלאַבאַדעט...
דאָוונט אלע טאַג... וויל מאַעס... ער וויל געלט, הייסט דאָס...
גלויבאָוו-יעפים באלאסני... אפטייקער... האָט ליב יידן... רויצע
בריוועטקע...

דובנאָ-לייע באַס האַגוויר רעב מייער קאַרויק... קורצער וווקס...
רויטע האַר... מעדאַבערעס פראַנצויז... האָט געלט...
הייסיין-ליפע בראש-בעניאָכיד... מאמזער אויגן... וויל א שמאלצ-
גרוב...

וויניצע-כאָים העכט... באַכער מענאגן אל האַבערוע... פאַרט בע-
פאיעטאַנד... גרויסער פארדינער... איז ווערט צען טויזנט...
זשיטאַמיר-האַגוויר שלוימע-זאלמען טאַראַטייקע... ביים בסו-
לעס... קראַסאַוויצעס פרימע, האַקטאנע, די קלענערע מעאַט גע-
שטופלט... פיאנע, דייטש, פראַנצויז... רויצע געשטודירטן... דיפ-
לאַס לאוו דאָווקע... רויצע לאמדן...

טאלנע-רעב אורעמעלע פיינטשיק... אלמען... זוכט אלמאַנע אים
געשעפט.

יאמפעלי. מוישע-ניסל קימבאק... נאָגיד כאַדזש... אישטוי מאַ-
ראַס ביינע-לייע, ווילן א שידוך-קעלויס האַנפּעש... וויפל דער
צאד שעקענעדוי גיט, מיסכאיעוו צו געבן ב'פעצמים. ראכאש
לעשאדכאָנים טייקעף אונזיאד בעשאס טעלער ברעכן... מאַטאַ-
נע לעהאַטאַדכן עקסטערע מיצאד האַמעכוכענעסטע...

קאסריי-עווקע. רעב-נאַסן קוירעך... גוויר מאַמען קוירעך... דאָ-
וועראַכער גאָל... קענער כאַרעף, טורגענעוו וועדארווין... שטילער
וואַרים... מעוואקעש אַרעמע יעסוימעלע... קראסאַוויצע שעבעק-
ראסאַוויצע... נויסן בעצימבל הוילעך לעטענצל...

ליפאָוויץ. לייבוש קאַפּאַטע-קראסאַוועץ, נויסן עקזאמען אף 8
קלאסן... קען לאַשנקוידעש...

מעזשפּיזש. רעב שימען שעפּסל שימעליש... אלעמען... האָט
ב' בסולעס אים ג'אלאפּים... ראק מוז קוידעם אליין כאסענע
האַבן... וויל גאס-קיין בסולע...

נעמיראוו. סמיציק... בערנארד מאַיסעוויטש... פון די עמעסע
סמיציקעס... טאקיף אייזל נאטשאלסטווע... ווי א בסולע מיט פינף
טויזנט אָדער א גרושע מיט צען טויזנט...

סמילע. פערעלע דאמע... גרושע מיט צען טויזנט... וויל א גע
בילדעטן... א קאַמיסיאָנער...

ענאטאָווקע. רעב מענדל לאפעטע... זאָקן אריבער שיוויס...
ראק האַלט זיך קרעפּקע... מעקאַבער געווען דריי ווייבער...
וויל א בסולע...

פּרילוקי. האַגומענאזיסט פרייטיק... בען האַגוויר מיכל פרייטיק...
שרייבט נישט אום שאבעס... ווי ב' אלאַפּים...

צאריצין. האגויר פישער... אלמען... צאריך ליקטויו א בריוול, קרעמענטשוג. מאסקלוועציעניסט. סאקאנעס נעפאשעס... קענער אובאלדארען... ווערטל-זאגער... קאסווע ראבע... שאמאטי, אז ער האט שוין כאסענע געהאט...
 ראדאמישל. אייניקל שעל רעב נאפטאלע ראדאמישלער... סא- כארני זאוואד... גילדענע פאן... כאצי כאסיד, כאצי דייטש... זוכט קראסאוויצע... ייכעס... ר' אלפאם, פארטעפאן, ארנטלעך... פראנ- צויו... פאריק... טאנצן, ליכט בענטשן... בארישנע בעלוי קאוואליערן...
 שפאלי. האגויר עליאָהו מעצערנאָביל... מעקלער שעל צוקער וועימעניעס... באס יעכידע... פארלאנגט טעלערל מין האשאמא- ים... שוין קעמוי יויסעף האצאדיק, און קלוג קעמוי שלוימע הא- מיילעך... דאָפאקטי דעפעש לעראדאמישל...
 טאמאשפאלי. ה' בסולעס... ג' קראסאוויצעס און ב' פאסקודניצעס... און אלעמען-אָדער א דאָקטער אים קאבינעט און מעבל, אָדער אן אדוואָקאט אים פראקטיקע בעיעהופעץ... קאסאוויטי קאמא בריוולעך...

מענאכעם-מענדל. אד! ריבוינעשעלויילעם! וויפל פארנאָסעס דו האָסט באשאפן פאר דיין ליב פאָלק יישראל! שא! מיר דאכט, אז איך ווער גאָר א שאדכן! יא, דאָס איז אגוטער איינפאל! איך ווער א שאדכן! ס'איז עפשער א שלעכט געשעפט? ביישער דאָס ליגט אין שלעכטע הענט, מע דארף נאָר קענען גוט אוועקשטעלן דאָס געשעפט, קען מען דעמאָלט ווערעווען גאָלד מיטן לאָ- פעטע... איך וואָלט אוועקגעשטעלט דאָס געשעפט אף גאָר א גרויסן אויפן. ריישיס-וואָלט איך זיך צונויפגעשריבן מיט אלע שאדכאָנים פון דער גאנצער וועלט, צונויפגענומען אלע זייערע רעשימעס, און וואָלט זיך אוועקגעזעצט פאָרן, געוויינלעך, פריער אפן פאפיר... דעם כאָסן מיט דער קאלע, די קאלע מיט דעם כאָסן... אין יעדער שטאָט וואָלט איך געהאט א שוטעף, און כאָ- צי שעלי, וועכאָצי שעלאַך, אזוי איז דאָס א געשעפט! כוצדעם, וואָלט איך געעפנט אין יעהופעץ צי אין אָדעס א קאנטאָר מיט א שטאט מענטשן, וועלכע וואָלן שטענדיק זיצן און שרייבן בריוול- לעך און קלאפן דעפעשן. כוצדעם וואָלט איך ארויסגעשיקט אגענטן איבער דער גאנצער וועלט, וועלכע וואָלן... (עס קומען אריין נויט מיט אָשערן)

נויעך. (צו מענאכעם-מענדלען) האָט קיין פאריבל ניט, רעב אוירעך, איך האָב אייך געבראכט א שאָכן, ער וועט אויך זיין אין דעם צימער, ס'וועט אייך זיין פריילעכער און קאָסטן וועלוועלער...

מענאכעם-מענדל. נו, נו, מעהעכעטייטע...

נויעך. (צו אָשערן) איר זעט, רעב אוירעך, אָט דאָס איז דער בעסטער צימער, דער נומער איינס, אָט איז א בעט, א קושעטקע (צו מע- נאכעם-מענדלען) אף וואָס וועט איר שלאָפן?

מענאכעם-מענדל. א נאפקעמינע, זאָל זיין אין בעט.

אָשער. (צו מענאכעם-מענדלען) הייסט עס, אז דאָ וועט מען קענען איבערנעכטיקן?

מענאכעם-מענדל. פארוואָס ניט? איך בין דאָ אינגאנצן איינער אליין. **אָשער.** (צו נויטען) מיר דאכט זיך, אז מיט דעם יונגמאן וועלן מיר ווי עס איז דורכקומען.

נויעך. מיט אונדזערע אָרכים וועט איר אלע מאָל דורכקומען.

אָשער. (צו נויטען) אז איר וואָלט זען, מע זאָל אהער א סאמאָוואר- טשיק טיי דערלאנגען...

מענאכעם-מענדל. יא, טאקע, וואָס וועט זיין מיט א סאמאָוואר- טשיק טיי?

נויעך! אָט באלד ווערט עס. מוישע מאָרדכע! ווו ביסטו ערגעץ? שוין א שאָ אפן זיגער, אז איך האָב געהייסן מוישע-מאָרדכען דעם דאקיי אַנשטעלן דעם סאמאָוואר און ער איז ווי אין דער ערד אריין! מוישע-מאָרדכע! (ארויסגייענדיק) מוישע-מאָרדכע הוילעך, מיטן קאָפּ אין דער ערד (הינטערן סצענע) דו הערסט דאָך, אז די אָרכים ווילן טיי-דארף מען איינס און צוויי! (מענאכעם-מענ- דל פאָרעט זיך בא זיין פעקל, אָשער בא זיין פעקל)

מענאכעם-מענדל. (צו אָשערן) פונוואנען איז א ייד?

אָשער. דאָס הייסט, מעאין באָסי? פונוואנען קום איך? איך קום פון קאָרעץ, קום איך. מיין נאָמען איז אָשער, און רופן רופט מען מיך, רעב אָשער שאַדכן. איך בין שוין פאוואָלינקע, ווי איר קוקט מיך אָן, מיט אויבערשטנס הילף קימאט פערציק יאָר שאדכן.

מענאכעם-מענדל. (דערפרייט) אזוי? זייט איר, הייסט דאָס, אויך א שאדכן?

אָשער. אלקיין. דארפן מיר לערנען דעם פשאט, אז איר זייט, מיסטאָ- מע, געוויס א שאדכן, הייסט דאָך דאָס, אָכינו אטא, קומט דאָך אייך אַלפדין אַ שאַלעם-אלייכעם, סאָ מא שמייכעם?

מענאכעם-מענדל. (שטרעקט אויס די האנט אָשערן) מענאכעם-מענדל
יאק: עהאָז... (מוישע-מאָרדע דער לאקיי טראָגט אריין אַ סאַמאַ-
וואַר טיי)

אָשער. (דערלאנגעדיק מענאכעם-מענדלען די האנט) מענאכעם מענדל
יאק: עהאָז? א קענטלעכער נאָמען, ערגעץ האָב איך געהערט...
איר ווייסט וואָס, רעב מענאכעם-מענדל? די ערשטע זאך, לאַמיר
אַקאַרשט אויסטרינקען צו גלעזלעך וואַרעמס, אונבא א גלעזל טיי
וועגן מיר א שמועס טאָן, ניט עמעס?

מאַנאכעם-מענדל. מעחיכע טייס... (זעצט זיך טרינקען טיי, פארבייטן)
אָשער. (טרינקענדיק) איר ווייסט, וואָס איך האָב באקלערט?
מענאכעם-מענדל. וואָס, דעחיין?

אָשער. אַט הערט זשע; וויבאלד, אז דער צאר פון טראָגן איז יאָ אזוי
גרויס, דאָס חייסט, אז דער אויבערשטער האָט אזוי געפירט, אז
מיר, צוויי שאַדכאַנים, זאָלן זיך באַגעגענען אַף איין אָרט, וואָלט
עפּשער געווען אַ סוואַרע, אז מיר זאָלן אַט טאַקע דאָ, אַף דער
אַכסאַניע עפעס מעסאַקן זיין, עפעס אופטאַן?..

מענאכעם-מענדל. נו, נו, אדעראַפּע, וואָס וועלן מיר מעסאַקן זיין?
אָשער. עפּשער האָט איר, רעב מענאכעם-מענדל, א באלן אַף א גוסן
וויין אין א שלעכטער קיילע?

מענאכעם-מענדל. זאָגט-זשע מיר, וואָס חייסט באַ אייך א גוטער
וויין אין א שלעכטער קיילע?

אָשער. לאָזט אייך דינען, טייקעף אומעיאַד וועל איך אייך געבן צו
פאַרשטיין, וועט אייך דער פאַסיק ווערן רעכט ארום און ארום. נאָר
וואָס דען, איר דארפט צולייגן קאַפּ. איך האָב אין יאַרמעלינעץ
א שטיקל סכּוירע מין חאַמוווכער, אָבער טאַקע פון די אַנטיקן,
רעב איציקל טאַשראַן, חייסט ער. מיילע ייכעס, איז דאָך אָפּגע-
רעדט, מ'קען זאָגן, אז ער איז איינעטונקען אין ייכעס, וואָרום א
כּוץ, וואָס ער איז אליין א גרויסער מעיוכעס—איז זי. די ווייב
זיינע נאָך א גרעסערע מעיוכעסעס פון אים. דער כּיסאַרן איז
אָבער, וואָס ער חייסט זיך פאַר זיין ייכעס מעשאַלעם זיין מיט
מאָעס מעזומאַנים.

מענאכעם-מענדל. וואָס חייסט עס, מאָעס מעזומאַנים?
אָשער. אַט הערט-זשע, וויפל ער גיט, וויל ער, אז דער צאר שעקע-
נעגרוי זאָל געבן צוויי מאָל אזויפיל...
42

מענאכעם-מענדל. (שפּרינגט אוף) שאטו! (דערלאנגט אים דאָס בן-
כעלע) נאָט ליינענט...

אָשער. (באַטראַכט דאָס ביכעלע) וואָס חייסט?..

מענאכעם-מענדל. מיר דאכט, אז דאָ איז פאַראַן פונקט דער ארטי-
קל. וואָס איר דארפט (מישט אים אוף, יאַמפּאָליי) אַט איז ער,
אַט דער, וואָס איר זוכט אים, ליינענט, וועט איר זען...
43

אָשער. (ליינענט) מוישע-ניסל קימבאַק, נאָגיד כּאָדאַש, אן אופגעקומע-
נער גוויר. חייסט דאָס, וויל א שידעך טאָן קעלויס אַנעפּעש...
וואָס חייסט...

מענאכעם-מענדל. דאָס חייסט, ער גייט אויס נאָך א שידעך...
אָשער. (ליינענט) און וויפל דער צאר שעקנעגדוי גיט, איז ער זיך מיט-
כאיעוו. צו געבן ב'פּעאַמיס...

מענאכעם-מענדל. דאָס חייסט: פונקט דאָס, וואָס איר דארפט: צוויי
מאָל אזוי פיל...

אָשער. (ליינענט) ראַכאַש לעשאַדכאַנים טייקעף אומעיאַד בעשאַס טע-
לער ברעכן, און א כּוץ דעם א מאַטאַנע באַזונדער מיצאַד חאַמע-
כוטענעסטע... (צו מענאכעם-מענדלען) מאַזלעוואו רעב מענאכעם-
מענדל, מיר האָבן געמאַכט א געשעפט, מאַזלעוואו! און איצט,
זייט מויכל, נעמט ארויס די גוטע זאַכן, איך האָב געזען באַ אייך
אין קוויטל, אויב איך בין מיך ניט טויע. אייער קיכלעך, פּלאָדן
און שאַריעראַקעס, וואָלט עפּשער ניט געשאַדט, מיר זאָלן דער-
ווייל מאַכן מעזוינעס...

מענאכעם-מענדל. איר ווייסט, רעב אָשער, איך שעם זיך אויסזאָגן,
נאָר איך האָב נאָך עפעס.

אָשער. וואָס האָט איר? זאָגט שוין אים...

מענאכעם-מענדל. יאַש... מאַשקע... און דאווקע פייסעכדיקן...

אָשער. נו, רעב מענאכעם-מענדל, איך זע, אז דאָס איז מין חאַשאַמאַ-
יב! טאָ נעמט טאַקע ארויס, און לאַמיר טרינקען לעכאים פאַר
מיין יאַרמעליניצער מעיוכעס מיט אייער יאַמפּעלער אופגעקומע-
נעם גוויר, וואָס כאַלעשט אַשידעך טאָן... (מענאכעם-מענדל נעמט
ארויס פון זיין קוויטל מאַשקע, פאַרבייסן, טרינקען ביידע)

אָשער. נו, לעכאים, רעב מענאכעם-מענדל! זאָל זיין אין א מאַלדיקער
שאַ! (טרינקט)

מענאכעם-מענדל. אַמיינ! פון אייער מויל אין גאָטס אויערן (טרינקט)
ניט אזוי גיך טוט זיך עס, ווי עס רעדט זיך...

אַשער. לאָזט אייך דינען, רעב מענאכעם מענדל, איר האָט צוטאָן ניט
מיט א יינגעלע. איר רעדט מיט א וועלט שאדכן, וואָס מע רופט
אים אַשער, און וואָס האָט ניט אזויפיל האָר אין קאָפּ, וויפיל שידוכים
ער האָט שוין אויסגעפירט. לאַמיר ביידע פארמאָגן די מייעס—
וויפיל פאַר פאַלק—עס האָבן זיך שוין בא מיר אָפּגעגעט און נאָך
אמאָל כאַסענע געהאט און ווידער געגעט זיך.

מענאכעם-מענדל. (היספּיילעסדיק) אזוי! אזוי! טסס...

אַשער. איך אז איך טו א קוק א רעשימע, טאפ איך באלד אָן: צו
ס'וועט הוילעכן, צי ניין.

מענאכעם-מענדל. ניי, טאָ וואָס זאָגט איר וועגן אונדזער איניען?

אַשער. אייער מוישע-ניסל קימבאק געפעלט מיר. נאָר איך פארשטיי,
אז דאָ דארף עפעס זיין מיט א סירכע, מיט א פעלער, הייסט עס,
וואָרום לאַמיר, אָקאַרשט פארשטיין, וואָס איז ער אזוי לאָהוט
נאָך א שידעך, און וואָס ברענט אזוי די מעכטענעסע, און זאָגט אז
צו מאַטאַנעס די שאַדכאַנים! מאַשמאַעס, אז דאָרט ליגט א וואָ-
רים, א ווערימדיקער עפל, חייסט דאָס.

מענאכעם-מענדל. וואָס-זשע איז די איינע?

אַשער. די איינע איז דאָ א פאַשעטע איינע: מיר ביידע דארפן טאקע
באלד צעשיידן זיך אין צוויי באַזונדערע דראַכים. איך קיין יארמע-
לינעך, צו מיין מעיוכעס רעב איציקל טאַשראַץ, און איר קיין
יאמפּאָלי—צו אייער מוישע-ניסל קימבאק. נאָר וואָס דען? מיר ביידע
דארפן אַרבעטן אַף אלע קיילים. איר וועט זיך דארפן מישטאדל
זיין, אז אַט דער ווערימדיקער עפל זאָל נויסענען וואָס מער, און
איך וועל מינאסטאם צוהאַרעווען, אז מיין טאַשראַץ זאָל טאקע
געבן אנטקעגן די גאנצע העלפט, ווי ער האָט מיר צוגעזאָגט,
וואָרום א קאַשע אַף א יידן, וואָס האַנדלט מיט ייכעס?

מענאכעם-מענדל. רעב אַשער, איצט זע איך, אז איר זייט א ייד
מיט א קאָפּ, ווי מע זאָגט בא אונדז אין יעהופּעץ.

אַשער. צי איך בין א ייד מיט א קאָפּ? איר דארפט ניט פארגעסן, אז
איר האָט צו טאָן מיט א לאַנד-שאדכן, וואָס מע רופט אים רעב
אַשער!.. (קוקט אפן זייגער) שוין האלב ניין, און מיין פאַיעזוד קיין
יארמעלינעך גייט אָפּ א פערטל אַף צען. איר ווייסט? ס'איז גע-
בליבן ווייניק צייט...

מענאכעם-מענדל. און ווען גייט אָפּ מיין פאַיעזוד קיין יאמפּאָלי?

אַשער. אייער פאַיעזוד? איר האָט שוין פאַרזאַמט. אייער פאַיעזוד גייט
אָפּ 7 פאַרנאַכט און 7 פאַרטאָג, וועט איר נאָך קענען זיך דורכ-
שלאָפן די נאכט. און איך... איך מוז זיך נעמען גרייטן אין וועג
(נעמט צונויפלייגן אלץ פון טיש צו זיך אין קוישל) (צו מענאכעם-
מענדלעך) איר וועט, מויכל זיין, אָפּצאָלן פאַרן סאַמאָוואַרשטיק און
זאָגן דער באלעבאַסטע אָרער דעם מעשאַרעס, אז מע זאָל פאר
מיר קיין געלעגער ניט מאכן, ווייל איך האָב געמוזט אוועקפאַרן.

מענאכעם-מענדל. וואָס איז דאָ פאראן צו ריידן... ס'איז א קליינ-
קייט... כ' וועל באַצאָלן...

אַשער. איר הערט, רעב מענאכעם-מענדל, גלייך ווי איר וועט קומען
אין יאמפּאָלי, און קומען וועט איר אַף מאָרגן אימירצעשעס
האלב ניין אין אָוונט, זאָלט איר קוידעמקאַל כויקער וועדוידעש
זיין, וואָס איז די מייעס, וואָס אַט דער מוישע-ניסל קימבאק יאָגט
זיך אזוי נאָך א שידעך, און אז איר וועט זיין בא אים אין שטוב, און איר
וועט באַטראַכטן דעם קערן, און ס'וועט אייך געפעלן, זאָלט איר
מיר גלייך, לעמאַנאַשעס, קלאפן א דעפעש, א סראַטשנע קיין
יארמעלינעך קאָך יועקאַך. וועל איך אייך אָפּקלאפן—קאָך ווע-
קאַך. און אז עס וועט גיין אַף א דערער, און דער מעכטן וועט
אייך פרעגן, ווו מען זאָל זיך צונויפפאַרן?—זאָגט אים—אז אהער
קיין קאַסרילעווקע. איך וועל מיין מעכטן אויך אזוי זאָגן, וואָרום
פארשטייט איר מיר, דאָ האָבן מיר שוין אונדזער באלאכסאַניע,
אונדזער צימער...

מענאכעם-מענדל. און א מיניען מיט א מעסאדער-קידושן וועלן מיר
נעמען דעם כאָזן, מיט די אקטיארן, וואָס שטייען איין אין אַט דער
אכסאַניע...

אַשער. רעב מענאכעם-מענדל, איך זע, אז איר פארשטייט א געשעפט!
מענאכעם-מענדל. צי איך פארשטיי? (א קוק אפן זייגער) אַי!.. דער
זייגער איז שוין ניין! איילט זיך צו...

אַשער. (טוט אָן דעם מאַנטל, נעמט זיין קוישל) דער איקער, רעב
מענאכעם-מענדל, איר זאָלט ניט זשאַנעווען קיין הויצאַעס און
קלאפן דעפעשן, וואָרום בא א שידעך איז דעריקער דעפעשן. א
מעכטן, אז ער דערזעט א דעפעש, כאַפט אים אוועק דער רועף!..
נו, זייט-זשע מיר געזונט און פאַרזאַמט ניט דעם פאַיעזוד פאַרטאָג...
יא, איך האָב גאָר פאַרגעסן. איך האָב מיר דאָ, צוליב א איניען
מיט א שידעך, אויסגעליידיקט ביז דער לעצטער פרוטע אַף דעפעשן

מיט טעלעגראמעס. איר זאלט עס פארדינען אלע וואך, רעב מע-
נאכעם-מענדל, וואס מיר קאסטן אפ א וואך דעפעשן מיט טעלע-
גראמעס, איר הערט? נאך גאָר גיט, מאָרגן דארף אַנקומען אַף
מיין נאָמען א פערעוואָד אף געלט... איז לייט מיר דערווייל א
פינפּווצוואנציקער, נאָר ביז מאָרגן...

מענאכעם-מענדל, (קווענקלט זיך) געבליבן פארשטייט איר מיר, די
לעצטע עטלעכע קערבלעך, וואס מיין שיינע-שיינדל האָט מיר
צוגעשיקט...

אַשער. ייד וואָס איר זייט, מיר פארדינען די טעג א פאָר מייעס, עס
איז ווי בא מיר אין קעשענע... מאָרגן קומט אָן פאר מיר א פע-
רעוואָד... איך לאָז אייך איבער א דאָווערענאָסט...

מענאכעם-מענדל. (גיט אים געלט) אָט האָט איר אייך מיין גאנצן
קאפיטאל. געלאָזן זיך בלויו אף הויצאָעס ביז יאמפאָלי. נו, פאָרט
געזונט, זאָל זיין מיט האַצלאָכע.

אַשער. דער איקער, רעב מענאכעם מענדל, קלאפט דעפעשן און שיקט
טעלעגראמעס. (געזעגענען זיך).

(פ א ר ה א נ ג)

דריטער אַקט

ערשטער בילד

(א צימער בא א קליינשטעטלדיקן גוויר,
בא מוישע-ניסל קימבאק אין שטוב. מוישע-ניסל
ביילע-לייע, מענאכעם-מענדל זיצן און עסן)

מוישע-ניסל. (צום ווייב) וואָס זאָגסטו, ביילע-לייע, אָף דעמדאָויקן
פאָר?

ביילע-לייע. אָף וואָסער פאָר, מוישע-ניסל? (צו מענאכעם-מענדלען)
וואָס פאָר אַ פיש ווילט איר, רעב מענאכעם-מענדל? אַ מיטלשטיק,
אַנעקשטיק? צו א קאָפּ?

מוישע-ניסל. גיב אים אַ מיטלשטיק מיט אַנעקשטיק מיט אַ קאָפּ
— איך רייך פון דעם שייגעץ, רייך איך.

ביילע-לייע. וואָסער שייגעץ, מוישע-ניסל? נעם, מוישע-ניסל, אָט איז
דיר אַ געפילטער קאָפּ, דו האָסט דאָך ליב אַ געפילטן קאָפּ? (גיט
אים אייניקע שטיקער פיש)

מוישע-ניסל. טויזנט מאָל דארף מען דיר זאָגן, צו וואָס איך רייך
פון געדאָליע דעם שאַדן, רייך איך. ער שרייבט שוין ווידער
אמאָל וועגן דעמדאָויקן גראַביאָן!

ביילע-לייע. וועגן וואָסער גראַביאָן?

מוישע-ניסל. (עסנדיק) איך האָב דיר שוין, דאָכט מיר, צען מאל גע-
זאָגט, אַז געדאָליע דער שאַדן דולט מיר אַ ספּאָדעק, איך זאל
א שידעך טאָן מיט מייער קוואשע, אט דעם באלעגאָנע-יונג, וואס
פארמאָגט ניט מיין מיסט, דו פארשטייסט? א האָזע פון א שייגעץ!

ביילע-לייע. זעסט, מוישע-ניסל, אַבן, מען זאָגט, אַז ער איז א פיינער
מענטש...

מוישע-ניסל. א פיינער מענטש, זאָגסטו? נו, און רעב יויליק שלעפּערז
און זאלמען קרום-פאָנים? און סימכע פייג-אויך פיינע מענטשן?
זאָל איך זיך מיט זיי אויך מעשאַדעך זיין? אדער רעב אייזיק
פאטשילע? איז אויך א גלייכער שידעך? האָ? ווי מיינסטו, אַ שטיי-
גער? א יאָ, א פיינע זאָך? מוישע-ניסל קימבאק מיט אייזיק פאטשילע
— צוויי גלייכע מעכטאָנים, אַ יאָ?

ביילע-לייע. (צווייגנדיק מוישע-ניסלען נאך פיש) איך זאָג דען, מוישע-
ניסל, אַז...

מוישע-ניסל. (קיינענדיק) אז וואָס? כאטשוועשאַלעם! דו ווילסט נאָר,
איך זאָל נעמען אַף מיינע ענטערע יאָרן און אוועקגעבן אַזאָ קאָ-
פיטאל מיט געלט דער רועך ווייסט וועמען-עפעס פייפערס, גא-
נאָוים, שלעפּערס?

ביילע-לייע. (צווייגנדיק מענאכעם-מענדלען נאָך עסן) שלעפּערס?...

מוישע-ניסל. פארשטייט זיך, שלעפּערס! זאָלסטו טאָקע וויסן, אז סע
איז שלעפּערס קאפּצאָנים, קלאָוים, שאַרלאַטאַנעס, פּייערס, אָנ-
זעצערס-ניטאָ איינער א רעכטער! אלע אף פרעמד געט! סע
איז גאָדע הולטאָיעס, ניטפארגינערס, בלוטזיגערס, קו-עספאָט...
קולעספאָטאַרניקעס... צו דער טאָכטער, אין צווייטן צימער) ווי אזוי
הייסט דאָס דאָרטן בא דיר, סאָניטשקע, אין די היינטיקע ביכלעך?

סאניטשקע. (ענטפערט פון צווייטן צימער) עקספלאַטאַטאָרעס.

מוישע-ניסל. עקסלאפאטאטשניקעס, מערזאוצעס, סוואלאטשעס, און גענוג! און מע וויל איך זאל מיך מיט זיי מעשאדעך זיין! א, ווי לאנג קרענקען זיי, ניט דערלעבן זאלן זיי דאס!

ביילע-לייע. עס, מוישע-ניסל, דערווייל עסטו ניט. (דערלייגט אים אין טעלער)

מוישע-ניסל. (עסנדיק) איך עס, איך עס. וואָס דען טו איך? (צו מע-נאכעם-מענדלען) רעב מענאכעם-מענדל, פארוואס עסט איר ניט? (טראגט אריבער פון זיין טעלער צו מענאכעם-מענדלען אין טע-לער) ביילע-לייע, דערלאנג אהער דעם פלייש (גיסט אָן די גלע-זעלעך נו, רעב מענאכעם-מענדל, לאָמיר נעמען צו קאפעלעך. (טריי-קען, ביילע-לייע דערלאנגט נאך עסן).

מוישע-ניסל. זאָגט מיר, רעב מענאכעם-מענדל, נו און די מעכוסאָנים וועלכע איר רעדט אונדז, זיינען עפעס איידעלע מענטשן?

ביילע-לייע. אונדזער טאָכטער איז ניט אבי ווער. זי איז א געבילדע-טע, שפילט פיאַנע, איר וועט הערן. ווילן מיר האָבן אַן איידעם א צאצקע, זאלן אונדזערע סאָנים קראפירן...

מענאכעם-מענדל. איר פרעגט צו דאָרטן איז דאָ ייכעס? זיי זיינען דאָך איינגעטונקט אין ייכעס! איין פעטער א ראוו, דער צווייטער — א דאיען, היינט דער זיידע זייערער איז דאָך געווען דעם קאָצ-קעס אן איידעם!

מוישע-ניסל. אזוי! דעם קאָצקער איידעם איז געווען זייער זיידע? נעמט א גלעזעלע ווישניאק, רעב מענאכעם-מענדל! (גיסט אים אָן).

ביילע-לייע. פארוואָס עסט איר ניט, רעב מענאכעם-מענדל? (לייגט אים אין טעלער אריין).

מוישע-ניסל. זייער זיידע איז דעם קאָצקערס איידעם! אָט דאָס פארשטיי איך! עסט, רעב מענאכעם-מענדל, פארוואָס עסט איר ניט?!

מענאכעם-מענדל. (עסנדיק) זייער ייכעס — וואָרצל ציט זיך אַזש פון דעם ווילנער גאָען.

מוישע-ניסל. (גאָפּט) אַזש פון ווילנער גאָען? נעמט א גלעזעלע וויין רעב מענאכעם-מענדל, עסט עפעס, פארוואָס עסט איר ניט? (גיסט אים אָן א גלאָז וויין)

מענאכעם-מענדל. (טרינקט) לעכאָים! מיר זאלן טרינקען בעשאַאס האטנאָים!

ביילע-לייע. האלעוויי, אין א מאָלדירקער שאָ.

מוישע-ניסל. אָמיינ! זאָגט מיר, רעב מענאכעם-מענדל, ווייט איר שוין לאנג א שאַדכן?

מענאכעם-מענדל. איך? פון נאָך דער כאָסענע אָן! מיין שווער איז א ייד א שאַדכן, מיין טאָטע איז אויך געווען א שאַדכן, אגע מייע ברודער זיינען שאַדכאָנים, קימאט די גאַנצע מישפּאָכע אונדזערע באַשטייט פון שאַדכאָנים.

מוישע-ניסל. נו, האָט איר זיך דאָך געוויס נאָכגעפרעגט אף אונדז, וואָס האָט אייך די שטאָט געזאָגט?

מענאכעם-מענדל. איך וועל אייך זאָגן דעם עמעס, איך האָב פיינט צו פרעגן די שטאָט, איך פארשטיי, אז אזא ייד ווי איר, קיין אנאָרע, אן אוישער... מיסטאָמע האט איר גענוג באלמעקאנעס, ניט פארגינערס...

מוישע-ניסל. אָט, אָטדאָס טיינע איך אלעמאָל, הערט איר, רעב מע-נאכעם-מענדל, איר קענט נאָך ניט אונדזער יאמפעלי, איר ווייסט ניט. וואָס פארא שטאָט דאָס איז...

ביילע-לייע. א שטאָט פון באריידערס.

מוישע-ניסל. ניט קיין פארגינערס.

ביילע-לייע. לאָשנהאָרעניקעס.

מוישע-ניסל. זידיקגייערס.

ביילע-לייע. סאָנים אין לעבן אריין.

מוישע-ניסל. איינער דעם אנדערן וואָלט דערטרונקען אין א לעפל וואָסער.

ביילע-לייע. א ווערטל אויסצוריידן, יאמפעלי!... (ס'קומט אריין סאָ-ניטשקע מיט א בוך אין האנט. מע שטעלט זי פאָר פאר מענא-כעם-מענדלען, זעצט זיך צום פאָרטעפיאן) סאָניטשקע, באקען זיך דאָס איז אונדזער א גוטער פריינט.

סאָניטשקע. (שטרעקט אויס די האנט) סאניא קימבאק.

מענאכעם-מענדל. (שטעלט זיך פאָר פאר סאָניען) מענאכעם-מענדל יאקנעהאָז. (באטראכט זי זייער אופמערקזאם)

מוישע-ניסל. יאמפעלי!... איר זאָלט מיך פאָלגן, רעב מענאכעם-מענדל, וואָלט איר זיך געהאלטן פון זיי פון דערווייטן, ניט גערעדט מיט קיינעם א וואָרט, איר זאָלט זיי ניט דערציילן קיין מייסעס, ווער איר זייט און פונדאנען איר זייט און וואָס איר טוט דאָ, און מיין

נאָמען זאָלט איר זיי אפילע גיט דערמאָנען, גלייך ווי איר קענט
מיך גאָרניט. איר פארשטייט, רעב מענאכעם-מענדל? איר קענט מיך
גאָרניט, וואָרום, איר האָט דאָך געהערט ווער זיי זיינען—קולעס—
פאסארניקעס...

סאָניטשקע. (פאריכט אים) פאפא, מע דארף זאָגן: עקספלאַטאַטאַרעס.
מוישע-ניסל. זאָג איך דאָך—עקספלאַטאַטאַטשניקעס...

ביילע-לייע. מוישע-ניסל, עפּשער וואָלט געווען גענוג צו ריידן זאָל
בעסער סאָניטשקע א ביסעלע שפילן אפן פאַרטעפּיאן.

מוישע-ניסל. בא מיר האָסטו געפּויעלט, און וואָס זאָסטו, סאָניטשקע?
סאָניטשקע. מאָזשאַ. (נעמט שפּילן א ראָמאַנס)

ביילע-לייע. סאָניטשקע, וואָס טויג דיר, טיידן? שפּיל זיי בעסער
"יעכאל קאָזאק זא דונאיעם", חייסע באַקעלעך" אָדער גאָר
האמאוויל"...

סאָניטשקע. פּאָושאַלעסטע, מעשייע גיט. (שפּילט. מענאכעם-מענדל
גיט א הוסט און א ווונק צו מוישע-ניסלען, א סימען, אז ער
ווייל בלייבן אליין מיט סאָניטשקען. מוישע-ניסל טוט א הוסט
און א ווונק צו ביילע-לייען, אז מע זאָל ארויסגיין, ביידע רוקן
זיך ארויס פון צימער).

מענאכעם-מענדל. (צו סאָניטשקען) האָט קיין פארייב גיט, סאָניטש-
קע, וואָס איך שלאָג אייך איבער אינמיטן דער שפּיל, איך האָב
אייך געוואָלט עפעס פרעגן...

סאָניטשקע. נאפרימער? (חערט אָף שפּילן)
מענאכעם-מענדל. נאפרימער, איך האָב אייך געוואָלט פרעגן, וואָס
איז אייער באגער? דאָס חייסט, וואָס פאר א מין כאָסן, א שטיי-
גער וואָלט איר געוואָלט, מע זאָל אייך געבן?

סאָניטשקע. ווידיטע, כאָבסטווענאָ, וואלט איך געוואָלט א געקאָנטשע-
טן. נאָר איך ווייס, אז ס'איז פּאַנאַפראסנו, וואָלט איך וועלן פאָ-
קראַינע מערע, ער זאָל זיין אן אַבראַזאָוועטער, וואָרום כאָטש
אונדזער יאמפעליסטשיטאיעט זיך פאַר א פּאַנאַטיטשעסקי שטאַט,
פונדעסטוועגן האָבן מיר געסמאַטריא אלע פּאַלוטשעט רוסישע
אַבראַזאָוואניע, און כאָטיא מיר פּאַסעשטשאיען גיט קיין אוטשעב-
נע זאָוועדעניעס, פונדעסטוועגן וועט איר גיט געפינען בא אונדז
אייין בארישניע, וואָס זאָל גיט זיין זנאקאָמע מיט עמיל זאָליאַ,
מיט פּושקינען און אפילע דאזשע מיט גאַרקיןען... (ס'קומט אריין
מוישע-ניסל מיט א טעלעגראמע אין האנט).

מוישע-ניסל. רעב מענאכעם-מענדל, פאר אייך א טעלעגראמע.
מענאכעם-מענדל. (עפנט אָף די טעלעגראמע, לייענט. צו מוישע-
ניסלען) דאָס איז פון דאָרטן...

מוישע-ניסל. (טוט א ווונק סאָניטשקען זי זאָל ארויסגיין, זי גייט
ארויס) וואָס שרייבט ער?

מענאכעם-מענדל. (לייענט חויד) אופיראַליסיא דעסיאט. נאפראָטיוו
פאלאווניאַ שעסט, ראבאָטאיו נאבאווקע. טאָוואר פרימע. טעלעג-
ראמירויטע קאגדאָ סיעכאיעמסא. (צו מוישע ניסלען) נו, וואָס
זאָגט איר אָף דער טעלעגראמע? זאָל איך אזוי וויסן א ביזע
וועטשערע ווי איך ווייס וואָס ער וויל. פארטייטשט מיר, וואָס
מיינט ער?

מוישע-ניסל. ייד, וואָס פארשטייט איר דאָ גיט? (נעמט ארויס בא
מענאכעם-מענדלען די טעלעגראמע, לייענט איבער נאָכאַמאָל)
ס'איז דאָך יאוונע וועיאסנע. ער וויל, פארשטייט איר מיך, אז
איך זאָג געבן צען, וועט ער מיר געבן אנטקעגן די העלפט פון
זעקס. דאָס הייסט, דריי טויזנט. שרייבט זשע אים אוועק, אז ער
איז שוין צו קלוג. ס'איז קורצע דיבורים: וויפל ער גיט, לייג
איך אנטקעגן צוויי מאָל אזויפיל. און דאָס, וואָס ער שרייבט טאָ-
וואר פרימע, איז דאָר בא אונדז פרימע שעבעפרימע! און שרייבט
אים, ער זאָל גיט מעדלעווען, טאקע מיט דעם לאָשן, שרייבט
אים, וואָרום עס קאָן זיך אונטערקאפן אן אנדערער.

מענאכעם-מענדל. איז דארף מען טאקע באלד שיקן א טעלעגראמע,
הא?

מוישע-ניסל. טאקע באלד, און סראָטשנע... (שרייט אריין אין צווייטן
צימער) ביילע-לייע, טראָג אריין, זיי מויכל, א טינט און פעדער
מיט פאפיר. (ס'קומט אריין ביילע-לייע מיט פאפיר און טינט און
פעדער).

מענאכעם-מענדל. (זעצט זיך און שרייבט. לייענט חויד) טאָוואר
אַסמאַטערעל. נאכאָדקא. פרימע שעבעפרימע. קאָראַטקיע סלאָווע. סקאַל-
קע דאָיאָט קלאדו נאפראָטיוו אוו דוואַ ראָזאַ באַדעיע. ניע טיאָנוט
דאָלגע סקאמייקע. מאָזשעט פּאַדכוואטיסטאַ דרוגאַי. קאסרילעווקע,
האָטעל טערקאליע. וויעכאיעם וויעכאיעטע. געפעלט אייך אזא סע-
לעגראמע?

מוישע-ניסל. מענאכעם-מענדל, איר זייט א קאָפּ-מענטשו

מענאכעם-מענדל. איז הערט-זשע מעכטאָנים, איך לויף שוין צום באָן.
פון דאָרטן קלאַפּ איך די טעלעגראַמע א טראַטשנע, און טאקע
באלד קיין קאסרילעווקע, וווּ איך וועל שוין אלץ צוגרייטן צו דער
כאסענע. און איר פאָרט אלע אַרויס, דעמאנעשעס, מיטן מאָרגן-
דיקן פאָיער קיין קאסרילעווקע. מיר וועלן איך ווארטן, איך פלי-
(כאפט דעם טשעמאָדאנטשיק און קאָזט זיך צום טיר)

מוישע-ניסל. פליס געוונטערהייט.

ביילע-לייע. פליס אין א מאָלדזיקער שאָ. (באגלייטן אים אַרויס).

(סאָף פון ערשטן בילד)

דריטער אקט.

צווייטער בילד.

(דער צימער פון צווייטן אקט). אָף דער
בינע, אינמיטן—א כופע פון פיר פלעקענער מיט א טיש-
טעך באדעקט. אונטער דער כופע שטייען א קאָטשערע מיט א
לאָפּעטע. אַרום דער כופע שטייען מעכטאָנים, וועלכע עס
שטעלן פאָר די „אקטיווערן“, וואָס וווינען אין זעלבן האָ-
טעל. דער כאַזן מיט די זינגערלעך זיינען מעסאָדער קידושין.
מענאכעם-מענדל פירט אָן מיט דער גאנצער צערעמאָניע.
מען שפילט א באַזעצנס, א פריילעכס. אלע טאנצן.

מענאכעם-מענדל. (איבערייסנדיק אינמיטן פריילעכס) אָט אזוי! אָט
דאָס האָב איך געמיינט. אָט אזוי זאָלט איר זיך האלטן בעשאַס די
מעכטאָנים וועלן זיך צונויפפארן. זיי זיינען דאָ פרעמדע, קיינער
קען זיי נישט, אָבער א כאַסענע וועלן זיי שפילן מיטן גאַנצן קנאַק,
מיטן גאַנצן ברען, איר פארשטייט?

(די אקטיווערן נעמען אַראָפּ פון זיך די בערד און
פאַריקן. ציען אַראָפּ פון זיך די קאַפּאַטעס און יופּ-
צעס. זיי בלייבן אין זייערע אייגענע קליידער).

1-טער אקטיאָר. (צום צווייטן) שולעם-מייער, געב א טירע מיטן דויל
ער זאָל טאָקן מאָני. (1)

(1) „ניב א טירע מיטן דויל ער זאָל טאָקן מאָני“—ניב א רייד מיטן יאָלד, ער זאָל
געבן געלט.

אנאקטריסע. מאך עס כידקע. עס ווילט זיך בערייען. (2)

אנאקטיאָר. פון גאנץ פרי נישט געבערייעט, (3)

2-טער אקטיאָר. שולעם-מייער, זאָג דעם דויל, אז ווייניקער ווי פופצן
סמאליער וועלן מיר נישט קאלכענען. (4)

שולעם-מייער. (צו די אקטיאָרן) געסקעם! גענוג צו האווקען טעקסט! (5)
(צו מענאכעם-מענדלען) פעטער, איר האָט געהערט פראָזע?

מענאכעם-מענדל. (קוקט, נישט פאַרשטייענדיק) איך פארשטיי נישט אייער
לאָשן!

1-טער אקטיאָר. זעסט, שולעם-מייער, דער דויל פארשטייט שוין נישט
וועגן וואָס מען טירעט.

אנאקטריסע. זעט נאָר אפן דויל, ווי ער מאַטרעט מיט די זיקרעס... (6)

שולעם-מייער. הערט-זשע, רעב יאָקל בען פלעקל,
עפנט אָף, זייט מויכל, אייער פעקל,
מע דארף די אקטיאָרן פון דער טרופע
באצולן קוידעם האכופע.

מענאכעם-מענדל. סטייטש! מיר האָבן דאָך אָפּגערעדט מיט אייך, אז
איך וועל מיר מיט אייך צערעכענען נאָכדעם, ווי איך וועל אָפּ-
נעמען מיין שאדכאַנעס.

1-טער אקטיאָר. סע הויבט זיך נישט אָן.

אנאקטריסע. א קליווע געשיכטע, נאָך דער כופע וועט ער וועלן געבן
א שפענערל... (7) (ווייזט פינף פינגער).

2-טער אקטיאָר. צו גאָר א סטראָמערל... (8) (ווייזט דריי פינגער).

3-טער אקטיאָר. נאָך דער כופע וועט ער קיין סמאליער אויך נישט
וועלן געבן, דער דויל...

(2) „בערייען“—עסן.

(3) „געבערייעט“—ג געסן.

(4) „ווייניקער ווי פופצן סמאליער וועלן מיר נישט קאלכענען“—ווייניקער ווי פופ-
צן רובל וועלן מיר נישט נעמען.

(5) „געסקעם! גענוג צו האווקען טעקסט“—הערט אָף! גענוג צו רירן.

(6) „מאַטרעט מיט די זיקרעס“—קוקט מיט די אויגן.

(7) „שפענערל“—א סינפערל.

(8) „סטראָמערל“—א דרייערל.

שולעם-מייער. (צו דער טרופע) מע וועט אמאל אופהערן מיט די רעפליקעס, צו ניין? (צו מענאכעם-מענדלען) הערט. רעב מענא-כעם-מענדל, מאכט זיך נישט מאטעוואטע, און שיקט אריין די ביסל קלינגערס.

מענאכעם-מענדל. איר כאפט מיך פארן האלדז, נאט, נעמט קוילעט מיך...

שולעם-מייער. פעטער, שראט נישט. קיינער קוילעט אַך נישט. אויב איר געט נישט קיין געלט, הויבן מיר זיך באלד אהן און פאָרן אוועק. מיר האָבן שוין גענומען א שטאַט, איר קענט אייך זוכן אנדערע מעכטאָנים.

מענאכעם-מענדל. איר מאכט דאָך מיך אומגליקלעך. ווו וועל איך איצט גיין זוכן. וויפל ווילט איר? וואלד-גאזלעך!

שולעם-מייער. אַט אזוי רעדט. איר וועט אזוי נישט זיין אונדז אראנשיקן פיפצן קערלעך פאר דער טערקע.

מענאכעם-מענדל. פונדאנען האָבן זיך צו אייך גענומען, פיפצן קערלעך? מיר האָבן דאָך אָפגערעדט צען רובל מיט א כופע-ווע-טשערע.

שולעם-מייער. סע קאסט פיפצן קערלעך און נישט קיין גראַשן ווייני-קער. פינף קערלעך קאסט די איצטיקע רעפערטיציע און צען קער-לעך דער באנאכטיקער ספעקטאקל. (צו די אקטיאָרן) כעוורע, פארפאקעוועט די וועשטשעס!

מענאכעם-מענדל. געקוילעט! אָפגעקוילעט אָן א מעסער! נאט, אַט איז געלט. (גייט געלט).

שולעם-מייער. און א כופע-וועשטשערע באשטעלט א פיינע, וואָרום מיר קענען נאָך כאַראַטע האָבן.

מענאכעם-מענדל. (פאר זיך) אויסגערייניקט ביז א פרוסטע. (צו די אקטיאָרן) גייט זיך נישט פאנאנדער, וואָרום ס'קומען באלד אָן די מעכטאָנים מיט כאַסן-קאלע. איך גיי זיך זען מיט דער באלעבאָסטע וועגן דער כופע-וועשטשערע. (גייט ארויס).

1-טער אקטיאָר. זאָל מען טייגן די מארקע.

שולעם-מייער. און א מאקע ווילסטו נישט?

אנאקטריסע. ס'געלט איז דאָך פאר דער טרופע.

שולעם-מייער. און דעם נאלאזש האָט איר פארגעסן און באצאלן פארן אַפיש? און דעם אוראדניק פארשטאָפן דעם האלדז פאר דער ראָרעשעניע? און אופהויבן די טרופע? און פארן פראַיעדז? אוואנסן, אויב איר ווילט, קען איך אייך געבן צו פערטל קערלעך.

די טרופע. נו געב שוין דערוויל די אוואנסן. (שולעם-מייער גיט זיי געלט).

דער כאַזן. (צו שולעם-מייער) און וואָס וועט עפעס זיין מעקויעך מיר? שולעם-מייער. וואָס ווילט איר, זאָל זיין מעקויעך אַך?

דער כאַזן. כ'ווייס? איך רעכן, אז אלפי יוישער, האָב איך פון די פופצען רובל באדארפט באקומען מיין כיליק, פארן מעסאדער קידושין זיין.

שולעם-מייער. איר ווייסט כאַזן, מיר געפעלט זייער שטארק אייער פלוינעסטע.

דער כאַזן. מיין פלוינעסטע? זי איז דען דאָ מיין פלוינעסטע? שולעם-מייער. כ'מיין אייער קיילע, אייער שטימע. איר זינט ווי א סאָלאָווי.

דער כאַזן. נו, ווי א סאָלאָווי נישט, נאָר די וועלט זאָגט, אז איך בין א באלמענאגן... יאָ איז וואָס-זשע וועט זיין מיקויעך מיין כ'י-לעך געלט?...

שולעם-מייער. איר ווייסט כאַזן, איר האָט אונדז באדארפט זאָגן עפעס א שטיקעלע האָ? כעוורע, ווי מיינט איר? דער כאַזן האָט אונדז באדארפט זאָגן א שטיקעלע... (גייט א ווונק צו דער טרופע, די אקטיאָרן נעמען דעם כאַזן ער זאָל זיי זינגען. דער כאַזן ברעקלט זיך, לאזט זיך בעטן, נאָר ס'געפעלט אים די מייסע, וואָס מע בעט אים און ער נעמט זינגען. די אקטיאָרן, לויט שולעם-מייערס א ווונק צעגייען זיך איינציקווייס. דער כאַזן זינגט אזוי לאַנג, ביז ער קוקט זיך ארום, אַז ער איז געבליבן אליין. באלד-דיקט גייט ער אוועק פון בינע. ס'קומען אריין מענאכעם-מענדל און די באלעבאָסטע פון האַטעל טערקאליע).

מענאכעם-מענדל. זאָגט זשע מיר, באלעבאָסטע קרוין, וואָס קענט איר צוגרייטן צו דער כופע-וועשטשערע? די מעכטאָנים, פארשטייט איר מיך, זיינען נישט קיין אבי ווער...

באלעבאָסטע. וואָס ווילט איר זאָל מען צוגרייטן פאר געלט קריגט מען אלץ.

מענאכעם-מענדל. פיש איז דא בא אייך?
 באלעבאסטע. מע קאן קויפן.
 מענאכעם-מענדל. נו און א יויך?
 באלעבאסטע. מע קאן צושטעלן א יויך אויך.
 מענאכעם-מענדל. מיט וואס? מיט לאקשן, צו מיט רייז?
 באלעבאסטע. אפידע מיט מאנדלען.
 מענאכעם-מענדל. נו, און א שטייגער, קערוימע לעמאשל, געברא-
 טענע קאטשקעס?
 באלעבאסטע. פאר געלט קריגט מען קאטשקעס אויך.
 מענאכעם-מענדל. נו, און טרינקען?
 באלעבאסטע. וואס טרינקט איר?
 מענאכעם-מענדל. ביר איז דא?
 באלעבאסטע. פארוואס זאל ניט זיין?
 מענאכעם-מענדל. נו, און וויין?
 באלעבאסטע. אבי געלט.
 מענאכעם-מענדל. אויב אזוי, טא ווייט אייך מעטריעך, מיין ליבע
 יידענע, און קאכט א וועטשערע קעיאד האמעלעך.
 באלעבאסטע. קעיאד האמעלעך—איז קעיאד האמעלעך. איר וועט
 דערוויי געבן אן אדערוף.
 מענאכעם-מענדל. וואס איז דען, באלעבאסטע, איר געטרויט מיר
 ניט? די מעכטאנים זיינען אדירים, איינער רייכער פון דעם
 אנדערן...
 באלעבאסטע. ווער זאגט דען, אז איך געטרוי אייך ניט? נאך אן
 אדערוף וועט איר דארפן געבן.
 מענאכעם-מענדל. נו, מיילע. אז מע דארף געבן, מוז מען געבן. (גיס
 איר געלט, זי גייט אוועק) איצט בין איך נאקי. ריין ווי א טעלער.
 אוועקגעגעבן די לעצטע פאר רובל, וואס שיינע שיינדל האט מיר
 צוגעשיקט. (ס'קומט אריין רעב אשער מיטן טשעמאדאן, פאלן
 זיך קושן איינער אפן אנדערן).
 אשער. דאס הארץ האט מיר אבער געזאגט אז איך וועל אייך שוין
 טרעפן דא, אין האטעל. סערקאליע! אייערע זיינען שוין דא?

מענאכעם-מענדל. און אייערע?
 אשער. מיינע קומען באלד אן.
 מענאכעם-מענדל. און מיינע דארפן אויך באלד אנקומען.
 אשער. געפינט זיך דא עפעס, וואס צו נעמען אין מויל אריין? איך
 שטארב עסן!
 מענאכעם-מענדל. אט נאך וואס האב איך באשטעלט א כופע—ווע-
 טשערע. בא דער באלעבאסטע.
 אשער. וואס שיינעך כופע—וועטשערע? כופע—וועטשערע איז זיך כופע—
 וועטשערע. נאך ביז די מעכטאנים פון ביידע צדאדים וועלן זיך
 אויסקראצן קומען, זיינען מיר ניט מעכטאנים דערווייל צו פאסטן.
 איך זע, איר זייט דא א היימישער, הייסט זשע, זייט מויכל, מע
 זאל אונדז גרייטן צום טיש און מע זאל אונדז געבן אביסל בראנ-
 פן מיט עפעס פליישיקס צו פארבייסן. עס כאלעשט מיר דאס
 הארץ, מעסוקן נעפעש (מענאכעם-מענדל גייט אין קיך; קומט
 צוריק מיט א פלעשל בראנפן און פארבייסן, ביידע זעצן זיך צום
 טיש, טרינקען און פארבייסן).
 אשער. (עסנדיק) אז איר וואלט וויסן, רעב מענאכעם-מענדל, ווי שווער
 ס'איז מיר געראטן, איך זאג אייך, מאמעש דעם יאם געשפאלטן,
 קוים געפויעלט בא דעמאזיקן מעיוכעס, ער זאל געבן די גימל
 אלפנים.
 מענאכעם-מענדל. וואס הייסט, גימל אלפנים? מיר האבן דאך גע-
 שמועסט ניט ווינציקער פון פיר טויזנט?
 אשער. לאזט אייך דינען, רעב מענאכעם-מענדל, איך ווייס, וואס איך
 האב צו טאן. איך הייס רעב אשער. איר דארפט וויסן, אז מיינ
 מעיוכעס האט בעסאכאקל כיישעק געהאט לייגן אנטקעגן גארנישט
 מיט גארנישט. ווארום ער איז אליין א גרויסער מעיוכעס, זאגט
 ער, און האט א ווייב נאך א גרעסערע מעיוכעסעס, און אז ער זאל
 וועלן, זאגט ער, א שידעך טאן מיט אבי וועמען, וואלט מען אים
 נאך, צוצאגן אין בייטל אריין...
 מענאכעם-מענדל. נו, נו, בעקיצער, וואס איז דער סאך?
 אשער. בעקיצער, איך האב גענוג געהארעוועט, געהאקט האלץ, און
 קוים מיט צארעס, מיט אנגסטן, געפויעלט, ער זאל געבן לעכא-
 לאפאכעס בייז אלפנים.
 מענאכעם-מענדל. (מיטן ביסן אין מויל) וואס הייסט בייז אלפנים?
 איר האט דאך נאך וואס געזאגט גימל אלפנים?

אָשער. (עסנדיק) לאָזט אייך דינען, רעב מענאכעם-מענדל, איך בין
אן עלטערער שאדכן פון אייך און איך הייס רעב אָשער. לאָזן
זיך נאָר די צדאָדים צונויפפאַרן און כאָסן—קאַלע וועלן זיך אָנ-
קוקן, וועט אימערצעשעם אלצדינג זיין אָגיל וועעכמעך. איבער
אזעלכע טויזנט קראַפן צעגייט זיך באַ מיר קיין שדעך ניט. איך
הייס, פארשטייט איר מיר, רעב אָשער! איין פראַט איז דאָ יאָ
פאַראַן, וואָס סע קוועטשט מיך...

מענאכעם-מענדל. דעהיינע, וואָס קוועטשט אייך?

אָשער. מיר קוועטשט דער פריזיוו. איך האָב איינגערעט, דעם מעכטן
מיינעם, אַז באַ אייער מוישע—ניסלען איז טאַקע נאָך גאָר אַ יונג
קינד, בלוט און מילך, נאָר ער הערט דעם פריזיוו פאַר דריי גראַ-
שן. שוין געפאַטערט דעם פריזיוו...

מענאכעם-מענדל. (דערווערגט זיך שיר מיטן ביסן) וואָסער פריזיוו
וואָסערע לאַקשן?

אָשער. לאָזט אייך דינען, רעב מענאכעם-מענדל, איך הייס רעב אָשער!...

מענאכעם-מענדל. איר מעגט אייך הייסן אכצן מאָל רעב אָשער,
פארשטיי איך אלץ ניט, וואָס איר רעדט. עפעס באלעבעטשעט איר
מיר: פריזיוו, שמיזיוו—פונוואנען האָט זיך גענומען צו מיינ מוישע-
ניסלען א פריזיוו? א געקייזע האָט שוין דען אויך אף זיך א
פריזיוו?...

אָשער. וואָס הייסט—א געקייזע? און וווּ איז אייער מוישע-ניסלס באַכער?...

מענאכעם-מענדל. פונוואנען האָט זיך גענומען צו מוישע-ניסלען א
באַכער, אַז ער פארמאָגט בעסאכאקל זיין אייגנס א טאַכטער, א
באסיכידע, איין און איינציקע, הייסט דאָס!...

אָשער. איז מאַשמאַעס, אַז באַ אייך איז אויך אַ בסולע? סטייטש. מיר
האָבן דאָך גאָר געשמעסט עפעס וועגן אַ כאָסן!...

מענאכעם-מענדל. אוואדע, אַ כאָסן! איך האָב גאָר אנדערש ניט גע-
רעכנט, אַז כאָסנס צאד—דאָס זייט איר!...

אָשער. פונוואנען איז געדרונגען, אַז כאָסנס צאד—דאָס בין איך?...

מענאכעם-מענדל. פונוואנען איז געדרונגען, אַז כאָסנס צאד—דאָס
בין איך?...

אָשער. פארוואָס זשע האָט איר מיר ניט מאַזקיר געווען, אַז באַ אייך
איז אַ בסולע?...

מענאכעם-מענדל. נו, און איר האָט מיר מאַזקיר געווען, אַז באַ אייך
איז אַ בסולע?

אָשער. ווייסט איר, וואָס איך וועל אייך זאָגן, מענאכעם-מענדל? איר
זייט אזוי אַ שאדכן, ווי איך אראָוו!

מענאכעם-מענדל. און איר זייט אזוי אַ שאדכן, ווי איך בין א רעבעצין

אָשער. באוויזן א בעריעשאפט, צונויפגעפירט צוויי מיידלעך.

מענאכעם-מענדל. באוויזן אַ כאָכמע, צונויפגעפירט צוויי קאלעס.

אָשער. מעלאמעדו

מענאכעם-מענדל. שאקרו

אָשער. שלימאזל!

מענאכעם-מענדל. ווילעל וועסויוועניקו

אָשער. מענאכעם-מענדל! (גיט אים א פאטש).

מענאכעם-מענדל. שיקערניק! (פאַרט אים אריין אין באַרד).

(אלע לויפן אריין. מע נעמט זיי פאנאנדער, זיי רייסן
זיך איינער צום צווייטן שלאָגן זיך).

באלעבאַסטע. (גייט אריין) שא, וואָס איז דאָ פאר געשרייען, די
מעכטאָנים זיינען געקומען.

מענאכעם-מענדל. געפלאצט! ווידער שלימאזל! צונויפגעפירט א וואנט
מיט א וואנט און אויסגעלאָזט האָט זיך א בוידעם! (אלע רוקן זיך
ארויס איינציקווייט, מענאכעם-מענדל בייבט אליין).

מענאכעם-מענדל. (צום אוילעם אין זאד) הערט איר, וואָס איך בין
דערגאנגען? אַז ס'איז ניטאָ קיין מאזל, זאָל מען זיך בעסער באַגראַפן
א לעבעדיקער! פון אלע מיינע לופט-פארנאָסעס איז גאַרניט ארויס-
געקומען! צו וואָס איך האָב מיר ניט גענומען: צו מעקלעריי, צו
שאדכאַנעס, איך בין געווען אן אגענט, איך האָב זיך גענומען צום
האַנדלען און צו נאָך אַגאַנצע ריי ענלעכע פארנאָסעס. איז לעכאט-
כילע דאכט זיך אלצדינג גוט, און שוין, און פיין. אַט-אַט, כאפ איך דעם
גליק. אַט-אַט, איז דאָס באַ מיר אין קעשענע—צום סאָף טוט זיך
דאָס רעדן, א דריי איבער, און עס לאָזט זיך אויס א געכטיקער
טאָג! א שלים-שלימאזלדיקע זאך, אַט די לופט-פארנאָסע! ס'טויג
ניט, יידן! מע וועט מוזן נעמען זיך פאר א מע/אַכע. אין דער
ערד אַט די לופט-פארנאָסע!

פ א ר ה א נ ג

נאכשפיר.

(זינגען)

ערגעץ לויפט נאך, ערגעץ האנדלט מענאכעם-מענדל
אף זיין אלטן שימדיקן וועג,
סטערלינגען, טשערוואנצעס, רענדלעך
לופטיקע ווערטער און לופטיקע טעג.

נאך וואָכן גייען גיך און קראַמען ווערן / יידיק
און לעבן איז פון לופט געוואָרן זייער שווער,
ער וואָלט שוין עפעס טאָן, ער וואָלט שוין עפעס ריידן,
ער וואָלט באַטאָג אין סעקציע געוואָרן א קוריער.

מע גייט איבער שטעטלעך, אלץ איז געביטן,
מע גייט און מע רעדט, און מע פרישט, און מע בויט,
דערמאָנט זיך דאָס אלטע, דאָס שטויביקע שטעטל
מיט קלויזן, מיט ציגן, מיט קלייטן און קויט.

זינגען געסלעך חיינטיקע פאַעמעס
קלינגט מיט זון און טראַקטאָרס דער מעסלעס.
יידן זיצן און לייענען דעם מאַסקווער, עמעס
און טרוימען פון א קאַלאָניע לעם אָדעס.

פון יענער זייט שטעטל אָטעמט מיט איין,
אָטעמט מיט שטאַל, און מיט שיין, און מיט פעל
פון דאָרט גייט א פרישקייט אף יעטוידער חייזל
אף יעטוידער חייזל פון שטעטל און פון פעלד.

ערגעץ אין די פרעמדע שטעט און לענדער
ווארטן מענטשן אף אזוינע טעג.
און בא אונדז איז שוין געשטאַרבן מענאכעם-מענדל
אף זיין אלטן, שימדיקן וועג.

אייניקע באמערקונגען און אנווייזונגען צו דער שטעלונג.

די פיעסע, לופט-פארנאסע האבן מיר אינסצענירט לויט א ספע-
ציעלער באשטעלונג פאר דעם מעלוכישן יידישן באוועגלעכן טעאטער אין
וויסרוסלאנד. אלס גרונט-מאטעריאלן פאר דער אינסצענירונג האבן מיר
גענומען שאלעם-אלייכעם ווערק: „קאנקורענטן“, „אגענטן“, „סיפידלס
ניט“, „סענדער בלאנק“, „קאסרילעווקע“, „מענאכעם-מענדל“ א. א.
קעדיי די אינסצענירונג נאכמער דערנענטערן צום היינטיקן טאג
האבן מיר אריינגעפירט א פאַרשפיל און א נאכשפיל, פאר וועלכע מיר
האבן אויסגענוצט די שאפונגען פון די פאעטן ש. פרוג (פארן פארשפיל)
און איציק פעפער (פארן נאכשפיל).

האבנדיק אין אויג, אז די אינסצענירונג ווערט געמאכט פאר א
באוועגלעכן טעאטער, זיינען מיר געצוונגען געווען צו בויען די פיעסע
וואס פארטאטיווער ד.ה. פאר א קליינער צאל אנטהאלטענער (ניט מער
פון 12-15 פערסאָנאַזשן). און וועלכע מע זאל קאנען אויספירן אף יעדער
שטעטלדיקער און קלובישער בינע, וואס עס איז זייער געוונטשן פאר
יעדן דראַמקרייז, וועלכער פארמאגט א קליינע צאל מיטגלידער. דאס-
זעלבע איז אויך מיט די דעקאראציעס. פון די צייכענונגען, וואס מיר
לייגן דא ביי, איז צו זען, ווי לייכט ס'איז אופצופירן די אינסצענירונג
אף דער קלענסטער בינע.

די הויפט-שוועריקייט באם אוועקשטעלן די פיעסע, לופט-פארנאסע
פאר א דראַמקרייז, זיינען די מאסן-סצענעס אָפן וואקזאל. געוויינטלעך,
ווערן מאסן-סצענעס אין א דראַמקרייזשער אופירונג פארוואנדלט אין
א „יארד“, ווייל זיי זיינען זעטן ווען גוט ארגאניזירט, און אזויארום
ווערן פארלארן די ווערטער און דער צושויער ווייס ניט, וואס אפן בינע
קומט פאר. דעריבער וואלטן מיר וועלן אנווייזן די אנפירער און די
אקטיווערע כאוויירים פון דראַמקרייז אף די מאמענטן, און כאוועריש זיי
אייצענען, אז זיי זאלן זייער און זייער אופמערקזאם זיך באציען צו דעם
און זייער פיל אַרבעטן אף באוועגונגען און אימפּראַוויזאציעס. יעדער
באוועגונג, יעדער איבערגאנג מוזן ווערן גוט איינגערעפערט, קעדיי איינער
דעם צווייטן זאל ניט שטערן. אף די מאסן-סצענעס דארף סיי דער אנפיר-
ער, סיי דער גאנצער דראַמקרייז ארבעטן מער ווי אף אלע אנדערע סצענעס.

וועגן פאַרשפּיל און נאַכשפּיל:

דאס קאן געמאכט ווערן אפן פאלגנדיקן אויפן: לייענען און זינגען קאנען אלע אנטהאלטענע פון דער פארשטעלונג, וועלכע גייען ארויס בא א פארמאכטן פארהאנג אפן פאדערגרונט, שוין פארגרימירטערהייט. די פראן קאנען צוטיילט ווערן צווישן אלע כאוויירס. דא דארף מען פארשטייט זיך, אפהיטן די גראמען. יעדער כאווער זאגט זיין פראזע. דאס ליד, מע האנדלט, מע וואנדלט זינגען אלע. צום סוף פון ליד ווידער דאסעלבע. בא די ווערטער, אונדזער דראמקרייז הייבט אָן. די שפּיל, גייען אלע אוועק הינטערן פארהאנג, פארנעמען גלייך זייערע ערטער און מען הייבט גלייך אן צו שפּילן די מצענע אפן וואקזאל. וואס שייך דעם נאכשפּיל, דארף ווידער געמאכט ווערן ווי אין פארשפּיל; נאך מענאכעס-מענדלס לעצטע ווערטער, אין דער ערד אט די לופט-פארנאסע ווערט פארמאכט דער פארהאנג, אלע אנטהאלטענע פון לעצטן פילד גייען ארויס פארן פארהאנג און זינגען אדער דעקלאמירן דאס לעצטע ליד. ערגעץ לויפט נאך, ערגעץ האנדלט נאך מענאכעס-מענדל. נאך די ווערטער, און בא אונדז איז שוין געשטארבן מענאכעס-מענדל. אָן זיין אלטן שימלדיקן וועג, גייען אלע אוועק הינטערן פארהאנג און די פארשטעלונג איז פארענדיקט.

די דעקאָראַציעס.

די דעקאָראַציעס פון ערשטן אקט קאנען געמאכט ווערן אפן פאלגנדיקן אויפן: אזוי ווי אין אים זינגען דאָ צוויי פילדער, דער ערשטער פילד—דער וואקזאל און דער צווייטער פילד—א וואגאָן, דארף מען די בינע צעטיילן אפן צוויי פלענער. אפן ערשטן (פאָדערשטן) פלאן דעם וואקזאל, און אפן צווייטן (הינטערשטן) פלאן דעם—וואגאָן. ביידע פלענער ווערן אָפגעטיילט מיט א פארהאנג פון געוויינלעכן לייוונט (סוקנעס). דער וואקזאל קאן געמאכט ווערן זייער באַשעט. אייניקע בענק שטייען ארום די ווענט און אפן די ווענט הענגען אייניקע אופשריפטן און פלאקאטן, וועלכע זינגען כאראקטעריסטיש פאר א קריינער סטאנציע. צ. ב. „טרינקט ניט קיין רויזע וואסער“, „רויכערן און שפיינען איז פאר-באַטן. א. א. וו. אין א ווינקל קאן שטיין א פעסל, וועלכע מע קאן אויסבויען פון קארטאָן, און אפן וועלכער טיטארף זיין אן אופשריפט: „געזאָדענע וואסער“. דאָס אלץ און נאך אייניקע קלייניקייטן, וועלכע יעדער אָנפירער פון דראמקרייז קאן צוטראכטן, גיבן צו פארשטיין דעם צושויער, אז די האנדלונג קומט פאַר אָן א וואקזאל. ווען עס ענדיקט זיך דער ערשטער פילד, מאכט מען פינצטער אָדער מע גיט דעם פאַר-האנג, וועלכער טיילט אָפּ דעם ערשטן טייל פון צווייטן, און פארן צו-

שויער איז שוין פארטיק דער וואגאָן, וועלכער איז פון פריער געווען צוגעגרייט לויט דער אָנגעוויזענער צייכענונג. ווען עס ענדיקט זיך די האנדלונג אין וואגאָן, ווערט פארמאכט דער פארהאנג, וועלכער טיילט אָפּ דעם ערשטן פלאן פון צווייטן און די מצענע צווישן מענאכעס-מענדלען מיט די באלעגאָלעס קומט פאַר אָן דעם אָרט, ווו עס איז פריער געווען דער וואקזאל, דאָס הייסט אפן ערשטן פלאן.

די דעקאָראַציע פון צווייטן און דריטן אקט.

פאר דעם קאן מען אויסנוצן א גאנץ געוויינלעכע צימער-דע-קאָראַציע, וועלכע איז פאראן אין יעדער קלוב. די מעבל פון דעם צימער באשטייט פון א בעט, א קושעטקע, א טיש מיט עטלעכע בענקלעך... פונקט אזוי קאן אויסזען די דעקאָראַציע פון צווייטן פילד און דריטן אקטן וואָס שייך דעם ערשטן פילד פון דריטן אקט (בא מוישע-ניסל קימבאק). קאן מען מאכן דיזעלביקע קאָמבינאציע וואס אין ערשטן אקט, דעהיינע, מע רוקט אפ אלץ, וואס עס געפינט זיך אָן דער בינע אין צווייטן אקטן אפן צווייטן פלאן, מע פארמאכט דעם פארהאנג, וועלכער טיילט אָפּ דעם צווייטן פלאן פון ערשטן, אפן פארהאנג הענגט מען אפן פארשיידענע ביידער, טעפליכער און אנדערע כפייצים, וואָס זאָלן שאפן אן איינדרוק פון א דירע באַ א שטעטלדיקן גוויר. דעם ראַיאָל אָדער פיאנינע קאן מען אויסמאַלן אפן קארטאָן און מען פעסטיקט דאָס צו צו א טישל. ווען עס ענדיקט זיך דער ערשטער פילד פון דריטן אקט, קאן מען מאכן אזוי ווי אין ערשטן אקט. מע מאכט פינצטער אָדער מע פארמאכט דעם פארהאנג, מען נעמט אראָפּ די כפייצים, וואָס האָבן זיך געפונען אפן ערשטן פלאן, מען רוקט ארויס אפן ערשטן פלאן די כפייצים פון האַטעל-צימער און ס'איז פארטיק דער צימער, אין וועלכן מע שפילט דעם לעצטן בייד.

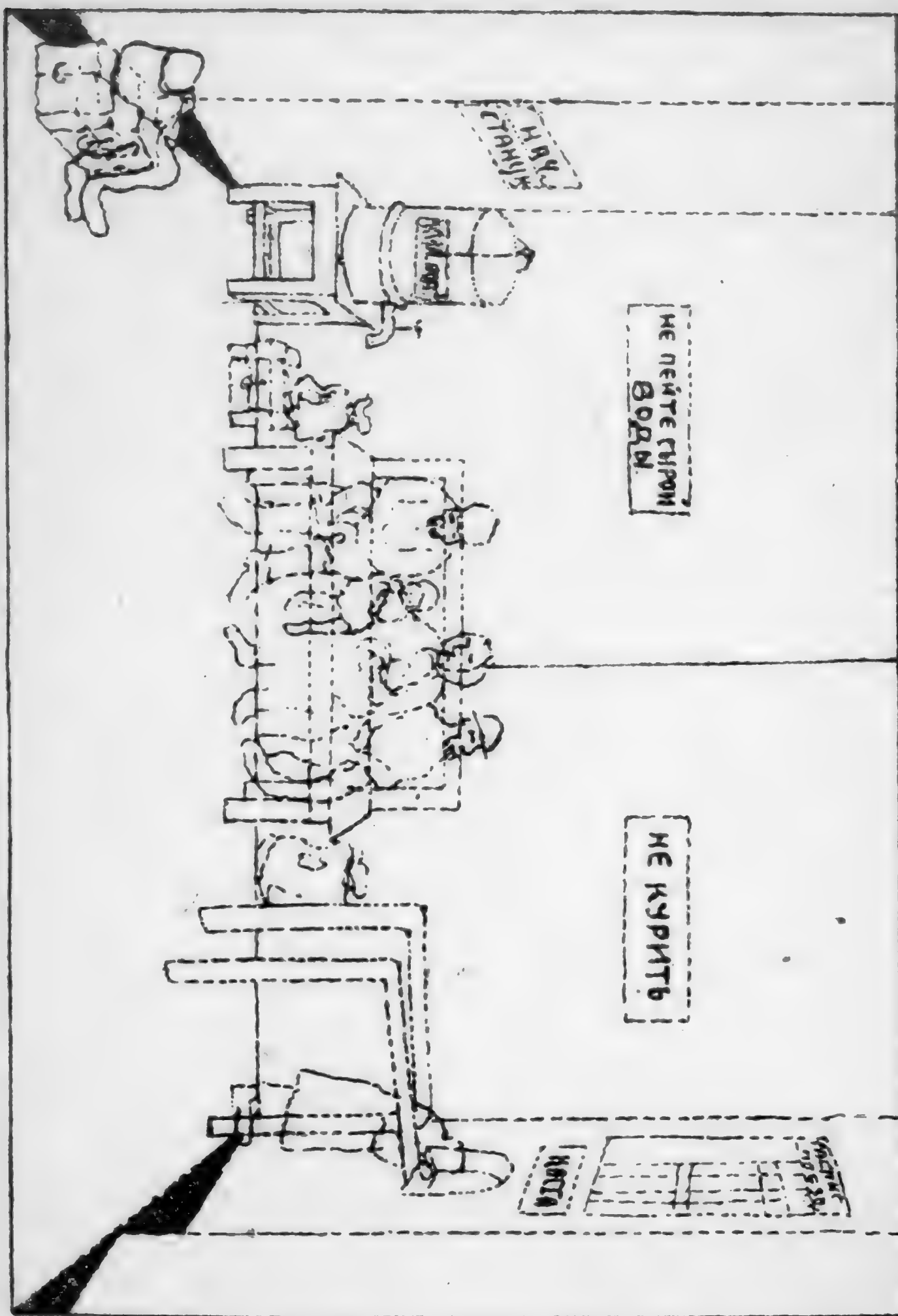
וועגן דער צאָל אַנטיירנעמער.

אפן ערשטן קוק קאן זיך באקומען אן איינדרוק, אז אין דער פיעסע „לופט פארנאָסע“ נעמען אן אַנטייל זייער א גרויסע צאָל שפילער. אין דערעמעסן איז עס אָבער ניט אזוי. א קרייז פון 15 מענטשן קאנען אָפּשפּילן די גאנצע פיעסע. לעמאַשל, די פאסאזשירן פון ערשטן אקט קאנען שפּילן אלע עפּיזאָדישע ראָלן פון צווייטן אקט. די אגענטן, וועלכע שפּילן אין צווייטן פילד פון ערשטן אקט, קאנען שפּילן די אקטיאָרן פון צייטן פילד אין דריטן אקט. דער כאווער, וואָס שפילט אין ערשטן פילד „די באסאָווע שטימע“—קאן שפּילן מוישע-ניסל קימבאק, און דער, וואָס

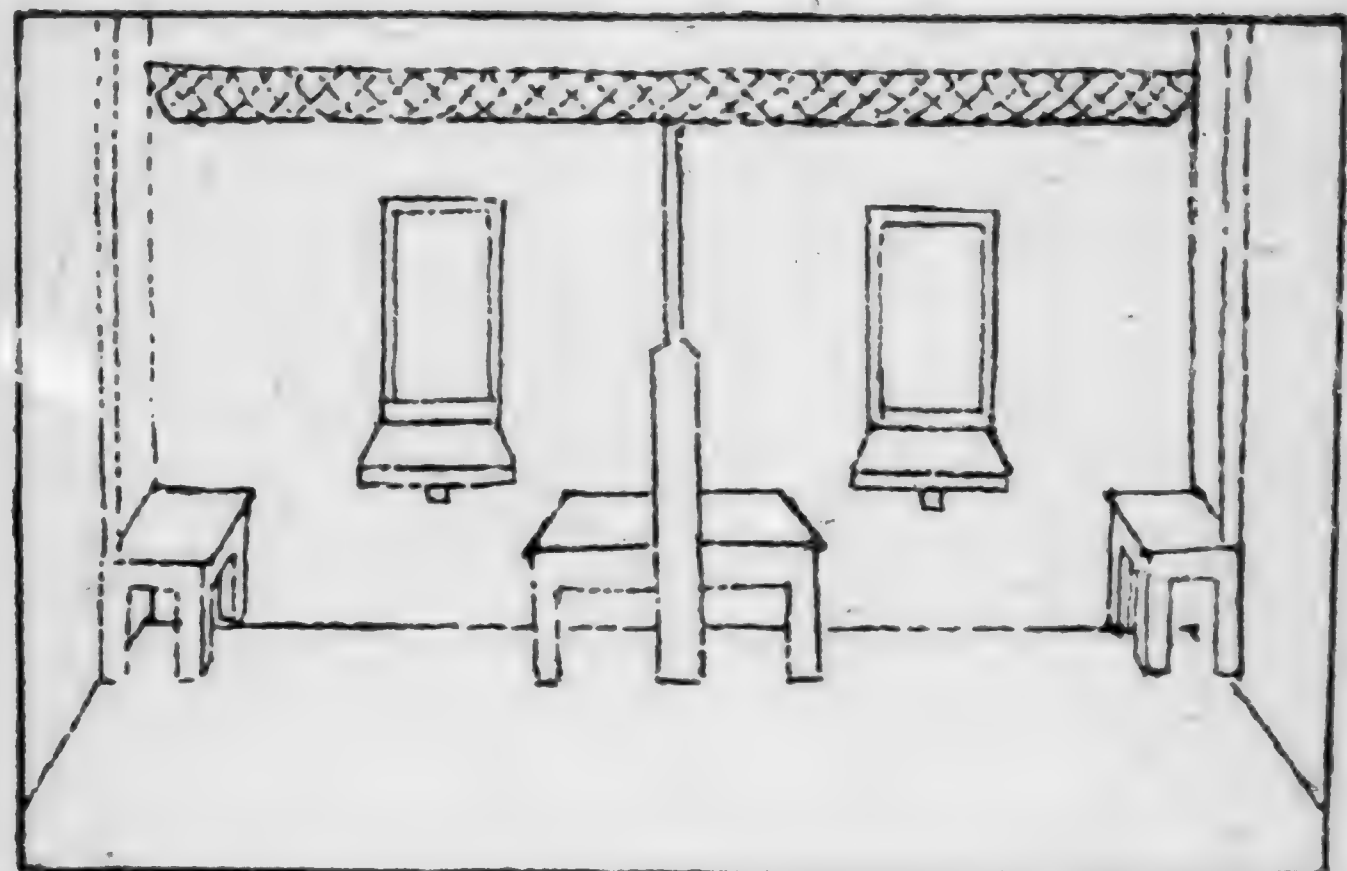
שפילט. קוויטשעדיק קעלכל" קאָן שפילן נויַעך דער שווייצאר. ווי איר זעט, קאָן בא א געהעריקער ראָלן-צעטיי/ונג די פיעסע געשטעלט ווערן אפילע מיט ווייניקער פון 15 מיטגלידער פון קרייז. ס'פארשטייט זיך, אז ס'איז געוונטשענער, אז עס זאָלן אַנטיילנעמען מערער מענטשן, קעדיי עס זאָלן זיך ניט איבערכאווערן די שטימען און די מאניר פון שפילן. דאָס ווענדט זיך שוין אָבער אינגאנצן אָן דעם אָנפירער פון קרייז אָדער די מער אַקטיווע כאוויירס, וועלכע פירן אָן מיט דער ארבעט. וואָס שייַעך דער קליידונג און די גרימען פון די שפילער, האלטן מיר זיך אָפּ פון געבן גאָר אויספירלעכע אָנווייזונגען, ווייל יעדער שטאַט, שטע-סל און דראמקרייז, האָט פארשיידענע מעגלעכקייטן פאר דעם. מיר האָבן מער ווייניקער אָנגעוויזן די גרונטלעכע כאראקטער-שטריכן פון אלע פערסאָנאַזשן. און די איבעריקע איינצ/הייטן לאָזן מיר איבער פאר דער פאנטאזיע און דערפילעכקייט פון די אָנפירער און מיטגלידער פון די דראמקרייזן.

פ. אראָנעס.

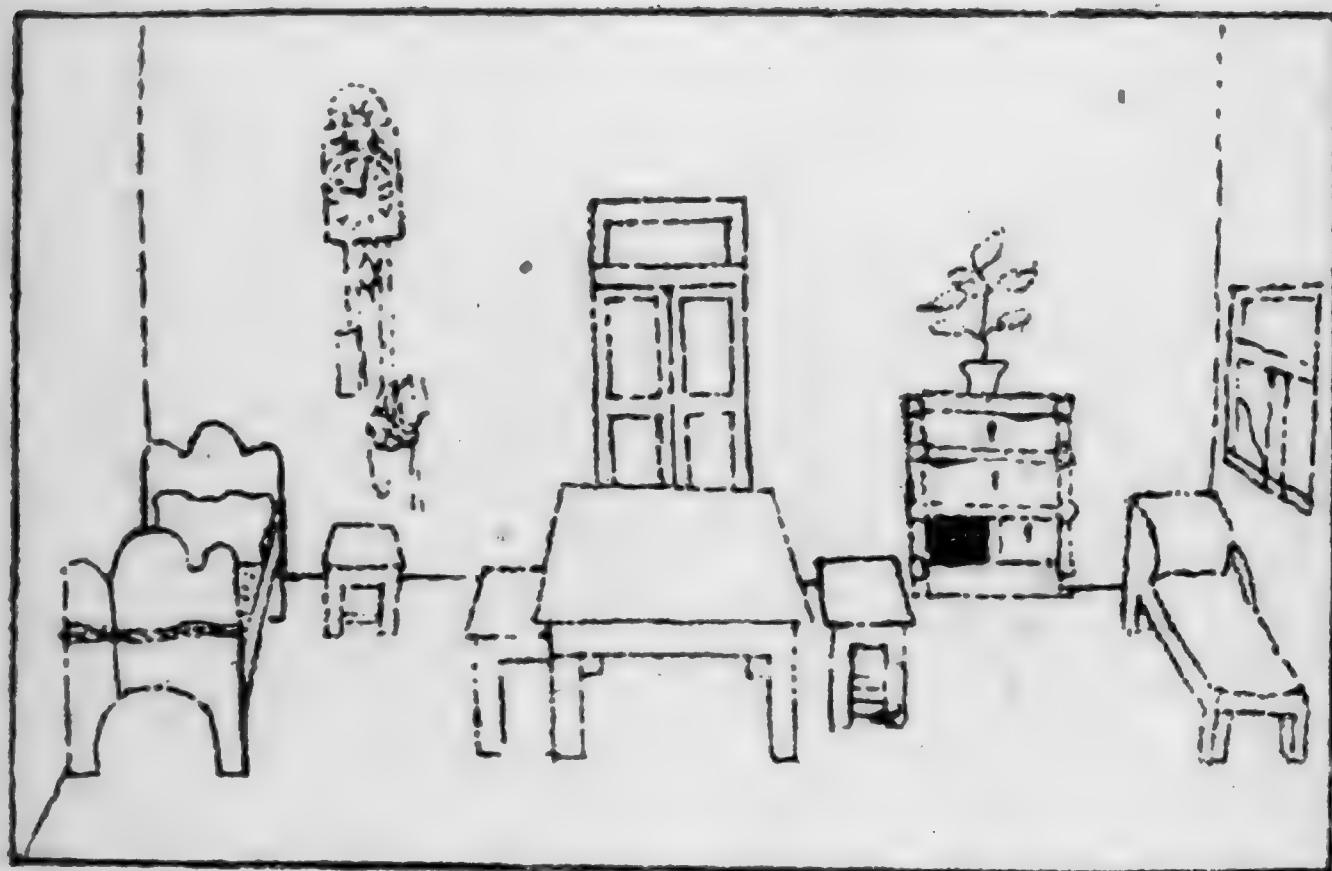

מב. 1. דער מ'קאָפּל. דעקאָראַציע פון ערשטן בילד (ערשטער אַקט).

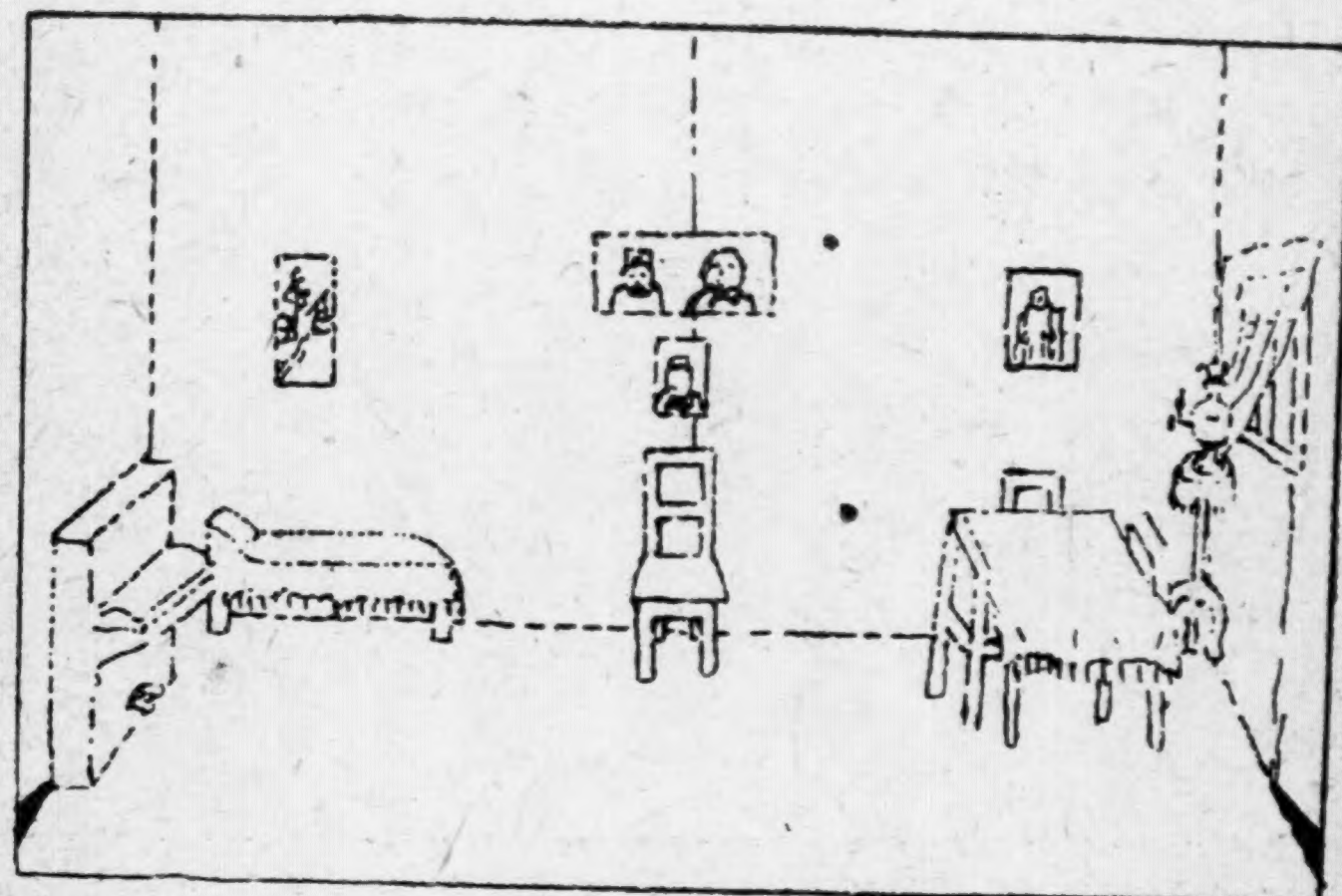

מ 2. דער וואג. דעקאראציע פון צווייטן בילד (ערשטער אקט).

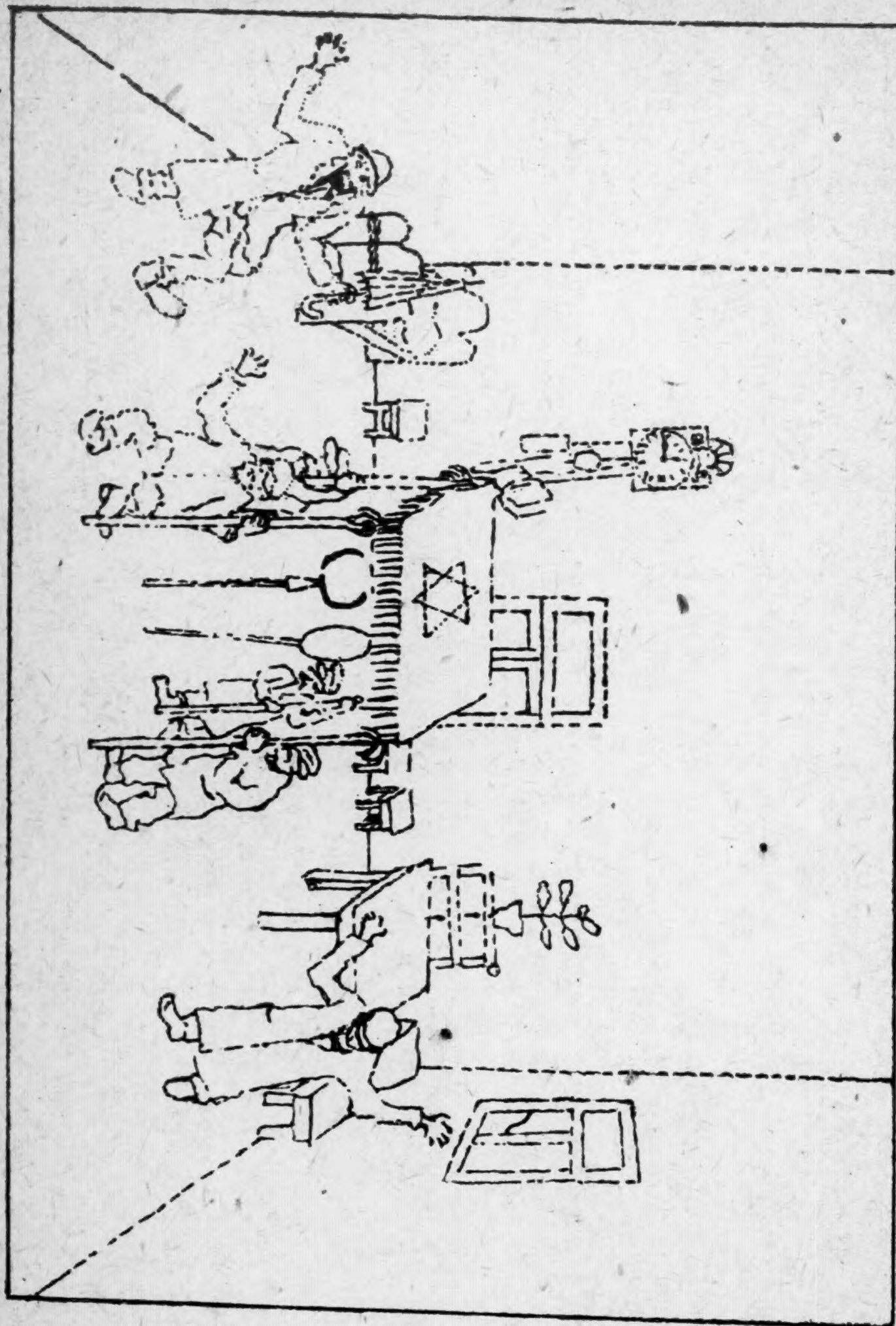

מ 3. א צימער אין ״האטעל סערקאליע״. דעקאראציע פון צווייטן אקט.

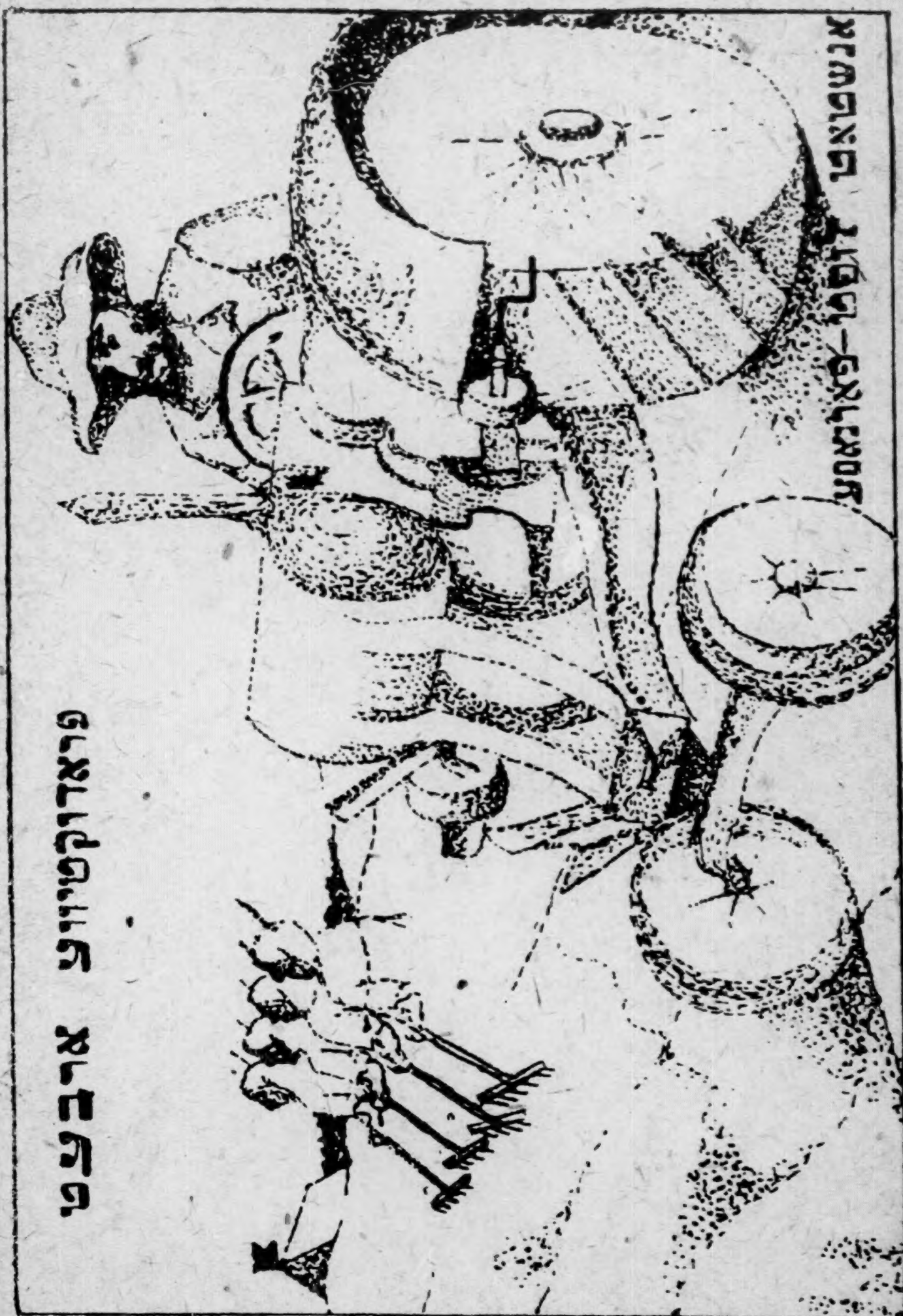

4. א צימער בא מוישע-ניסל קימבאך—דעקאראציע פון פערטן בילד (3 אקט).

5. דעקאראציע פון פינטשן בילד (רױטער אקט). דער זעלבער צימער וואס אין צורױטן אקט, דאס מערל איז אפגערוקט און הינטערשטן פלאן, און מאָדערנישטן פלאן א כופע.

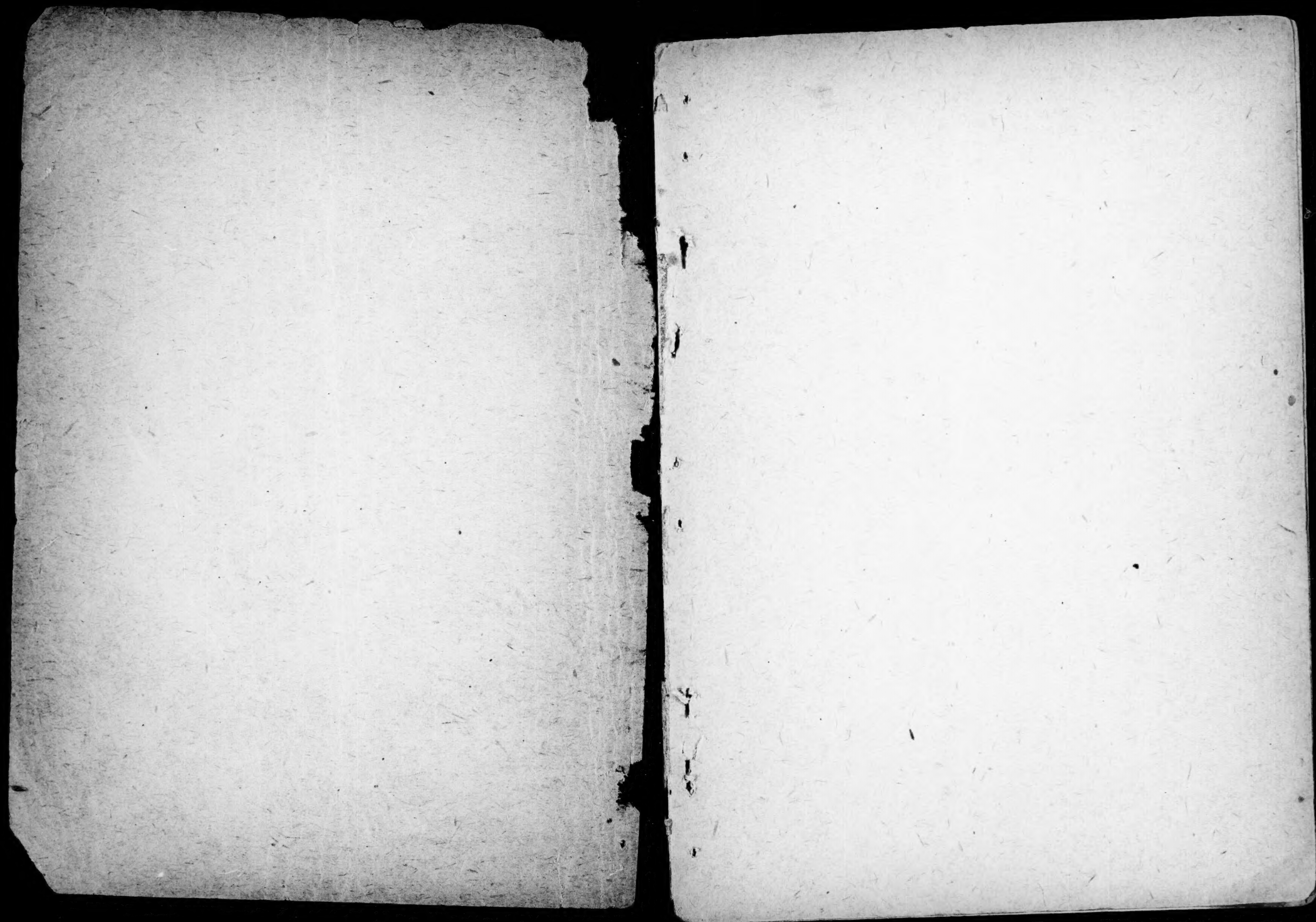

פראדוקטיוויע ארבעט

אנשטאט וואס-וואס

מ. 6. א מוטער פאר א פלאקט, וועלכע קאן זיך בעווייזן באם אויספירן דעם נאכשפיל דאך געמאלט ווערן מילפאבריק

פרייז 90 קאפ.

Ф. АРОНЭС

ЛЮФТ-ПАРНОСЭ

(ПАВЕТРАНЫЯ ЗАРОБКІ)

П'еса ў 3-х дзеях

(Сцэнічная апрацоўка па ШОЛЕМ-АЛЕИХЕМУ)

Printed in Lwów

Выданьне Беларускага таварыства драматычных
пісьменьнікаў і кампазытараў — Менск, вул. Энгельса, № 3!